

**120 узораў
на неглюбскіх
ручніках**

СТАР.4

**Будоўля каля
царквы:
быць ці не быць?**

СТАР.6

**«Упсала — цырк»
для «цяжкіх»
дзяцей**

ЛІЧБА ДНЯ

**9 млн
211,3 тысячы**

беларускіх рублёў склала сярэдняя заробатная плата ў Мінску ў снежні 2014 года, паведамляе Нацыянальны статыстычны камітэт. Сталіца традыцыйна лідзіруе ў рэспубліцы па ўзроўні сярэдняй зарплаты. Што тычыцца рэгіёнаў краіны, то ў Мінскай вобласці снежаньская сярэдняя заробатная плата была 6 млн 893,1 тысячы, у Гомельскай — 6 млн 192,2 тысячы, у Гродзенскай — 6 млн 77,2 тысячы, у Брэсцкай — 5 млн 972,9 тысячы, у Віцебскай — 5 млн 864 тысячы, у Магілёўскай — 5 млн 843,4 тысячы. Як ужо паведамлялася, намінальная налічаная сярэдняя месячная заробатная плата работнікам Беларусі ў студзені-снежні 2014 года склала 6 млн 91,3 тысячы. Сярэдні заробак у снежні быў роўны 6 млн 806 тысячам, ён павялічыўся ў параўнанні з лістападам 2014-га на 9,9%, або на 611,6 тысячы.

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 27.01.2015 г.

Долар ЗША		15100,00 ▼
Еўра		16910,00 ▼
Рас. руб.		229,50 ▲
Укр. грыўня		966,62 ▲

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

27

СТУДЗЕНЯ 2015 г.

АЎТОРАК

№ 15 (27873)

Кошт 2100 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Волат-рэкардсмен

**Хлопчык вагой 6 кг 190 г
і ростам 59 см нарадзіўся
ў Віцебску**

ФОТА БЕЛТА

Малы з'явіўся ў сям'і Юліі і Івана Сахаравых. У гонар дзеда яго назвалі Андрэем. Гэта ўжо трэцяе дзіця ў сям'і — дома браціка з нецярпеннем чакаюць 10-гадовая сястрычка і 3-гадовы брат. «Дзіця не запланаванае, але жаданае. Што акажацца такім волатам — для нас сюрпрыз. Запомніла першую фразу, якую пачула пасля

родаў: «Гэта трохмесячнае дзіця», — падзялілася ўражаннем ішчаслівая мама і выказала падзяку ўрачам Віцебскага абласнога клінічнага радзільнага дома.

Яна адзначыла, што старэйшы сын таксама нарадзіўся буйным — 5 кг 100 г, а дзяўчынка была вагой 3 кг 700 г. «Сваякоў у нас шмат, ця-

пер усе бабулі, дзядулі, прабабулі рыхтуюцца нас сустрэць з радзільні. Праўда, мы ўжо адразу перараслі некаторыя дзіцячыя рэчы, сабраныя для малога», — усміхаецца Юлія.

«Прыемна, што шматдзетным сем'ям аказвае істотную падтрымку дзяржава», — дадала мама.

■ Паляванне па-новаму

Ставіцца да ўгоддзяў, як да «сваіх»

**Беларускіх паляўнічых могуць
замацаваць за мясцовымі гаспадаркамі**

Апошнія змены ў заканадаўстве, якія датычацца палявання, рыбнай лоўлі і лесакарыстання, яшчэ больш павялічылі адказнасць за шкоду, што прыносяць прыродзе парушальнікі. Так, напрыклад, за незаконную здабычу буйной жывёлы (лася, аленя) браканьеру давядзецца кампенсавачы шкоду ў памеры не меншым за 54 мільёны рублёў. І гэта без уліку адказнасці, якую прыйдзецца панесці перад судом. Падобныя выпадкі ўжо здараліся летась: парушальнікам, якія здабылі двух ласёў, прыйшлося пакрыць нанесеную шкоду ў памеры 600 базавых велічынь (на той момант 90 мільёнаў рублёў), як распавёў начальнік Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь Сяргей Новікаў, расказваючы журналістам пра вынікі працы ў мінулым годзе.

СТАР.3

НА «ПРАМОЙ ЛІНІІ» — МІНІСТР КУЛЬТУРЫ

У пятніцу, 30 студзеня, з 10.00 да 11.00 у «Звяздзе» пройдзе «прамая» тэлефонная лінія з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Барысам Уладзіміравічам Святловым. Папярэднія пытанні можна даслаць на электронны адрас info@zvyazda.minsk.by з пазнакай «Прамая лінія» ці агучыць па тэлефоне 287-18-51. Падчас «прамой лініі» свае пытанні міністру культуры можна задаць па тэлефоне 287-18-71.

■ Надвор'е

СНЕГ, МОКРЫ СНЕГ І НАВАТ ДОЖДЖ

А на выхадныя чакаюцца моцныя ападкі і парывісты вецер

У найбліжэйшыя суткі пад уплывам вільготных паветраных мас у многіх раёнах краіны пройдзе невялікі снег. Месцамі будзе слабы туман і галалёд, на асобных участках дарог — галалёдзіца, паведамляе спецыяліст Рэспубліканскага гідраметцэнтра Мінпрыроды Вольга ФЯДОТАВА.

Максімальная тэмпература паветра ўдзень складзе ад мінус 4 да плюс 1 градуса. Істотна не зменіцца надвор'е і ў сераду. Тады месцамі прагназуецца кароткачасовы снег. Тэмпература паветра ўначы на сераду складзе мінус 1-8 градусаў, пры праясненнях — да 9-12 °С марозу. Удзень чакаецца ад мінус 4 да плюс 1 градуса. І ў чацвер пад уплывам атмасфернага фронту ўначы месцамі, а ўдзень ужо паўсюдна пройдзе снег і мокры снег. Чакаюцца

слабая мяцеліца і галалёдныя з'явы. Уначы будзе 2-8 °С марозу, а ўдзень — ад мінус 4 да плюс 2 градусаў.

Паводле доўгатэрміновых прагнозаў айчынных спецыялістаў, напрыканцы тыдня ўмовы надвор'я ў нашай краіне сапсуюцца. Цыклон з боку Міжземнамор'я прынясуць у пятніцу снег, а ў суботу і нядзелю снег і месцамі снег з дажджом. Увага! Менавіта ў суботу і нядзелю спецыялісты прагназуюць у асобных раёнах моцныя ападкі. На дарогах — галалёдзіца. Месцамі — сур'ёзны вецер парывамі да 15-20 м/с. Тэмпература паветра ўначы на пятніцу складзе мінус 1-6 градусаў, удзень — ад мінус 3 да плюс 2 градусаў. У суботу будзе нават крыху цяплей: калі ўначы ад мінус 4 да плюс 1 градуса, то ўдзень — ад мінус 2 да плюс 5 °С.

Сяргей КУРКАЧ.

ISSN 1990 - 763X

15015

9 771990 763008

■ Блізкая ўлада

Па ўсіх званках — канкрэтныя даручэнні

Абсалютная большасць зваротаў на «прамую лінію» Гомельскага аблвыканкама мае аб'ектыўныя падставы

Абсалютная большасць зваротаў жыхароў Гомельскай вобласці, якія таступілі на прамую тэлефонную лінію аблвыканкама ў мінулыя суботу, мае аб'ектыўныя падставы, адзначыў першы намеснік старшыні абласнога выканаўчага камітэта Аляксандр МАКСІМЕНКА, які адказваў на званкі грамадзян.

За тры гадзіны на прамую лінію паступіла амаль 60 зваротаў,

паведамляе БЕЛТА. Дыялог з насельніцтвам праходзіў практычна без паўзаў. Нягледзячы на тое, што першы намеснік кіраўніка рэгіёна ў першую чаргу курыруе пытанні сельскай гаспадаркі, звароты тычыліся самых розных сфер. Людзей хвалюць праблемы сацыяльнага забеспячэння, прыватызацыі, добраўпарадкавання, рамонтна дарог. Былі і так званыя глыбока асабістыя просьбы. Напрыклад, жыхарка аднаго з раёнаў папрасіла вярнуць у сям'ю дзіця, якое часова знаходзіцца пад патранажам службы

апекі. Частка зваротаў закранала глабальныя праблемы. Напрыклад, гамельчан цікавяць тэрміны завяршэння будаўніцтва транспартнай артэрыі «Усходні абход».

Прыкладна трэць з тых, хто звярнуўся, пражывае ў абласным цэнтры. Тэлефанавалі таксама жыхары Петрыкаўскага, Лоеўскага, Жыткавіцкага, Жлобінскага і іншых раёнаў.

Па ўсіх званках былі дадзены канкрэтныя даручэнні адпаведным службам. Іх аўтары атрымаюць адказы ва ўстаноўленыя заканадаўствам тэрміны.

Новы фармат прамых тэлефонных ліній ужо атрымаў у вобласці шырокае распаўсюджанне. Распрацаваны і зацверджаны графікі іх правядзення на абласным і рэгіянальным узроўнях. Мяркуючы па колькасці паступаючых званкоў, насельніцтва добра інфармавана пра правядзенне гэтых мерапрыемстваў. Немалаважнае значэнне мае павелічэнне працягласці работы прамых ліній і правядзенне іх у выхадны дзень, калі ў людзей ёсць рэальны час патэлефанаваць.

■ Сталічны час

БЫЛО Б ФІНАНСАВАННЕ...

У Мінску з'явіцца новыя паркоўкі, а ў кожным раёне — басейны

Першы намеснік старшыні Мінгарвыканкама Уладзімір КУХАРАЎ падчас анлайн-канферэнцый расказаў, калі скончыцца рэканструкцыя стадыёна «Дынама», які раён у Мінску будзе самым прыгожым і ў якія тэрміны павінен праводзіцца капрамонт.

Першае пытанне, якое паступіла да намесніка старшыні выканкама, датычылася сталічнага стадыёна «Дынама». Мінчанін цікавіўся, калі ўжо можна будзе глядзець на ім футбольныя матчы.

Ананімны аўтар папрасіў растлумачыць, чаму ЖЭСы прапаноўць жыльцам замену дамафоннай сістэмы за грошы, бо гэта атрымліваецца даражэй, чым проста абнавіць гэтае абслугоўванне ў старых кампаній.

— У апошнія гады павялічылася колькасць зваротаў грамадзян аб тым, што прыватныя кампаніі, якія абслугоўваюць заборныя прылады ў дамах, пачалі прапаноўваць замену заборных прылад на новыя і выстаўляць за гэта даволі сур'ёзныя рахункі. Мы прапанавалі свае паслугі, якія на сёння таннейшыя.

та праводзіць праверкі няма. Калі дому 25, 30, 40 гадоў, то частата аглядаў павялічваецца. Мы штогод праводзім гэтыя абследаванні, на іх падставе складаюцца акты, праводзяцца рамонтныя работы па ўмацаванні і ўзмацненні. Пры капітальным рамонтзе ў абавязковым парадку ў доме на падставе абследаванняў праходзіць рэканструкцыя балкона.

Пры няўпэўненасці ў надзейнасці свайго балкона чыноўнік параіў звярнуцца ў ЖЭС ці таварыства ўласнікаў, каб яны правялі праверку. Спецыялісты дадуць заключэнне, і ў выпадку неабходнасці ўсе работы будуць праведзены.

Спадарыня Валянціна спытала ў першага намесніка старшыні, што будзе на месцы старога аэрапорта «Мінск-1».

— На месцы аэрапорта «Мінск-1» у адпаведнасці з указам Прэзідэнта будзе пабудаваны адміністрацыйна-жылы комплекс «Мінск-Мір». Цяпер праводзяцца работы па падрыхтоўцы дакументацыі, працуем з інвестарамі, таму што ў гэтым мікрараёне прадугледжаны вялікі знос, акрамя той пляцоўкі, якая ў аэрапорце. Я думаю, што гэта будзе адзін з найпрыгажэйшых мікрараёнаў горада Мінска, яго забудуюць сучаснымі будынкамі з сучаснай інфраструктурай, якая будзе цалкам забяспечваць функцыянаванне гэтага раёна. Гэта і гандлёвыя цэнтры, і культурныя ўстановы, школы, дзіцячыя сады, адміністрацыйныя будынкі.

А вось Мікіту з Мінска хвалюе недахоп паркоўкаў ля навабудаў. «Жыву ў мікрараёне Лошыца. Дом новы, 4 гады, побач працягваюць будаваць дамы, але машыну ўжо няма дзе паставіць. Г.зн. месцаў няма ўжо і на абсталяваных паркоўках каля новых дамоў, куды яшчэ не засяліліся людзі. Аўтамабілі стаіць уздоўж дарогі, месцаў і на платных стаянках даўно няма. Якімі нормамі кіруюцца пры вылучэнні месцаў для паркоўкаў? Бо іх відавочна не хапае, і з будаўніцтвам новых шматпавярховікаў сітуацыя толькі пагаршаецца...»

— Будаўніцтва вядзецца ў адпаведнасці з зацверджанымі Міністэрствам архітэктуры нормамі. Разлічваецца сярэдняя колькасць паркоўкавых месцаў з улікам колькасці жыхароў мікрараёна, шчыльнасці забудовы. Калі раней разлічваліся на 1000 жыхароў 300 паркоўкавых месцаў (з улікам адна машына — адна кватэра), то цяпер у сям'і бываюць дзве-тры машыны. Бываючы ў мікрараёнах, мы бачым, што нават у працоўны час 80 адсоткаў машын стаіць каля дамоў, таму гэтая праблема для горада вельмі сур'ёзная, мы

працуем у гэтым кірунку. Так, за мінулы год было пабудавана 12 плоскасных аўтастаянак на 1300 машына-месцаў. Было пабудавана 18 спецыяльных збудаванняў (паркінгі, падземныя гаражы на 4200 месцаў). І ўсяго ў горадзе на дваровых тэрыторыях, на новых аб'ектах было пабудавана 18,5 тысячы паркоўкавых месцаў. Працу мы будзем працягваць, і ў наступным годзе плануем не зніжаць тэмпы.

Зноў звярнуўся да спартыўнай тэмы мінчанін Яўген, які запытаўся, што за спартыўныя аб'екты плануецца пабудавать у бліжэйшы час.

— За апошнія гады ў горадзе Мінску ўжо пабудавана даволі вялікая колькасць спартыўных аб'ектаў для розных відаў спорту. У мінчан яны карыстаюцца папулярнасцю. Сёлета мы плануем пачаць будаўніцтва плавальных басейнаў у кожным раёне. У мінулым годзе, напрыклад, мы ўвялі чатыры басейны ў горадзе Мінску, а ў гэтым плануем будаўніцтва дзевяці. У планы таксама ўваходзіць будаўніцтва палаца па мастацкай гімнастыцы, рэканструкцыя стадыёнаў «Дынама», «Трактар» і шэрагу іншых аб'ектаў.

Апошняе пытанне, на якое паспеў адказаць Уладзімір Кухараў, даслала Валянціна Іванаўна з Мінска. «Жыву ў доме 123 па вул. Геалагічнай ўжо 30 гадоў. Капітальны рамонт аб'яцалі апошнія 6 гадоў. У некалькіх суседніх дамах ён сапраўды быў праведзены, але да нашага справа не дайшла. Якія максімальныя тэрміны вызначаны для капітальнага рамонтна жылых памяшканняў?»

— Штогод праводзіцца абследаванне жыллага фонду спецыялістамі, якія ацэньваюць, у якой рэальнай сітуацыі знаходзіцца той ці іншы дом. Таму што можа быць дому 20 гадоў, а ён ужо будзе ў дрэнным стане, а можа быць 40—50, а ён у добрым стане з улікам камунікацый, канструкцыі. На падставе гэтых звестак і складаецца план капітальнага рамонтна на 5 гадоў. Мы праводзім капрамонт у адпаведнасці з гэтым планам, але, на жаль, у сувязі з недастатковым фінансаваннем крыху адстаём ад графіка. Стараемся, каб тыя дамы, якія сапраўды маюць патрэбу ў капрамонтзе, у першую чаргу праходзілі яго. Мы адыходзім ад таго, калі, не разбіраючыся, трэба мяняць ці не, рамонтуюць усё запар. Такой стратэгіі і будзем прытрымлівацца. Калі канкрэтна па гэтым доме, то трэба звярнуцца ў адміністрацыю раёна і там назавуць канкрэтныя тэрміны капрамонтна.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

НАВІНЫ

ВАЛЮТНЫЯ ўКЛАДЫ СТАЛІ БОЛЬШ «СМАЧНЫМІ»

Найбуйнейшая банкаўская ўстанова з сярэдзіны студзеня пачала прыцягваць замежную валюту фізічных асоб пад даволі высокую працэнтную стаўку, паведамляе прэс-служба Беларускага банка.

Цяпер насельніцтву прапануюць дэпазіт «Валютны экспрэс» з тэрмінам захоўвання 3 месяцы, дзе мінімальнае сума ўкладу складае 500 долараў ці еўра. Дадатковы ўнёс тут не прымаюцца, але ёсць магчымасць штотымся зняцця працэнтаў. Уклад можна адкрываць на імя іншай асобы, а пасля сканчэння яго тэрміну ажыццяўляецца аўтаматычнае перазаклучэнне дагавара на новы тэрмін, які аналагічны першапачатковаму (не больш за тры разы).

Галоўнай «фішкай» гэтага дэпазіту з'яўляецца павелічэнне працэнтнай стаўкі кожныя 30 дзён. Калі за першы месяц уклад прапануецца пад 5,5% гадавых, то ўжо за другі — 6% гадавых, а за трэці — нават пад 6,5% гадавых.

Сяргей КУРКАЧ.

ПЕНСІЯНЕР ВІРАТАВАЎ СУСЕДА НА ПАЖАРЫ

У нядзелю вечарам жыхары дома па Партызанскім праспекце ў Брэсце заўважылі дым. Яны найперш выклікалі выратавальнікаў. Але яшчэ да іх прыезду адзін з суседзяў Васіль Стэцюк зайшоў у задымленую кватэру.

На падлозе ляжаў 37-гадовы гаспадар. Яго 67-гадовы сусед і выцягнуў у калідор, а затым вывеў на лесвічную пляцоўку.

Пажар патушылі хутка. Згарэла толькі пасцельная бялізна. Віноўнік пажару быў п'яны, ён зусім не пацярпеў, дзякуючы смеласці свайго суседа. А вось з верхніх кватэр сем чалавек давялося эвакуіраваць з прырочны моцнага задымлення.

Самай верагоднай версіяй узнікнення пажару ў прэс-службе абласнога ўпраўлення МНС назвалі неасцярожнасць пры курэнні.

Яна СВЕТАВА.

ШОХА З ІЛЬНОМ «ПАЙШЛА НА ВЕЦЕР»

Паведамленне пра пажар на тэрыторыі Валожынскага выратавальнікам паступіла выратавальнікам пасля чатырох гадзін ранняці. Іх выклікаў вартунык прадпрыемства. Да месца здарэння было накіравана 14 адзінак тэхнікі МНС.

— На тэрыторыі льнокампіната размешчаны тры шохі 1974 года пабудовы. Гэта адкрытыя навесы з жалезабетоннымі калонамі і шыферным дахам. Кожная памерам 25 на 160 метраў, вышыняй 12 метраў, пасярэдзіне раздзеленыя проціпажарнай сцяной на роўныя часткі, — паведамілі ў Мінскай абласным упраўленні МНС. — Калі выратавальнікі прыбылі на месца, гарэла шоха №1, была пагроза для суседняй. Загрузка ў шохі складала больш за 1095 тон ільну-сырцу (больш за 581 тону ўраджаю 2013 года, больш за 513 тон — леташняга ўраджаю). У выніку ўсё гэта было знішчана агнём. Суседнія шохі і будынкі не пацярпелі. Пажар лакалізавалі бліжэй да сямі гадзін ранняці. Дапамагалі ў тушэнні і 9 адзінак тэхнікі суб'екта гаспадарання.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПАДЗЕІ

ФАКТЫ

Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне намесніку дырэктара — галоўнаму рэдактару часопіса «Алеся» рэдакцыйна-выдавецкай установы «Выдавецкі дом «Звязда» Ракоўскай Ларысе Паўлаўне з нагоды напатакшага яе вялікага гора — заўчаснай смерці СЫНА ДЗМІТРЫЯ.

Выдавецкі дом «Звязда» выказвае шчырыя спачуванні намесніку дырэктара — галоўнаму рэдактару часопіса «Алеся» рэдакцыйна-выдавецкай установы «Выдавецкі дом «Звязда» Ракоўскай Ларысе Паўлаўне з нагоды напатакшага яе вялікага гора — заўчаснай смерці СЫНА.

Рэканструкцыя «Дынама» яшчэ працягваецца.

— Сёлета мы плануем пачаць работы па рэканструкцыі, ідзе праца над праектна-каштарыснай дакументацыяй. Усе неабходныя мерапрыемствы па падрыхтоўцы тэрыторыі завершаны. Пасля карэкціроўкі дакументацыі і прывядзення ў адпаведнасць з інвестпраграмай горада Мінска на гэты год мы плануем пачаць рэканструкцыю стадыёна «Дынама». Плануецца, што гэта будзе зроблена на працягу трох гадоў, па дакументацыі. Мы будзем старацца, каб гэта было зроблена раней.

Другі зварот больш нагадваў не пытанне, а крык душы аўтамабіліста. «Чым цяпер пасыпаюць дарогі? Немагчыма адмыць машыну!!!» — эмацыйна напісаў спадар Віктар.

— Для таго, каб адмыць машыну, неабходна яе памыць, — усміхнуўся Уладзімір Кухараў. — Дарогі пасыпаюцца пясчана-салаёнай сумессю. Соль бяраецца на камбінаце «Белкалій», праходзіць адмысловую сертыфікацыю з боку спецыялізаваных арганізацый. Ніякіх хімічных элементаў, якія могуць паўплываць на тое, што машына не адмываецца, у складзе гэтай сумесі няма.

Карыстаючыся выпадкам, хачу сказаць, што пайшла інфармацыя, і яна сур'ёзна абмяркоўвалася ў СМІ, аб тым, што ЖРЭА адмаўляецца праз жыроек рабіць налічэнні па аплаце паслуг для жыхароў ад прыватных кампаній. Мы правялі тлумачальную працу, прычына тут у тым, што паміж грамадзянінам і арганізацыяй абслугоўвання павінен быць заключаны дагавор, на падставе якога разліковы цэнтр ЖРЭА і будзе праводзіць налічэнні. Калі такога дагавору няма, няма і ніякіх адносін, ЖРЭА не мае права выстаўляць рахунак. Мы сітуацыю патлумачылі, прыватныя кампаніі гэта зразумелі і цяпер заключаюць дагаворы з грамадзянамі, каб усё адбылася ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Яшчэ аднаго ахвотнага задаць пытанне Уладзіміру Кухараву цікавіла, ці плануецца дзе-небудзь замена старых балконаў на новыя і як часта праводзяць праверкі надзейнасці балконага мацавання.

— Пачнём з абследаванняў. Балкон — гэта канструкцыя, якая штогод правяраецца, але пачынаюцца абследаванні пасля пэўнага тэрміну эксплуатацыі дома. Калі дом новы, то там неабходнасці час-

ПАЛІТЫКА ДОБРАСУСЕДСТВА

Стасункі Еўрапейскага саюза і Беларусі пацяпляюць

Са студзеня гэтага года Латвія старшынствуе ў Саветах ЕС. З гэтай нагоды дзяржаўны сакратар МЗС Латвіі Андрэйс Пільдзегавічс, які знаходзіцца ў Мінску з візітам, заявіў: «Мы бачым, што Беларусь адкрыта да стасункаў з Еўропай».

Таксама ён адзначыў, што Латвія зацікаўлена ў спрашчэнні візавага рэжыму паміж дзвюма краінамі і прыкладзе ўсе намаганні, каб узаемадзеянне Беларусі і ЕС перайшло на новы ўзровень. «Мы зацікаўлены ў гэтым», — дадаў ён. Такую палітыку добрасуседства плануецца праводзіць на працягу ўсяго года і ў дачыненні да краін Азіі.

Андрэйс Пільдзегавічс прызнаўся, што «Латвія на рыжскім саміце «Усходняга партнёрства» жадае бачыць Беларусь». І дапаможа краіне ў тым, каб дыялог паміж Беларуссю і Еўропай паляпшаўся.

Акрамя таго, сакратар МЗС Латвіі не выключае магчымасць супрацоўніцтва ЕС з новаўтвораным ЕАЭС. Але гэтае пытанне знаходзіцца пакуль на стадыі распрацоўкі.

Вераніка ПУСТАВІТ.

ПАЛЁТ — НАРМАЛЬНЫ

«Белавія» папоўніла свой паветраны парк «Боінгам» новага пакалення

Самалёт «Боінг-737-800 NG» прыземліўся ў аэрапорце «Мінск-2» і адразу пабіў адмысловы рэкорд. Гэты «амерыканец» стаў самым умяшчальным суднам авіякампаніі. Адначасова на сваім борце ён можа змясціць 189 пасажыраў.

— Набыццё гэтага самалёта — новы, даволі перспектывны крок у мадэрнізацыі флоту авіякампаніі, у яе развіцці. Падобныя

самалёты ў нас яшчэ не эксплуатаваліся, — падкрэсліў **Анатоль ГУСАРАЎ**, генеральны дырэктар «Белавія». — Мы падпісалі

дамову з карпарацыяй «Боінг» на пастаўку трох новых самалётаў ва ўласнасць авіякампаніі ў 2016 годзе. Але нашы ацэнкі развіцця рынку, партнёрскіх стасункаў дазволілі нам не чакаць паступлення, а пачаць эксплуатаваць падобныя самалёты з выкарыстаннем лізінгу ўжо зараз.

Дарэчы, цэннік утойваць ніхто не стаў. Прыкладны кошт набытага авіялайнера складае 28 мільёнаў долараў — самалёт выпушчаны ў 2000 годзе. Новы можна набыць за 100 мільёнаў.

Як заўважыў Анатоль Гусараў, лайнер раней выкарыстоўваўся

адной нямецкай авіякампаніяй і зараз знаходзіцца ў цудоўным тэхнічным стане, адпавядае ўсім патрабаванням бяспекі палётаў. У кампаніі мяркуюць, што эканамічнасць гэтага «Боінга» дазволіць скараціць выдаткі на перавозкі і знізіць кошт пералётаў.

«Белавія» задзейнічае авіялайнер на рэгулярных лініях вялікай адлегласці. Напрыклад, на новым рэйсе ў Алматы, Барселону, Ларнаку, Тэль-Авіў, а таксама на найбольш загрузаных чартарных рэйсах у Турцыю, Балгарыю і Грэцыю.

Тарас ШЧЫРЫ, фота аўтара. Смалявіцкі раён.

Расклад на заўтра

ЦІ РЫХТУЕ ШКОЛА ВУЧНЯЎ ДА ЖЫЦЦЯ?

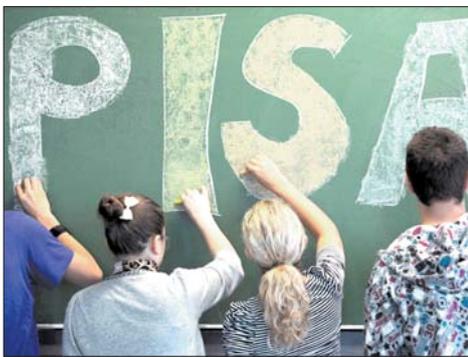
Мы даведаемся аб гэтым дзякуючы аўтарытэтнаму даследаванню

Аб намеры Беларусі далучыцца ў 2018 годзе да міжнароднага даследавання PISA паведаміла журналістам на брыфінгу намеснік міністра адукацыі Раіса СІДАРЭНКА.

Тэсціраванне PISA лічыцца адным з самых аўтарытэтных даследаванняў якасці адукацыі ў свеце. Ідэя яго правядзення ўзнікла ў сярэдзіне 1990-х гадоў: менавіта тады эксперты ў галіне адукацыі прапанавалі распрацаваць універсальны тэсты для 15-гадовых падлеткаў, якія б дазволілі правяраць не столькі акадэмічныя дасягненні навучэнцаў, колькі іх уменне працаваць з інфармацыяй і рэальныя жыццёвыя кампетэнцыі. Гэта дазволіла б вызначыць, ці выконвае адукацыя сваю асноўную функцыю — падрыхтоўку да самастойнага жыцця.

Даследаванне PISA праводзіцца кожныя тры гады, а затым на працягу яшчэ аднаго года аналізуюцца вынікі тэстаў, перш чым яны будуць прадстаўлены сусветнай грамадскасці. Першы рэйтынг быў складзены ў 2000 годзе, а вынікі апошняга агучаны ў снежні 2013 года. У даследаванні, праведзеным у 2012 годзе, удзельнічалі школьнікі з 65 краін і тэрытарыяльных утварэнняў. Сваё месца ў сусветным рэйтынгу па выніках PISA ведаюць Расія, Грузія, Азербайджан, Малдова, Казахстан, Кыргызстан, Літва, Латвія, Эстонія і іншыя краіны.

Беларусь застаецца адной з нешматлікіх еўрапейскіх краін, якія не ўдзельнічаюць ні ў

адной незалежнай сістэме ацэнкі якасці адукацыі. У даследаванні PISA, што пройдзе ў свеце ў 2015 годзе, Беларусь таксама прадстаўлена не будзе. Для таго, каб далучыцца да PISA ў 2018 годзе, трэба правесці сур'ёзную падрыхтоўчую працу і пералічыць грашовы ўнёсак (летась ён складаў 40 тысяч долараў).

Па словах Раісы Сідарэнкі, рашэнне аб пачатку працэсу падрыхтоўкі нацыянальнай сістэмы адукацыі да незалежнай міжнароднай ацэнкі адукацыйных дасягненняў ужо прынята.

— Адзін з напрамкаў дзейнасці Міністэрства адукацыі з Сусветным банкам — маніторынг якасці адукацыі, — падкрэсліла яна. — У Беларусі ён ажыццяўляецца штогод Нацыянальным інстытутам адукацыі. І ўжо летась прайшоў па

новай мадэлі, з улікам практычнай арыентаванасці ведаў, якія атрымліваюць беларускія навучэнцы. Змест адукацыі павінен быць нацэлены на падрыхтоўку дзіцяці да жыцця па-за школай. Між іншым, галоўная праблема нашай сістэмы адукацыі заключаецца якраз у тым, што веды, якія школа дае вучням, не заўсёды патрэбныя ім у жыцці.

Раіса Сідарэнка падкрэсліла, што ўдзел у міжнародным даследаванні дасць беларусам магчымасць убачыць сябе на фоне дасягненняў сістэм адукацыі іншых краін. Праўда, як сведчыць практыка, тыя краіны, якія толькі далучыліся да міжнароднага даследавання, як правіла, аказваюцца на апошніх пазіцыях у сусветным рэйтынгу. (Ёсць нават тэрмін PISA-шок.) Але гэта для іх становіцца, так бы мовіць, пунктам адліку і прымушае рухацца наперад, арыентуючыся на досвед самых паспяхоўных краін.

У выніку перамоваў з экспертамі Сусветнага банка была дасягнута папярэдняя дамоўленасць аб выдзяленні беларускаму боку рэсурсаў у памеры 50 мільёнаў долараў для мадэрнізацыі сістэмы адукацыі. Плануецца, што частка сродкаў, што выдаткуе Сусветны банк, будзе накіравана на грашовы ўнёсак за ўдзел у PISA, а таксама на паляпшэнне зместу адукацыі з прыцягненнем экспертаў і кансультаў, якія будуць аказваць падтрымку ў арганізацыі сістэмы маніторынгу якасці адукацыі ў нашай краіне.

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

На працягу ўсіх цыклаў PISA лідарамі ў сусветным рэйтынгу выступаюць краіны Усходняй і Паўднёва-Усходняй Азіі: Сінгапур, Тайвань, Карэя, Японія і іншыя. Амаль усе яны вызначаюцца хуткімі тэмпамі развіцця эканомікі. Абсалютным жа лідарам, паводле вынікаў даследаванняў, з'яўляецца Кітай (Шанхай, Ганконг і Макао). Прычым кітайскія падлеткі дэманструюць аднолькава высокія вынікі і ў матэматычнай, і ў чытацкай, і ў прыродазнаўчай адукаванасці.

Першы грант — у 340 тысяч долараў — Сусветны банк ужо Беларусі выдзеліў.

Як патлумачыў намеснік міністра адукацыі Сяргей Руды, інвестыцыйны праект прадугледжвае аказанне дапамогі рэгіёнам па шэрагу пазіцый: умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы, капітальныя рамонты школ, набыццё навучальнага і лабараторнага абсталявання, развіццё сістэмы збору статыстычных звестак у сектары адукацыі. Сёння размова ідзе пра 150 школ у малых гарадах і сельскіх населеных пунктах, у якіх, як мяркуюцца, будзе павялічвацца колькасць навучэнцаў праз закрыццё малакамплектных сельскіх школ. Першыя 22 школы ўжо распрацавалі праектную дакументацыю.

Надзея НІКАЛАЕВА

Ставіцца да ўгоддзяў, як да «сваіх»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Увогуле, памер спатгнаных штрафаў у грашовым эквіваленце за 2014 год вырас на 60% у параўнанні з папярэднім. За гэты перыяд было зафіксавана больш за 10 тысяч парушэнняў, прыкладна палова з іх звязаная з рыбнай лоўляй, 1,5 тысячы — з паляваннем, астатнія правапарушэнні датычыліся лесекарэстання. Таксама да адказнасці былі прыцягнутыя 1,8 тысячы службовых асоб.

Узгадваючы рэзанансны выпадак у Гомельскай вобласці, калі за браканьерства былі затрыманыя сярод іншых і тры супрацоўнікі самой Дзяржінспекцыі, Сяргей Новікаў запэўніў, што ў ведамстве была праведзеная ўся патрэбная праца, каб такія здарэнні больш не паўтараліся.

Сярод магчымых змен у заканадаўстве адносна палявання спадар Новікаў вылучыў праект, згодна з якім паляўнічыя будуць замацоўвацца за пэўнымі гаспадаркамі. Адпаведныя змены могуць быць зафіксаваныя ўжо ў Дзяржаўнай праграме развіцця паляўнічай гаспадаркі на 2016-2020 гады. Аналагічны досвед існуе ў нашых краінах-суседках Літве і Латвіі, а таксама Эстоніі і Фінляндыі, дзе ён вывучаўся падчас замежных паездак беларускай дэлегацыі.

— На нашу думку, унёсак у навадзённе парадку ва ўгоддзях мусіць рабіцца самімі паляўнічымі, а не толькі кантралюючымі органамі, — сказаў Сяргей Новікаў. — Калі яны будуць замацаваныя за пэўнымі гаспадаркамі, то адпаведна будуць зацікаўленыя ў падтрымцы парадку на «сваёй» тэрыторыі.

Паводле слоў начальніка Дзяржінспекцыі, такая мера не будзе азначаць забарону на паляванне ў іншых гаспадарках, бо кожны паляўнічы зможа запрасіць на «свой» участак гасцей.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

ГРЭЧАСКІ САЛАВЕЙ ЗАМОЎК...

Пайшоў з жыцця Дэміс Русас

Знакаміты грэчаскі спявак памёр у Афінах у ноч з суботы на нядзелю, 25 студзеня. Аднак родныя Дэміса Русаса афіцыйна абвясцілі пра сумную навіну толькі ў панядзелак. Як паведамілі французскай СМІ са спасылкай на яго дачку Эмілі, зроблена гэта было, «каб не азмрочваць вельмі важныя для Грэцыі выбары». Апошнім часам 68-гадовы спявак жыў як у Грэцыі, так і ў Францыі, дзе ён меў дом у горадзе Нейі.

Дэміс Русас пачаў творчую дзейнасць у 1960-х у складзе групы Aphrodite's Child, а пік яго сольнай кар'еры прыпаў на 1980-я. На постсавецкай прасторы, дзе артыст бываў з выступленнямі неаднойчы, асаблівай папулярнасцю карыстаўся кампазіцыя «From Souvenirs to Souvenirs», «Goodbye my Love, Goodbye», «Forever and Ever» ды іншыя. Усяго ж на рахунок спявака амаль трыццаць пласцінак, якія дагэтуль з задавальненнем слухаюць меламены ва ўсім свеце.

У мінулым снежні спявак збіраўся выступіць у Мінску з юбілейнай праграмай «Вечар настальгіі», але праз хваробу канцэрт перанеслі на красавік гэтага года. Вярнуць набытыя білеты, як запэўнілі арганізатары мінскага канцэрта, можна да 17 красавіка ў офісах распраўсюджвальнікаў і касак Палаца Рэспублікі.

Прагучалі выстралы ў Лунінцы

Трагедыя, якая адбылася ранкам у цэнтры Лунінца, ускалыхнула ўвесь невялікі райцэнтр. У сваёй кватэры мужчына застрэліў жонку і цешчу на вагах у 14-гадовай пляменніцы.

У 7 гадзін раніцы ў адной з кватэр шматпавярховага дома прагучалі выстралы. Міліцыянеры, якія прыбылі па выкліку суседзяў, знайшлі трупы жанчыны 56 і 37 гадоў — маці і дачкі. У кватэры яшчэ знаходзілася 14-гадовая дзяўчынка, пляменніца 37-гадовай жанчыны, якая і стала адной з ахвяр злачынства. Напярэдадні дзяўчынка з бабуляй прыйшлі ў госці да цёткі.

Дзяўчынка расказала міліцыянерам, што муж цёткі забіў сваю жонку і цешчу. Пасля гэтага 42-гадовы мужчына выбег з кватэры, выкінуў паляўнічую стрэльбу ў двары за плотам і пайшоў у напрамку дома свайго знаёмага. Тут яго і затрымалі супрацоўнікі міліцыі.

Як паведаміла афіцыйны прадстаўнік УСК Брэсцкай вобласці **Марына ДРАНЬКОВА**, Лунінецкім аддзелам Следчага Камітэта заведзена крымінальная справа. Паводле яе слоў, пакуль вядуцца праверкі і ніякай інфармацыі наконт матыву злачынства і іншых абставін трагедыі няма. Вядома, што ў жанчыны, якая загінула ад рук свайго мужа, засталася двое дзяцей: 18-гадовая дачка (жыве асобна) і 12-гадовы сын. Хлопчык падчас ракавых стрэлаў свайго бацькі выгульваў сабаку.

Яна СВЕТАВА.

НЕГЛЮБСКІЯ ЎЗОРЫ, або 3 кроснамі па жыцці

— Гэта не мая асабістая ўзнагарода — гэта дасягненне ўсёй нашай вёскі, кожнага, хто захоўвае і перадае нашчадкам нашы неглюбскія традыцыі, — гаворыць Людміла Кавалёва, якая ў Неглюбскім сельскім цэнтры ткацтва Веткаўскага раёна ўзначальвае аб'яднанне майстрых «Кацелачкі». Яна ўпэўнена, што і бабулькі, якія ёй самой калісьці перадавалі ў спадчыну навыкі работы з кроснамі, і школьнікі, якія прыходзяць займацца сёння ў ткацкія гурткі — усе павінны ганарыцца спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта за значныя дасягненні ў справе адраджэння і развіцця народных рамёстваў.

Першы ручнік

У Неглюбку Людміла Васільеўна прыехала літаральна за мужам. Да гэтага ўраджэнка Брагіншчыны скончыла прафтэхвучылішча і атрымала спецыяльнасць слесара кантрольна-вымяральных прыбораў і аўтаматыкі. Ужо сядзела на чамаданах, каб адправіцца па размеркаванні ў далёкі Нефцекамск, але ж раптам юны выпускнікоў накіравалі на «Гомсельмаш». Менавіта на гэтым прадпрыемстве Людміла пазнаёмілася з Уладзімірам, які неўзабаве і павёз 20-гадовую маладу ў сваю родную вёску Неглюбку:

— Мне заўсёды падабалася нешта рукамі рабіць. Са школы ўмела і вязаць, і вышываць. А вось ткацтва ў нас на Брагіншчыне не было распаўсюджана. Таму мяне тады вельмі ўразіла ўбранства ў неглюбскіх хатах, у тым ліку саматканых ручнікі. У 80-я гады жанчыны ў вёсцы яшчэ хадзілі басанож, насілі льянныя сукенкі, а на галаве — сук. Так называлі галаўны ўбор — хустку павязвалі асаблівым чынам вакол высокай прычоскі. Жыхаркі Неглюбкі прытрымліваліся гэтай традыцыі. Але потым тут быў адзін кіраўнік гаспадаркі, які забараніў жанчынам хадзіць на працу ў гэтых сукках і самаробных кашулях. Маўляў, ці тут цывілізацыя няма? Яно і цяпер так часта здараецца — многія саромеюцца свайго, роднага. Замест таго, каб падтрымліваць такую самабытнасць.

Сёння першым настаўніцам Людмілы ў ткацкай справе — за 90. А 35 гадоў таму яны былі яшчэ зусім маладымі і амаль усе з задавальненнем дзя-

ліліся сакрэтамі майстэрства з юнай прыездай дзяўчынай. Мне вельмі пашанцавала з настаўніцай Марыяй Іванаўнай Герасіменка, — кажа Людміла. — Практычна кожную пракідку чаўнака яна рабіла разам са мной. З задавальненнем мне дапамагала вырабляць мой першы ручнік.

Цікава, што ў філіяле фабрыкі мастацкіх вырабаў, што на той час існаваў у вёсцы, працавалі ў асноўным прыезджыя. Старыя ж майстры-

ваць дырэктарам мясцовага клуба, мы пачалі вывозіць нашы ткацкія вырабы ў Мінск. Бралі ў бабулек ручнікі на выставы — ім тады за амартызацыю грошы плацілі. А калі пайшоў распад Саюза, грошай не стала, бабулькі перасталі даваць свае рарытэтыя вырабы і самі ездзіць на выставы не захацелі. Так вось мы і трапілі ў бязвыхадную сітуацыю. Трэба было мужа падтрымліваць у гэтай справе. Вось я і пачала ткаць больш

Людміла Кавалёва з унучкай Насцяй.

лі лічылі неабходным пазбавіць сваіх дачок ад навучання ткацтву, успамінае Людміла:

— Іх аберагалі, лічылі ганьбай працягваць матчыну справу. Не раз чула, як казалі: «Мая дачка ткаць будзе? Ды не! Яна вывучыцца і стане бухгалтарам!» І ганарыліся: «А мой сын з пінжакамі ходзіць, а не з кухайкамі!» Разумеецца, якое было паняцце. Вось і сёння, пакуль малыя, школьнікі з задавальненнем асвойваюць ткацкі станок, а як падростаюць, раптам пачынаюць саромецца сваіх навыкаў. Можна, хто ім што кажа?

Бабуліны памочнікі

Першыя набытыя ўменні Людміла адразу ж ператварыла ў рэчы: прыгожыя поспілки, навалачкі, ручнічкі... А потым стала разумець, што такой прыгажосцю трэба абавязкова дзяліцца з іншымі.

— Мне такі лёс наканаваны, відаць, быў. А калі муж пайшоў праца-

ваць дырэктарам мясцовага клуба, мы пачалі вывозіць нашы ткацкія вырабы ў Мінск. Бралі ў бабулек ручнікі на выставы — ім тады за амартызацыю грошы плацілі. А калі пайшоў распад Саюза, грошай не стала, бабулькі перасталі даваць свае рарытэтыя вырабы і самі ездзіць на выставы не захацелі. Так вось мы і трапілі ў бязвыхадную сітуацыю. Трэба было мужа падтрымліваць у гэтай справе. Вось я і пачала ткаць больш

мэнавіта ручнікоў. У тыя ж часіны праз нерэнтабельнасць тут закрылі невялікую ткацкую вытворчасць. А потым мяне ўзлі на работу ў аддзел культуры. Дарэчы, сярод беларускіх ручнікоў неглюбскія лічацца самымі багатымі — на іх можна ўбачыць больш за 120 узораў:

— Неглюбская тэхніка выканання ручніка адрозніваецца ад іншых — я адразу свае пазнаю. Гэта такая складаная работа, што вельмі многае залежыць ад настрою. І, калі не атрымаецца, часам лепш прыпыніцца і адпачыць, — кажа майстрыха.

Але сама адпачываць не збіраецца. У свой час яна падхапіла ледзь не загінулае самабытнае мастацтва, а цяпер лічыць неабходным навучаць іншых ткаць унікальныя вырабы. Сваю дачку Алену яна навучыла ўпэўнена прабіваць бёрды, і тая зараз самастойна займаецца старажытным рамствам. Майстрых Алена Дземчыхіна і Тацяна Суглоў разам выкладаюць у гуртках для дзяцей.

Старэйшыя ўнукі Настасся і Канстанцін — першыя бабуліны памочнікі за ткацкім станком. Да таго ж, з міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі ў Санкт-Пецярбургу Насця прывезла дыплом за работу «Неглюбскія ручнікі. Асаблівасці неглюбскага ткацтва». Трохгадовы Кірыл, які расце ля кроснаў, таксама ўжо на практыцы ведае, як праводзіць чаўнок паміж нітоў.

Але ж Уладзімір і Людміла Кавалёвы ганарацца не толькі сваімі нашчадкамі, але і ўсімі вучнямі, хто з задавальненнем працягвае справу захавання ўнікальнай беларускай традыцыі. У аматарскім аб'яднанні цяпер 11 ткачых. Акрамя таго, створаны два дзіцячыя гурткі, у якіх займаюцца мясцовыя школьнікі:

— Усе дзеці ў нашай вёсцы ткацтвам цікавяцца. Дарэчы, хлопчыкаў больш, чым дзяўчынак.

На любы густ, але з захаваннем традыцый

Атрымліваць прэмію Прэзідэнта ў Мінск ездзіў дырэктар Неглюбскага сельскага цэнтры ткацтва і муж Людмілы Уладзімір Кавалёў. Смяецца, быў адзін з сельскай мясцовасці ў сталіцы, астатнія стыпендыяты — гарадскія:

— Прыемна, безумоўна, калі ўзнагароды ўручаюць. Я сам тут, у Неглюбцы, нарадзіўся, і бацькі мае тут жылі. З 1987 года працую дырэктарам. Але ж і да мяне тут быў гурток ткацтва. Хаця мы зараз і маем назву «цэнтр ткацтва», выконваем усе функцыі, уласцівыя звычайнаму дому культуры. Зроблены добры рамонт, ёсць вялікі пакой, прыстасаваны пад музей народнага быту і гісторыі ткацтва «Аповесці жыцця». Сёння ў яго экспазіцыі больш за 150 саматканых ручнікоў, традыцыйная вопратка жыхароў Неглюбкі. Можна пабачыць узоры рэканструяваных неглюбскіх народных строяў. Тут і кашулі, і панёвы (спадніцы), і абрусы, і поспілки тканья. Замужняя жанчына ад незамужняй адзеннем прыныцова адрознівалася. Мы ўсё гэта паказваем.

Між тым, сёння кожны вытканы ручнік мае канкрэтны кошт, пра які можна даведацца ў мясцовай сувенірнай краме. Простыя можна набыць прыкладна за 500 тысяч беларускіх рублёў, а доўгія і складаныя — разы ў чатыры даражэйшыя. Пры гэтым

улічыце, што метр ручніка са складаным узорам можа ткацца прыкладна тыдзень. Калі грошай небагата, можна мяшчак для мабільніка набыць — рэч патрэбную і незабыўна прыгожую. Робяць майстры і іншыя сувеніры: арнаменты на саломе, жаночыя сумкі, мяшчочкі-траўніцы і іншае.

Эксклюзіўныя вырабы набываюць турысты з усяго свету. На міжнародных выставах у Манрэалі, Токіа, Парыжы, Брусэлі ручнікі адзначаны залатымі медалямі. Ёсць неглюбскія ручнікі ў адной з залаў ААН. Некалькі набыў для асабістай калекцыі музей «Метраполітэн» у Нью-Ёрку. У 2013-м неглюбскія ручнікі перададзены ў Палатна Рэспублікі Беларусь у Кітаі.

Неглюбскую якасць ведаюць добра, таму многія гатовыя плаціць за арыгінальнасць і нацыянальны каларыт. Свае эксперыменты з узорам і колерамі майстрых праводзяць таксама. Гэта першапачаткова неглюбскі ручнік быў толькі бела-чырвоным. Потым ва ўзор сталі ўплываць чорны колер. А сучасныя майстрых не грэбуюць і зялёным, і блакітным. На любы густ, але з захаваннем неглюбскіх традыцый. І нікі выкарыстоўваюцца розныя. Гэта раней быў толькі традыцыйны лён. Сёння і воўна, і паўвоўна можа быць. Праўда, гаворыць дырэктар, з набыццём нітак не ўсё проста. Пакуль закупляюць на Веткаўскай баваўнапрадзільнай фабрыцы, але як далей будзе — не ведаюць.

Дырэктар арганізацыйна-метадычнага цэнтры аддзела культуры Веткаўскага раёна Надзея Сахарук адзначае, што пасля перайменавання дома культуры ў цэнтр ткацтва да ўстановаў заўважна павялічыўся інтарс:

— Нас уключылі ў дзяржаўную праграму развіцця рэгіёнаў, што дапамагло набыць неабходнае абсталяванне і ўвесці дадатковыя стаўкі майстрых па ткацтве. Сёння цэнтр — візітўка Гомельшчыны і Беларусі на міжнародным узроўні.

Так, «твар тварам» трэба паказаць не толькі ў нашай дзяржаве, але і ў суседніх краінах. Магчыма, і для таго, каб унікальнае рамства неглюбскіх ткачых перадаць у рукі вытворцаў, агучвае мары аб адраджэнні мясцовай традыцыі на прамысловым узроўні. Неглюбскія ткачы змаглі гісторыю зрабіць сучаснасцю. Думаю, ім па сілах і замаж на будучыню.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Віртуальная спадчына

У АБ'ЕКТЫВЕ — ПАРКІ НЯСВІЖА

Мала хто з нас сёння вандруе без фотаапарата. Бо прыемна не толькі ўбачыць новую для сябе прыгажосць, але і як мага на большы час захаваць яе ў сваіх успамінах. Самы просты спосаб — зрабіць фотакартку. Але цяпер такія здымкі можна не толькі пакласці ў асабісты архіў, але і... выйграць дзякуючы ім адмысловы прыз. Праўда, датычыцца гэта толькі картчак, што зроблены ў адным з нясвіжскіх паркаў.

Ужо другі год папар Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж» сумесна з Беларускай асацыяцыяй клубаў ЮНЕСКА праводзіць фотаконкурс «Паркі Нясвіжа». Да ўдзелу ў ім запрашаюцца як прафесійныя фатографы, так і аматары.

Конкурс праводзіцца ў некалькіх намінацыях. Першая — гэта панарама (ландшафтныя здымкі, склееныя з некалькіх кадраў). Другая — пейзаж (здымкі ландшафту прыроды адным кадрам). Трэцяя — здымкі невялікіх кавалкаў парку: паляны, дрэва, каменя, скульптуры, возера, жывёлы, расліны, насякомага і інш. Кожны ўдзельнік можа падаць на конкурс не больш за дзесяць работ у высокай якасці. Яны не павінны быць апрацаваны якім-небудзь графічным рэдактарам і мець рамак, не дапускаецца пазначэнне даты і часу на конкурснай рабоце (падрабязнасці глядзіце на сайце niasvizh.by). Абавязковая ўмова — фотаздымкі павінны быць аўтарскімі!

Работы можна дасылаць на электронны адрас viachaslau80@tut.by да 24 мая. Пераможцаў чакаюць памятнае дыплом і падарункі. Акрамя таго, самыя лепшыя работы конкурсу ўвойдуць у фотаальбом, які будзе размешчаны на афіцыйным сайце музея-запаведніка. Урачыстае ўзнагароджанне пераможцаў конкурсу адбудзецца 7 чэрвеня.

НЕ ВЫХОДЗЯЧЫ З КВАТЭРЫ — У ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦ

Па палацава-паркавым ансамблі Румянцавых-Паскевічаў у Гомелі цяпер можна прагуляцца не толькі ў рэальнасці, але і... віртуальна. На сайце палаца створана экскурсія ў фармаце 3D.

Камусьці можа быць незразумела, навошта рабіць віртуальную экскурсію, калі лепш наведаць прыгожыя мясціны ў рэальнасці? Аднак распрацоўшчыкі такой экскурсіі адзначаюць, што яна незаманная, напрыклад, для людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Звычайна гэтая катэгорыя грамадзян часцей за іншых карыстаецца такой магчымасцю ўбачыць прыгожыя месцы, бо не заўсёды атрымаецца іх наведаць асабіста. Таксама такі спосаб агляду культурнай спадчыны зручны для тых, хто хоча сэканоміць: плаціць даводзіцца хіба што за інтэрнэт у сваёй уласнай кватэры.

Спасылка на электронны тур па гомельскім палацы знаходзіцца па адрасе <http://round.me/tour/2130/view>. Трэба адзначыць, што там размешчаны не проста фотаздымкі. У віртуальнай 3D-экскурсіі ствараецца эфект прысутнасці. Усе выявы выглядаюць аб'ёмнымі. Можна быццам апынуцца перад уваходам у палац, затым прайсціся па ўнутраных залах і выйсці на вуліцу, палюбавацца навакольнымі пейзажамі — паркам, скульптурнымі кампазіцыямі, вадаёмамі, што ззяюць, нібы люстэркі...

ПАКІНЬ ЗАЯЎКУ НА МІР

Заказаць і аплаціць экскурсію ў Мірскі замак ў хуткім часе можна будзе на сайце замкавага комплексу. Пра гэта паведаміла яго дырэктар Вольга Папко.

Яна адзначыла, што штогод Мірскі замак наведвае каля 300 тысяч чалавек, прыезджаюць госці з Расіі, краін Балтыі, далёкага замежжа, таму заставацца ў баку ад сучасных тэхналогій яны не могуць. На сайце таксама можна будзе купіць білеты ў замак і аплаціць нумар у гасцініцы.

Дырэктар дадала, што да 15 лютага ў іх экспануецца ўнікальная выстава, якую ўжо паспелі ўбачыць тысячы гасцей. На ёй паказваюць невядомыя раней партрэты князёў Радзівілаў. Унікальная калекцыя карцін і прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, якая належала гаспадарам Мірскага замка ў XIX стагоддзі, была выяўлена ў выніку навуковых даследаванняў спецыялістамі музея «Замкавы комплекс «Мір» у Баварыі, у палацы Шылінгсфюрст, яшчэ ў 2012 годзе. Пасля працяглага перамоў частка экспанатаў прыбыла ў Беларусь. Жамчужына гэтага збору — карціна расійскага мастака Карла Брулова, якая лічылася страчанай з 1832 года.

■ 3 людзьмі і сам-насам

«...АЛЕ ЖЫВЕ «ЗВЯЗДА»
І НЕ ДАЗВАЛЯЕ МНЕ ЗАБЫЦЦА, ШТО Я БЕЛАРУСКА»

Не з нас гэта пачалося — не з намі скончыцца. Традыцыя — перад Калядамі «падмітусіцца»: купіць паштоўкі і падарункі блізкім, прадумаць святочны стол, загадзя падабраць адмысловы абрус, паставіць на покуці елку...

Так-так, елку, бо ёлка, а яшчэ дакладней ялінкай, яна стане потым, калі мы павесім на яе зіхоткія, бліскучыя шары і гірлянды, калі нарэшце з донца вялікай кардонкі выцягнем яркі, рознакаляровы дожджык, а потым, патрымаўшы яго ў руках (і столькі ўсяго ўгадаўшы), схаваем назад — да прасценчых шышчак, пёўнікаў, зайчыкаў, да выразных з фольгі сняжынак, да папяровых анёлаў... Да таго — старэнькага, што як быццам няёмка ўжо вешаць на ёлку. Але і развітацца шкада...

Гэта прыкладна так, як нам — з перадакладнай поштай.

«Некалі, у васьмідзясятых гады я выпісвала каля дзесяці найменняў газет і часопісаў, — піша спадарыня Ірына Ермаковіч з вёскі Азяраўцы Браслаўскага раёна, — а цяпер засталася толькі са «Звяздой»: выбіраю яе ў трыццаты, юбілейны, раз, бо «зачапіла», як той казаў, і ўжо не адпусціла.

Чым узяла? Найперш, зместам, бо тут — быццам спецыяльна для мяне — навіны, апошнія палітычныя падзеі, падказкі псіхалагаў, парадны агароднік, гумар, сям'я, «Мясцовае самакіраванне», «Чырвонка», «Гіюменскі тракт»... Карацей, пра ўсё можна даведвацца са старонак газеты — нікуды не выходзячы з дому, не ўключаючы радыё і тэлевізар. А потым іншым расказаць, што «вось у «Звяздзе»...»

Такім чынам усе мае знаёмія ведаюць, што ёсць у краіне рэспубліканская газета на беларускай мове, што піша яна пра ўсё, што цікава чытаць і так важна ведаць.

Але ж газета непадобная на іншыя не толькі праз гэта. На мой погляд, людзі ў ёй працуюць адметныя: з імі цікава глядзець на свет, разам думаць, разважаць...»

«А яшчэ ў «Звязды», у звяздоўцаў я вучуся па-беларуску пісаць, — прызнаецца спадарыня Ірына. — Гэта вельмі складана і вельмі цікава — навучыцца пісаць па-беларуску, так, каб думкам было прасторна, а словам цесна. Зрэдку я дасылаю ў рэдакцыю свае лісты, матэрыялы, што-нішто друкуецца. І гэта для мяне вялікая радасць».

Чарговы ліст — ад спадара Сцяпана Нефідовіча з вёскі Любань Лунінецкага раёна — адметны сваім «эпіграфам». У першых радках

так і пазначана: «Ліст ад чалавека, што са «Звяздой» жыве паўвека!»

Здымаем капялюш, што называецца, бо гэты «стаж» сяброўства з газетай, безумоўна ж, варты павагі! Як і самых светлых, удзячных упамінаў пра нашых папярэднікаў, пра тых, хто працаваў, шчыраваў у «Звяздзе» раней.

Але ж да зместу. «Дзяцінства маё, — піша спадар Нефідовіч, — прайшло ў асяродку, дзе панавала гаворка Цэнтральнага Палесся. Унармаваную беларускую мову я вучыў у школе. З 17 гадоў пачаў друкавацца ў раённай газеце, стаў сябрам тамтэйшага літаб'яднання, якое ўзначальваў Аляксей Гардзіцкі і курыраваў Уладзіслаў Нядзведскі — два будучыя вядомыя пісьменнікі. Ніколі не забудуся, як харама яны размаўлялі па-беларуску!..»

Аднак сапраўдным маім настаўнікам роднай мовы стала «Звязда». У яе я вучыўся фармуляваць свае думкі, пісаць і ў выніку паспяхова скончыў педвучылішча, філфак універсітэта БДУ...

Даўно гэта было і... засталася, — працягвае Сцяпан Паўлавіч, — бо «Звязда» ў маёй сям'і па-ранейшаму і асветніца, і дарадчыца, і проста сябар».

«Я меў вышэйшую катэгорыю як выкладчык, — адзначае напрыканцы спадар Нефідовіч. — Да таго ж у мясцовых выдавецтвах выйшла багата маіх брашур па краязнаўстве, фальклору, сем літаратурных зборнікаў. І ўсё гэта — дзякуючы «Звяздзе!»

Важнае для газеты прызнанне — дарагога каштуе!

Яшчэ адзін ліст — ад спадара Генадзя Макоўскага з Мінска. «Задаю сабе пытанне: за што я люблю «Звязду»? І разам з іншымі адказваю: за нашу мову, за цікавыя апаведы... Але галоўны сакрэт, як мне падаецца, у тым, што ў калектыве досыць удала спалучаецца вопыт і маладосць».

«Добра, што ў вас з'яўляюцца новыя праекты і рубрыкі, — заўважае даўняя і нязменная падпісчыца» (так у лісце) з вёскі Бераснёўка Докшыцкага раёна спадарыня Камінская. А пра родную мову і казаць няма чаго, бо на іншай я не размаўляю, нават з «гарадскімі» дзецьмі і ўнукамі».

«Вы, звяздоўцы, робіце газету з веданнем жыцця і справы, можаце, як той казаў, *Не напісаць, а вышыць на паперы Пачуццё, думкі, шчырасць, чысціню — З любоўю, і з надзеяю, і з верай У шчасце, радасць, сэрца дабрыню.*

Таму я і выпісваю газету больш за 30 гадоў, ні разу аб тым не пашкадаваўшы», — прызнаецца Максім Казук з Лунінецчыны.

«Звязда» і толькі «Звязда»! — з гэтых слоў пачынае свой ліст і Вера Піліпаўна Вяргейчык з вёскі Трасцянка, што ля Беразіно. — Некалі ў газеце мы з мужам знаходзілі шмат матэрыялу для працы ў школе, для душы. Пастаянна чакалі і чыталі апавяданні «На конкурс», рубрыкі «Алё, народ на провадзе!», «Сямейную газету», «Жырандолю», «Нефармат», «Асабістае», разгадвалі крыжаванкі, — узгадвае яна. — Цяпер я засталася адна, але здрадзіць газеце не змагу, мусіць, ніколі».

Хоць абставіны часам і дыктуюць...

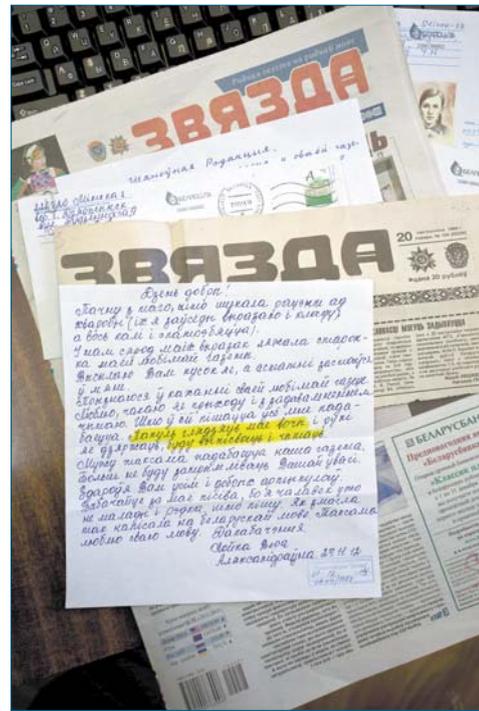
Канкрэтная сітуацыя — з ліста з вёскі Ардашы Смаргонскага раёна. «Быў час, — піша спадарыня Галіна Пятроўская, — калі адзін з трох нашых сыноў купіў кватэру. У ёй трэба было рабіць рамонт, мяняць дзверы, замаўляць кухню, шафу-купэ... Іншымі словамі, нам патрэбна была газета з мясцовымі аб'явамі. І таму я сказала мужу: «Ну давай на тры месяцы адмовіся ад «Звязды», а потым зноў выпішам». Ведаеце што пачула ў адказ? «Не дуры галавы. Не бачыш, якія тут людзі працуюць — знаёмія, разумныя, з пачуццём гумару...»

З абвесткамі ў выніку мы іншае выйсце знайшлі. У тым месяцы муж па пятніцах хадзіў да суседкі-паштальёнкі. З яе газеты выпісваў усе патрэбныя аб'явы, але ад «Звязды» не адрокся!.. Дарэчы, ён 37 гадоў адпрацаваў дырэктарам сельскай школы, цяпер на пенсіі, на вялікі жаль, хварэе і таму з асаблівым нецярпеннем чакае кожны нумар газеты».

Якая ж, згадзіцеся, адказная гэта справа — рыхтаваць той нумар да друку: пісаць (цікава!) пра тое, што сапраўды патрэбна і важна!..

На думку многіх падпісчыкаў (а працытаваны, хоць каратка, вядома ж, не ўсе лісты, прычым далёка не ўсе), нам гэта ўдаецца, на думку асобных — не зусім: чытачы чакаюць больш крытыкі і вострай палемікі, ім хочацца буйнейшых шрыфтоў, часам іх раздражняюць здымкі і сапраўды «недаравальныя для газеты такога ўзроўню» памылкі...

А значыць, нам працаваць і працаваць яшчэ! Дай Бог, каб было дзеля каго... І, вядома ж, дзеля чаго! Таму напрыканцы яшчэ адзін ліст. «Дзякуй вам за газету, — піша спадарыня Калініна з Брэста, — за тое, што яна цікавая, рознакавая, а галоўнае — беларускамоўная. Здаецца іншы раз, што гутарку людзей па-беларуску ўжо і не пачуеш, асабліва ў гарадскім асяродку. Але ж жыве «Звязда» і не дазваляе мне забыцца, што я тутэйшая, што я — беларуска! І таму (спачатку здранцвелым языком) у транспарце, у краме, у банку, у аптэцы я прамаўляю беларускія словы... Людзі ўсміхаюцца і — дзіва дзіўнае! — пачынаюць

адказваць па-беларуску. Хай не заўсёды, хай не ўсе, але ж гэта вельмі прыемна! Значыць, і сапраўды пачынаць трэба з сябе».

Нехта — пачынае. Мы — працягваем. Да гэтага абавязвае амаль стагадовае (!) мінулае нашай газеты, да гэтага ж абавязвае імя, бо найперш са звяздой (яна ішла першай), а ўжо потым з казой і гармонікам нашы продкі хадзілі калядаваць. І была гэтая звязда сімвалам надзеі на цяпло, на дабро, на тое, што будзе вясна з яе нязменным адраджэннем!.. Яго трэба проста дачакацца...

Чытачы без газеты, ну напэўна ж, могуць гэта зрабіць. Газета без чытачоў — не! А таму шчыры (бо вялікі — гэта калька з рускай мовы) дзякуй усім, хто ў чарговыя ці першы раз падпісаўся, хто дзяліўся і, спадзяюся, будзе дзяліцца са «Звяздой» сваімі думкамі і меркаваннямі, «падкідваць» тэмы і пытанні, дасылаць «вяселья і праўдзівыя гісторыі»... Усім, хто, віншуючы са святамі блізкіх, у гэтае кола «ўключыць» газету і пажадаў яе супрацоўнікам шмат чаго... І ў прыватнасці («вуснамі» спадара Нефідовіча):

*Сямейнага ладу,
Добрага акладу,
Не хварэць ніколі —
Беззаганнай доли!*

Акурат таго ж на пачатку года зычыць газеце сваім чытачам. Будзьма разам, як той казаў, і тады мы будзем!

Валянціна ДОЎНАР.

Р. S. Нехта, чытаючы гэты агляд рэдакцыйнай пошты, магчыма, узгадае крылатае: «Няхай пярун таго спаліць, што сам сябе хваліць...»

Аднак мы, як быццам, не самі... Ды і расказаць хацелася не столькі пра тое, якія харошыя мы ў чытачоў, а якія яны — у нас.

■ Нефармат

Усё грамадства, здаецца, ускалыхнула жудасная гісторыя трагічнай смерці немаўляці ў Гомелі. І вось з'явілася паведамленне, што з працы паздымалі цэлы шэраг адказных асоб. На мой погляд, адбыўся пошук стрэлачнікаў. І спрацавала абарончая рэакцыя работнікаў адказных органаў: пакаралі і далажылі пра прынятыя меры. Па-першае, позна. Па-другое, ці сапраўды яны вінаватыя? Ды і ці можна, наогул, кампетэнтным органам правярыць дыслакацыю ўсіх немаўлятак у краіне?

У маёй калегі нядаўна ўнук нарадзіўся. Яе дачка, што мае жыллё, працу, рэгістрацыю ў Мінску, з малым адразу перабралася на некалькі месяцаў у Брэст. А перад Калядамі малады муж запатрабаваў уз'яднання сям'і. Прыехаў сюды, пасадзіў жонку з дзіцем у машыну і павёз дадому. Калі ж ім зноў стане цяжка самастойна весці хатнюю гаспадарку і даглядаць малага, то, не выключана, зноў паедуць на пэўны час да бабулі. І там, і тут маладыя бацькі звяртаюцца ў паліклініку, ім аказваюць патрэбную дапамогу і не зважаюць на рэгістрацыю. Колькі такіх прыкладаў па рэспубліцы, ніто нават сказаць не возьмецца. У нас гэта вельмі распаўсю-

джаная з'ява, асабліва калі маці зусім маладая ці нараджаецца першынец.

Але гэта так, да слова. Нават пры самых уважлівых адносінах да справы службовых асоб за жыццё і здароўе кожнага дзіцяці поўнаццю адказваюць бацькі. Праўда, групы рызыкі нярэдка бачна адразу. Доктар на ўчастку расказвала, што ў яе назіраецца будучая маці трайні. Жанчына мае дваіх малых дзяцей, з бацькам якіх даўно ў разводзе. Жыве ў маласямейцы, па сутнасці, у інтэрнаце. Працавала на будоўлі, але ў маі мінулага года на рабоце атрымала траўму нагі, і з гэтай нагоды больш за паўгода знаходзіцца на бальнічным. Урачы не даюць гарантыю поўнага вылячэння, значыць, цалкам верагодная інваліднасць. Калі яна прыйшла станавіцца на ўлік па цяжарнасці, абследаванне паказала трайню. Тэрмін быў яшчэ невялікі, у паліклініцы спыталі будучую маці, ці добра яна падумала і ўяўляе ступень адказнасці. Яна толькі адмахнула.

Пра цяжкасці мацярынства і ступень адказнасці яна гаворыць неахвотна. На самым першым прыёме доктар, напрыклад, загадала ёй кінуць курыць, ды пацыентка на падобныя парадны не зважае. Добра яшчэ, што на медыцынскія агляды цвярозай прыходзіць... А

хадзіць, асабліва пасля траўмы, ёй сапраўды цяжка. Таму часам цяжарную суправаджае суседка. Тая аказалася больш гаваркой і аднойчы выклала ўчастковаму доктару ўсе планы на будучыню. «Мы паглядзелі ў інтэрнаце, падлічылі, якая аднаразова дапамога, што-месячныя выплаты. Унушальныя лічбы атрымаліся, потым мацярынскі капітал і самае галоўнае — кватэру дадуць», — не пераставала лапатаць патэнцыйная хросная маці. Пра тое, што падняць пяцёра дзяцей адзінокай жанчыне, амаль што інваліду, мякка кажучы, нялёгка, гаворка наогул не ідзе, далёкіх планаў яны не будуць.

Як ні прыкра ўсведамляць, але ёсць катэгорыя людзей, для якіх у справе нараджэння дзіцей выршальным фактарам становяцца сацыяльныя льготы і дапамогі. Вось і ў той гомельскай справе недзе прамільгнула інфармацыя, што біялагічныя бацькі дзяўчыні не падзялілі дапамогу на яе нараджэнне.

Скажаце, у любога медаля ёсць адваротны бок? І ніякі закон не напіша, каб прадугледзець дакладна ўсё. Так, але ўсялякія негатыўныя з'явы можна сям-так стрываць, калі справа не датычыць дзяцей. А тут асаблівы выпадак. Здавалася б, усё, што можна, далі: жыль, працу, выхоўвай на сваім выкладзе

дзяцей. Гавару найперш пра сацыяльныя кватэры для шматдзетных сем'яў. Сёння жыллё для любой сям'і — пытанне нумар адзін. У неафіцыйнай гутарцы са мной не так даўно кіраўнік адміністрацыі аднаго з раёнаў абласнога цэнтра сказаў: «Пабудаваці сацыяльныя дамы, засялілі. Цяпер жа хоць ты міліцыянер у кожны пад'езд садзі, ды няма ў штаце міліцыі столькі супрацоўнікаў». Дачка суседкі жыве ў доме, адзін пад'езд якога складаюць сацыяльныя кватэры. Кажы, што калі ні ідзе вечарам ля ўкранага пад'езда, то машына міліцыі стаіць, то «Хуткай». Праблема ёсць, а мы паводзім сябе так, як быццам няёмка яе агучваць.

Дэмаграфічная сітуацыя вымагае, ды і ўсе мы ў даўгу перад шматдзетнымі бацькамі. Усё гэта так. Толькі ўпэўнена: рана ці позна прыйдзем да таго, што дапамога, у тым ліку такая значная, як жыллё, стане адраснай, а не ўсеагульнай. Дакажаш, што ты сапраўдны бацька ці маці, як у выпадку з узнагародой за мацярынства, атрымавай увесь пакет дапамогі, жыллё. Інакш мы нярэдка заахвочваем тых людзей, якія нават не маюць маральнага права звацца бацькамі.

Святлана ЯСКЕВІЧ

■ Пасля пісьма

«ПРОСТА ЦУДЫ
НЕЙКІЯ!»

У нумары «Звязды» за 11 лістапада мінулага года быў апублікаваны матэрыял «Заглушка разладу» аб тым, як у кватэры жыхара аграгарадка Сеніца Мінскага раёна Аляксандра Шуцько лопнула труба гарачай вады. У выніку Аляксандр з жонкай і маленькім дзіцем вымушаны былі пераехаць жыць да сваякоў.

Спрабуючы вырашыць праблемы, што ўзніклі ў кватэры пасля аварыі, сям'я, апроч ЖЭСа, звярталася ў розныя інстанцыі, але, на жаль, безвынікова. Чарговы зварот быў накіраваны ў рэдакцыю газеты «Звязда» і...

Як паведаміў у сваім паўторным лісце ў рэдакцыю спадар Шуцько, пасля публікацыі яго гісторыі на старонках газеты сітуацыя стала мяняцца: «Знайшліся сантэхнікі, якія прыйшлі і зрабілі ўсё. Труба гарачай вады была адрамантаваная, лічылнік усталяваны, нас, нарэшце, паставілі ў чаргу на праचыстка вентыляцыйных каналаў і сказалі, што цягам месяца вырашаць гэтае пытанне. Проста чуды нейкія. Мы не верым у тое, што неўзабаве зможам вярнуцца ў сваю кватэру і жыць, як раней».

«Дзякуй, што дапамагаеце людзям, — піша спадар Аляксандр. — Жадаем газеце шырокага кола чытачоў!»

Што ж — добра ўсё, што добра заканчваецца.

БЫЦЬ ЦІ НЕ БЫЦЬ спрэчнай будоўлі ля царквы?

Вернікі
спадзяюцца,
што іх пачуюць

Напярэдадні навагодніх свят у рэдакцыю «Звязды» па-ступіў зварот ад прыхаджан праваслаўнага храма Святога Архангела Міхаіла ў Мінску (мікрараён Сухарава). Вернікі і клір занепакоеныя тым, што побач з царквой разгарнулася будаўніцтва гандлёвага цэнтра. Прыхаджан турбуюць дзве рэчы. Па-першае, новы будынак амаль цалкам схавае ад вачэй прыгожы храм, пабудаваны на ахвяраванні жыхароў мікрараёна. Па-другое, ёсць верагоднасць, што будаўніцтва можа нашкодзіць устойлівасці царквы і званіцы, бо глеба ў гэтым мікрараёне праблемная. «Звязда» ўзялася разабрацца ў тым, наколькі хваляванні прыхаджан абгрунтаваныя і ці не парушаны пры распачатай будоўлі іх правы.

МЕГАКЛУБ ЗАМЕСТ СКВЕРА?

Першымі трывогу забілі нават не ўласна прыхаджане, а жыхары 53-га дома па вуліцы Шаранговіча. Людзі пачалі турбавацца, калі 4 кастрычніка пад іх вокнамі ўсталявалі будаўнічую агароджу з рэкламнымі шчытамі мегаклуба «Тытан» і шэрагу гандлёвых цэнтраў. А ў скверыку, адзінай маленькай зялёнай зоне, каля дамоў уздоўж «адной з самых загазаваных вуліц г. Мінска», выкарчавалі дрэвы. Жыхары дома даслалі калектыўныя звароты кіраўніку адміністрацыі Фрунзенскага раёна г. Мінска і ў Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт. Яны пачаліся: «На якой падставе за пяць метраў ад храма і жылога дома ліквідуецца адзіная азялененая пляцоўка?» Што плануецца будаваць і чаму з нагоды будаўніцтва пад іх вокнамі не было праведзена грамадскае абмеркаванне?»

Яшчэ праз два тыдні той жа варыянт адказу (толькі ў больш скарачаным выглядзе — без згадвання пра аслабленых асоб) прыйшоў і з гарвыканкама.

— Безумоўна, мы ўсе былі незадаволеныя гэтымі адказамі, — расказала «Звяздзе» жыхарка дома №53 Наталля Мірановіч. — Але далей у перапіску з уладамі ўступіла праваслаўная абшчына, і мы, можна сказаць, перадалі ёй свае паўнамоцтвы, бо палічылі, што голас прыхода лепш пачуюць.

СПРАВА НЕ ТОЛЬКІ Ў ЗЯЛЁНАЙ ЗОНЕ

Тым часам на будаўнічай пляцоўцы быў вырыты катлан для падземнага паверха будучага аб'екта гандлёва-бытавога прызначэння. Памеры ямы настолькі ўразлілі прыхаджан, што яны імгненна сабра-

Тым часам на будаўнічай пляцоўцы быў вырыты катлан для падземнага паверха будучага аб'екта гандлёва-бытавога прызначэння. Памеры ямы настолькі ўразлілі прыхаджан, што яны імгненна сабралі больш за 400 подпісаў пад новымі лістамі.

Праз два тыдні быў атрыман адказ раённай адміністрацыі пра тое, што на азначаным месцы — замест раней выдзеленага ўчастка па вуліцы Панамарэнкі, 2 — будуюцца аб'ект гандлёва-бытавога прызначэння вышынёй у 5 паверхаў і, «згодна з таксацыйным планам, на ўчастку захоўваецца 10 дрэў і 16 кустоў», а азелененне тэрыторыі прадугледжвае пасадку яшчэ 65 кустоў, уладкаванне газона (10 сотак) і кветніку (ажно 8 кв. м).

«Побач з выдзеленым участкам захоўваецца вялікая паласа газону з зялёнымі насаджэннямі, якая ў разы перавышае плошчу дрэў, што высякаюцца», — супакойвалі грамадзян. Паведамлілі таксама, што будаўніцтва 5-павярховага будынка «не парушыць інсталюцыю навакольнай забудовы і прадугледжана планам дэталёвай планіроўкі раёна — гэта значыць, не патрабуе правядзення грамадскага абмеркавання, а таксама ўзгодненне з памежным землекарыстальнікам — рэлігійнай абшчынай «Прыход храма Святога Архангела Міхаіла» ў г. Мінску Мінскай епархіі БПЦ і прадпрыемствам «Мінскводканал» — у красавіку 2014 года». Кіраўнік адміністрацыі сталічнага раёна таксама запэўніў грамадзян, што заказчык будаўніцтва «НГ Макасы» добраўпарадкаваў гэту тэрыторыю лавамі і сметніцамі, а для фізічна аслабленых асоб зробіць паніжаныя борцікі ў месцах перасячэння тратуараў і праезду.

лі больш за 400 подпісаў пад новымі лістамі. «Мы хочам любавацца выглядам белакаменага храма, залатымі купаламі, а не сучаснымі канструкцыямі, якія парушаць добры выгляд нашай мікрараёна», — пісалі яны ў звароце. «Ёсць небеспаспартыўная боязь таго, што, зыходзячы з папярэдніх геалагічных даследаванняў глебы нашага прыхода і найбліжэйшых тэрыторый, магчыма спузганне грунтоў сярэдняга слою глебы, якое можа прывесці да пашкоджання праваслаўнага храма, які стаіць побач», — дадавалі ў іншым лісце вернікі.

Сам храм у гонар Святога Архангела Міхаіла скончылі будаваць адносна нядаўна — першая служба ў ім адбылася ў 2013 годзе на Вялікдзень. Увесь храмавы комплекс уключае ў сябе дзве царквы (спачатку была пабудавана маленькая ў гонар Святой Блажэннай Ксеніі Пецярбургскай), званіцу, нядзельную школу і вагончык, у якім пачыналіся службы 10 гадоў таму. Прыход вядзе актыўную сацыяльную і асветніцка-адукацыйную працу: дапамагае ветэранам вайны, інвалідам, маламаёмным сем'ям, дзіцячым дамам, працуе з моладдзю, ладзіць курсы беларускай мовы і семінары, прысвячаныя беларускай літаратуры, выставы, творчыя вечарыны.

— Вернікамі мікрараёна Сухарава выдаткаваны вялікія грошы і шмат сіл для таго, каб такія прыгожыя храм нарэшце ўзвялі, гэта без перабольшвання — подзвіг, — лічыць на-

стаяцель. — І зараз маляўнічы краявід, які людзі стварылі на свае ахвяраванні, будзе закрыты гандлёвым будынкам, якіх, дарэчы, у Сухарава і без таго дастаткова. Толькі на адным гэтым перакрываванні — тры буйныя крамы. Навошта чацвёртая? Чаму меркаванне людзей не спыталі?

— Побач з храмам павінна быць месца, каб адпачыць, малітоўна настроіцца ці правесці хрэсны ход, — дадае прыхаджанін Аляксандр Нещарчук.

ЦІ ЎСЁ ПРАДУГЛЕДЗЕЛА ЭКСПЕРТЫЗА?

Што тычыцца ўзгаднення будаўніцтва з рэлігійнай абшчынай, на якое спасылуюцца ў сваіх адказах улады горада і Фрунзенскага раёна, то, сапраўды, настаяцель прыхода Ігар Галакоў мінулай вясной падпісаў два дакументы: дазвол на правядзенне інжынерных сетак і праект адводу зямельнага ўчастка. Са слоў айка Ігара, прадстаўнік забудовшчыка, які ўзгадняяў з ім гэтыя паперы, казаў пра 1-2-павярховую крану. Як упэўнілася карэспандэнт «Звязды», у тых дакументах, што падпісаў настаяцель, сапраўды няма ні слова пра колькасць паверхаў запланаванага будынка.

— Яшчэ ў 2008 годзе «НГ Макасы» (заказчык будаўніцтва. — Аўт.) быў праінфармаваны аб тым, што праектаваны аб'ект па вуліцы Панамарэнкі, 2 месціцца ў зоне перспектывага будаўніцтва транспартнай развязкі Харкаўскай — Панамарэнкі — Пушкіна. Пасля гэтага яны звярнуліся ў Мінгарвыканкам для замены ўчастка. І той гадзіўшы выдаць іншы кавалак зямлі, — патлумачыў сітуацыю галоўны спецыяліст упраўлення архітэктуры і будаўніцтва адміністрацыі Фрунзенскага раёна горада Мінска Аляксей Марачэўскі.

— Айцец Ігар Галакоў распавёў, што, калі пачыналася будоўля галоўнага храма, крытавую (заглыбленую) яго

Від на царкву з боку вуліцы Шаранговіча.

казчыка «НГ Макасы» Антон Жыркой. — Нам горад даў участак. І тым больш кампенсацыйны. Спачатку памылкова выдзелілі ўчастак на Панамарэнкі, 2. Ён аказаўся на месцы пад пашырэнне дарогі. Нам напісалі ліст, што выйшла памылка, і прапанавалі іншы ўчастак. Мы выбралі яго на вуліцы Шаранговіча. Зрабілі новы праект. Прайшлі ўсе ўзгадненні: камітэт архітэктуры і горадабудаўніцтва Мінгарвыканкама, Дзяржбудэкспертызу. Атрымалі дазвол на будаўніцтва. Ізноў заплацілі за ўчастак. Узгаднілі гэта з Царквой. Усё адбылося па законе.

Але спасылкі на законнасць і афіцыйныя адказы чыноўнікаў розных узроўняў не супакойваюць людзей. Кожную нядзельную раніцу а сёмай гадзіне крытавы храм напаяняецца вернікамі, а пазней набажэнствы збіраюць дарослых і дзяцей у верхнім храме. А раптам фундамент «паплыў» праз будаўніцтва па блізім суседстве і абудзена абрушэнне? Могуць жа пацяраць людзі, і цяпер гэта — самая вялікая трывога настаяцеля.

— Безумоўна, ёсць нюансы па будаўніцтве, — адзначае Аляксей Марачэўскі. — Вядо-

жынерна-геалагічных даследаванняў для будоўлі храма. Гэта дазволіла прафесару сумесна з яго вучнем Вячаславам Сярновым распісаць эфектыўныя фундаменты для праблемнага грунту. Мы папрасілі Міхаіла Іванавіча спрагназаваць узровень бяспекі будаўніцтва, якое вядзе «НГ Макасы» па вуліцы Шаранговіча.

— У непасрэднай блізкасці да храма выкапалі катлан амаль з вертыкальнымі сценамі памерам у 6-7 метраў. Гэта вельмі небяспечна. Гліністыя грунты, якія паюцца на ўчастку для будучага гандлёвага цэнтра, толькі часова трымаюцца. А пасля могуць «паехаць». Зараз надвор'е мяняецца. А гліністы грунт адчувальны да перамены вільготнасці. Замерзне — зверху ўтвараецца змёрзлая корка. А на ёй ляжыць асфальт. Пацяплее — гліна пачне рухацца. Асфальт можа трэснуць, і тады здарыцца абвал і людзі могуць пацяраць.

Міхаіл Нікіценка збіраецца зрабіць афіцыйнае заключэнне наконт верагоднасці абвалу. Пакуль яно знаходзіцца на стадыі распрацоўкі.

«МЫ СОЧЫМ ЗА ГЭТЫМ»

Апроч іншага, вернікаў хваляе і тое, што ў непасрэднай блізкасці з храмам могуць з'явіцца казіно ці нешта падобнае (напрыклад, у шматфункцыянальным цэнтры «Тытан», які рэкламуецца на агароджы будаўнічай пляцоўцы, месціцца начны клуб). У тым, што такога не здарыцца, у асабістай размове запэўніў карэспандэнта «Звязды» Аляксей Марачэўскі: «Мы сочым за гэтым». Яго словы пацвердзіла і намеснік кіраўніка адміністрацыі Фрунзенскага раёна горада Мінска Наталля Праскурава.

«Звязда» таксама паспрабавала высветліць, чаму ў выпадку з будаўніцтвам гандлёвага 5-павярховага цэнтра на вуліцы Шаранговіча не патрабуецца грамадскага абмеркавання. Нас адаслалі да «Палажэння аб парадку правядзення грамадскіх абмеркаванняў у галіне архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці ад 01.06.2011 №687» у рэдакцыі Савета Міністраў Беларусі ад 10.02.2014 №109. Аднак

ніякай цытаты з гэтага дакумента нам не прывялі. Разам з тым, у пункце 19 часткі 2-й адзначана, што грамадскае абмеркаванне праводзіцца для, у тым ліку, «дэталёвых планаў, распрацаваных для тэрыторый, вольных ад забудовы». Пункт 6 часткі 1-й кажа нам, што «грамадскае абмеркаванне здзяйсняецца да правядзення дзяржаўных экспертызаў». Нагадаем, што будаўніцтва цэнтра стала поўнай нечаканасцю для жыхароў вуліцы Шаранговіча.

Пакуль рыхтаваўся матэрыял, 22 студзеня адміністрацыя Фрунзенскага раёна Мінска правяла тлумачальную размову з занепакоенымі жыхарамі Сухарава. На сустрэчу прыйшлі кіраўнік адміністрацыі Барыс Васільеў, старшыня Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў Васіль Панасюк, выканаўца абавязкаў галоўнага архітэктара Мінгарвыканкама Уладзімір Куршын, намеснік кіраўніка адміністрацыі Фрунзенскага раёна па пытаннях будаўніцтва Кірыл Алёхін, настаяцель прыхода Святога Архангела Міхаіла Ігар Галакоў і прадстаўнікі кампаніі-збудовшчыка «НГ Макасы». А таксама прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і некалькі дзясяткаў жыхароў найбліжэйшых дамоў і праваслаўных вернікаў.

— Па гэтым пытанні я ўжо зрабіў паведамленне старшыні Мінгарвыканкама, — выступіў Васіль Панасюк. — У афіцыйных адказах было ўвесь час напісана, што парушэнняў у будаўніцтве няма. З улікам менавіта спецыфікі гэтага пытання, нягледзячы на нормы фізікі, нормы будаўніцтва, я папрасіў выканаўчую ўладу горада паўторна вярнуцца да разгляду гэтага пытання аб правамернасці знаходжання аб'екта насурацыя храма. Прашу падрачыка: не чакаючы канчатковага рашэння, прыпыніце, калі ласка, работы.

На што прадстаўнікі кампаніі «НГ Макасы» адказу адказалі: «Ужо прыпынілі». Барыс Васільеў падтрымаў словы Васіля Панасюка:

— Насамрэч, будаўніцтва толькі пачалося. Затрат адносна няшмат. Горад вялікі, і трэба адшукаць варыянт. Гарадскія ўлады, я мяркую, здольныя вырашыць гэтую праблему.
Вераніка ПУСТАВІТ.

Прадстаўнік «НГ Макасы» размаўляе з удзельнікамі сходу.

частку аднойчы істотна падтапіла. Ці можа гэта паўтарыцца? — пацікавіліся мы.

— Раз так, мы напішам ініцыятыўны ліст на адрас «НГ Макасы», каб яны прадугледзелі рызыку падтаплення. Але ж, калі праект прыйшоў дзяржаўную экспертызу, там павінна быць усё прадугледжана.

— Мы будзем аб'ект на законнай падставе, — каментуе сітуацыю кіраўнік кампаніі-за-

Фота Сяргея Ніканоўча.

ПАСЛАННЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АБ СТАНЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ ЗАКОННАСЦІ
Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ У 2014 ГОДЗЕ

РАШЭННЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АБ СТАНЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ ЗАКОННАСЦІ
Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ У 2014 ГОДЗЕ

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь у складзе старшынствуючага — Старшыні Канстытуцыйнага Суда Міклашэвіча П.П., намесніка Старшыні Сяргеявай В.Г., суддзю Бойка Т.С., Варановіча Т.В., Данілюка С.Я., Ізоткі У.П., Карповіч Н.А., Козыравай Л.Р., Падгрушы В.В., Рабцава Л.М., Цікавенкі А.Г., Чыгрынава С.П., разгледзеўшы ў судовым пасяджэнні пытанне аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Рэспубліцы Беларусь у 2014 годзе,

кіруючыся абзацам дзявятым часткі трэцяй артыкула 22, часткамі другой, пятай, сёмай і дзявятай артыкула 24 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб судаўладкаванні і статусе суддзяў, часткай другой артыкула 12, часткай другой артыкула 74, часткай дзявятай артыкула 79, артыкуламі 84, артыкуламі 161 — 163 Закона Рэспублікі Беларусь «О конституционном судопроизводстве»,

ВЫРАШЫЎ:

1. Прыняць Пасланне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і палатам Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь «Аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Рэспубліцы Беларусь у 2014 годзе» (дадаецца).

2. Апублікаваць Пасланне Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і палатам Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у 2014 годзе» на Нацыянальным прававым Інтэрнэт-партале Рэспублікі Беларусь, у зборніку прававых актаў «Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь», газетах «Звязда» і «Народная газета», а таксама ў часопісе «Веснік Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь».

Старшынствуючы —
Старшыня Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь
П.П.МІКЛАШЭВІЧ

№ Р-975/2015

20 студзеня 2015 г., г. Мінск

Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь
Палаце прадстаўнікоў
Нацыянальнага сходу
Рэспублікі Беларусь

Савету Рэспублікі
Нацыянальнага сходу
Рэспублікі Беларусь

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь з'яўляецца асновай стратэгіі ўстойлівага развіцця грамадства і дзяржавы. Замацаваныя ў ёй прынцыпы і нормы гарантуюць не толькі правы і свабоды грамадзян, але і стабільнасць канстытуцыйнага ладу, што дазваляе вызначыць перспектывы развіцця Рэспублікі Беларусь як дэмакратычнай сацыяльнай прававой дзяржавы.

Эвалюцыйнае канстытуцыйнае развіццё грунтуецца на фундаментальных канстытуцыйных прынцыпах прыкрытасці правоў і свабод чалавека і гарантыі іх рэалізацыі, узаемнай адказнасці дзяржавы і грамадзяніна, народаўладдзя, раздзялення дзяржаўнай улады і ўзаемадзейняння яе органаў, вяршэнства права, роўнасці і справядлівасці, а таксама іншых прынцыпаў, якія прама замацаваны ў Канстытуцыі або вынікаюць з яе палажэнняў.

У сучасных умовах дынамічнае і часам непрадказальнае развіццё грамадскіх адносін абумоўлівае неабходнасць адпаведнага прававога рэгулявання на аснове Канстытуцыі. Выяўленне шматграннага зместу канстытуцыйных прынцыпаў, паслядоўнае і мэтанакіраванае іх прымяненне да праваадносін, якія мяняюцца, рэалізацыя ў заканадаўстве і правапрымяняльнай дзейнасці з'яўляюцца неабходнымі ўмовамі забеспячэння дынамізму канстытуцыйна-прававога рэгулявання.

Канстытуцыйны Суд, абараняючы гарантаваныя Канстытуцыяй правы і свабоды чалавека і грамадзяніна, канстытуцыйны лад, сцвярджаючы вяршэнства Канстытуцыі, фармулюе ў сваіх заключэннях і рашэннях прававыя пазіцыі, інтэрпрэтуючы канстытуцыйныя прынцыпы і нормы ў дачыненні да канкрэтных праваадносін. Такая дзейнасць Канстытуцыйнага Суда сацыяльна забеспячэнню эфектыўнасці канстытуцыйна-прававога рэгулявання, умацаванню канстытуцыйнай законнасці.

Палажэнні Канстытуцыі аб Канстытуцыйным Судзе як органе, які ажыццяўляе кантроль за канстытуцыйнасцю нарматывных актаў у дзяржаве,

атрымалі ў 2014 годзе далейшае сістэмнае развіццё ў Кодэксе Рэспублікі Беларусь аб судаўладкаванні і статусе суддзяў, а таксама ў прынятым Заоне Рэспублікі Беларусь «О конституционном судопроизводстве». Пры гэтым удасканалена прававое рэгуляванне парадку разгляду ў Канстытуцыйным Судзе спраў, прыняцця па іх заключэнняў або рашэнняў і іх выканання, ажыццяўлення ўдзельнікамі канстытуцыйнага судаводства працэсуальных дзеянняў.

Грунтуючыся на нормах Канстытуцыі і ўказаных заканадаўчых актаў пры правядзенні абавязковага папярэдняга кантролю канстытуцыйнасці законаў, прынятых Палатам прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь і адобраных Саветам Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, да іх падпісання Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Канстытуцыйны Суд правяраў іх адпаведнасць Канстытуцыі і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

У парадку абавязковага папярэдняга кантролю ў 2014 годзе Канстытуцыйны Суд правяраў канстытуцыйнасць 55 законаў зыходзячы з таго, што паслядоўна рэалізацыя ў іх палажэнняў Канстытуцыі аб чалавеку, яго правах і свабодах і гарантыях іх рэалізацыі як найвышэйшай каштоўнасці і мэты грамадства і дзяржавы, развіццё ў законах іншых канстытуцыйных каштоўнасцей, забеспячэнне ў заканадаўчым рэгуляванні дзейсных механізмаў укаранення канстытуцыйных прынцыпаў і норм з'яўляюцца асновай канстытуцыйнай законнасці.

Пры дапамозе сістэмнага аналізу палажэнняў Канстытуцыі і ўсведамлення канстытуцыйна-прававога сэнсу норм законаў з улікам міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыйным Судом фармуляваліся прававыя пазіцыі, якія служылі асновай яго рашэнняў.

1. Шэраг прававых пазіцый Канстытуцыйнага Суда накіраваны на ўстанавленне ўзгодненасці правяраемых законаў з палажэннямі Канстытуцыі, якія вызначаюць правы і свабоды чалавека і гарантыі іх рэалізацыі ў якасці найвышэйшай каштоўнасці і мэты грамадства і дзяржавы, замацоўваюць іншыя асновы канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь і з'яўляюцца фундаментам стабільнасці і прагрэсіўнага развіцця грамадства і дзяржавы.

1.1. Пры правяры канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнения в

некоторые законы Республики Беларусь по вопросам определения прожиточного минимума» ў рашэнні ад 2 мая 2014 г. Канстытуцыйным Судом адзначана, што прадугледжваемыя нормамаі гэтага Закона ўдасканалванне прававога рэгулявання парадку вызначэння і зацвярджэння пражытачнага мінімуму, удакладненне сацыяльна-дэмаграфічных груп, для якіх разлічваецца бюджэт пражытачнага мінімуму, умацваюць прававыя гарантыі рэалізацыі канстытуцыйнага права грамадзян на годны ўзровень жыцця. Дадзеныя нормы накіраваны на павышэнне эфектыўнасці дзяржаўнай палітыкі ў адпаведнай галіне, удакладненне адраснасці мер па сацыяльнай абароне насельніцтва і дасягненню балансу інтарэсаў асобы, грамадства і дзяржавы. Пры гэтым забяспечваецца выкананне дзяржавай абавязкаў, прадугледжаных Канстытуцыяй і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь, па далейшым развіцці сацыяльнай функцыі дзяржавы ў мэтах пастаяннага паляпшэння ўмоў для годнага жыцця грамадзян.

1.2. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 7 ліпеня 2014 г., прынятым па выніках правяры канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и изменений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам пенсионного обеспечения», указана, што прававое рэгуляванне адносін, якія датычацца ў тым ліку пенсійнага забеспячэння, павінна адпавядаць абавязку Рэспублікі Беларусь як сацыяльнай дзяржавы ўстанавіць, зыходзячы з наяўных эканамічных рэсурсаў, такія парадакі і ўмовы пенсійнага забеспячэння, якія кампенсавалі б адпаведным асобам страты ад натуральнай (узроставай) страты здольнасці да працы і самазабеспячэння ў аб'ёме, які гарантуе іх агульную матэрыяльную забяспечанасць на ўзроўні, неабходным для задавальнення асноўных жыццёвых патрэбнасцей.

Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, заканадаўчае рэгуляванне, якое прадугледжвае павелічэнне мінімальнага тэрміну выплаты абавязковых страхавых узносаў для ўзнікнення права на працоўную пенсію, у тым ліку ў выпадках узнікнення такога права раней агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту, адпавядае аднаму з асноўных прынцыпаў дзяржаўнага сацыяльнага страхавання — абавязковаму ўдзелу работадаўцаў і працуючых грамадзян у фарміраванні дзяржаўных пазабюджэтных фондаў сацыяльнага страхавання, са сродкаў якіх выплачваюцца пенсіі. Выплата абавязковых страхавых узносаў на працягу пэўнага перыяду, які ўстанавіваецца заканадаўцам у якасці ўмовы ўзнікнення права на пенсію, дазваляе дзяржаве належным чынам гарантаваць рэалізацыю гэтага права.

Заканадавец пры ажыццяўленні канстытуцыйных паўнамоцтваў па вызначэнні асноўнага зместу і прынцыпаў ажыццяўлення правоў, свабод і абавязкаў грамадзян, зацвярджэнню асноў сацыяльнай абароны (пункт 2 часткі першай артыкула 97 Канстытуцыі) мае права вызначаць як агульныя правылы пенсійнага забеспячэння, так і ўмовы ўзнікнення права на пенсію, своечасова ўдакладняючы іх і забяспечваючы тым самым гарантыі права грамадзян на пенсію пэўнага віду, якія адпавядаюць яе прыродзе і прызначэнню.

1.3. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 19 снежня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и изменений в Закон Республики Беларусь «О средствах массовой информации» ўказана, што інфармацыйныя рэсурсы, размешчаныя ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт, займаюць значнае месца ў агульным аб'ёме распаўсюджваемай масавай інфармацыі. Распаўсюджванне правяраемым Законом на такія рэсурсы і іх уладальнікаў дзеяння Закона «О средствах

массовой информации» мае на мэце належнае забеспячэнне канстытуцыйных правоў карыстальнікаў інфармацыі, што адпавядае палажэнню часткі пятай артыкула 13 Канстытуцыі і не змяняе права на свабоду поглядаў, перакананняў і іх свабоднае выказанне, абвешчанае часткай першай артыкула 33 Канстытуцыі. Дадзеныя заканадаўчыя палажэнні накіраваны на ўстанавленне прававога механізма прыняцця ўпаўнаважаным дзяржаўным органам неабходных мер, уключаючы папярэдзальныя, для ажыццяўлення абароны канстытуцыйных правоў асобы, у тым ліку на дакладную інфармацыю, і рэалізацыі тым самым адпаведнага абавязку дзяржаўных органаў, прадугледжанага часткай другой артыкула 59 Канстытуцыі.

1.4. У рашэнні ад 26 снежня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении дополнений и изменений в Уголовный, Уголовно-процессуальный, Уголовно-исполнительный кодексы Республики Беларусь, Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях и Процессуально-исполнительный кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях» Канстытуцыйны Суд адзначыў, што ўвядзенне ўказаным Законом інстытута дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве накіравана на павышэнне эфектыўнасці барацьбы са злачынствамі, у тым ліку арганізаванай, поўнае і аператыўнае расследаванне злачынстваў, пашырэнне магчымасцей па пакрыцці прычыненай злачынствам шкоды (уруну) і забеспячэнне тым самым аховы канстытуцыйных правоў і свабод чалавека, правоў і законных інтарэсаў юрыдычных асоб, грамадскіх і дзяржаўных інтарэсаў і ўстаноўленага правапарадку ад злачынных замахаў.

Канстытуцыйны Суд таксама звярнуў увагу на тое, што прававое рэгуляванне крымінальна-прававой кампенсацыі, якое ўстанавіваецца правяраемым Законом, прызвана гарантаваць назначэнне асобе, якая ўчыніла злачынства, пакарання і іншых мер крымінальнай адказнасці, неабходных і дастатковых для яе выпраўлення, іх адэкватнасць калектыўна неўспешным вынікам, што наступілі з прычыны ўчынення злачынства, і забяспечыць тым самым баланс асноўных правоў грамадзяніна (індывіда) і агульнага інтарэсу, які заключаецца ў абароне асобы, грамадства і дзяржавы ад злачынстваў.

У дачыненні да новай рэдакцыі артыкула 30 Крымінальна-працэсуальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — КПК), які ўстанавівае, што суд, пракурор або следчы са згоды пракурора маюць права спыняць вядзенне па крымінальнай справе і вызваляць асобу ад крымінальнай адказнасці, у тым ліку ў сувязі са стратай учынкам грамадскай неабяспечанасці, што прыняцце рашэння ў аб'ёме і асобе ад крымінальнай адказнасці па падставах, не звязаных з прымірэннем з пацярпелым, не залежыць ад волевыяўлення пацярпелышага, Канстытуцыйным Судом выказана прававая пазіцыя, згодна з якой канстытуцыйны абавязак дзяржавы забяспечваць абарону правоў і свабод асобы, а значыць, і асобе, якая пацярпела ад злачынства, не азначае надзялення самога пацярпелышага па справах публічнага абвінавачвання правам прадвызначаць неабходнасць ажыццяўлення крымінальнага праследавання ў адносінах да пэўнай асобы. Такое права па ўказанай катэгорыі крымінальных спраў можа належаць толькі дзяржаве ў асобе яе органаў і службовых асоб, уаўнаважаных ажыццяўляць крымінальнае праследаванне.

2. У мэтах забеспячэння ў нарматывах і правапрымяненні найбольш поўнай рэалізацыі палажэнняў Канстытуцыі ў рашэннях Канстытуцыйнага Суда раскрываўся змест канстытуцыйных прынцыпаў і норм як зыходных фундаментальных прадпі-

санняў, якія вызначаюць асновы прававога статусу асобы.

2.1. Так, аналізуючы змест артыкула 55 Канстытуцыі, згодна з якім ахова прыроднага асяроддзя — абавязак кожнага, Канстытуцыйны Суд у рашэнні ад 21 красавіка 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Водного кодекса Республики Беларусь» адзначыў, што абавязак з'яўляецца ў першую чаргу маральна-духоўнай (этычнай) катэгорыяй. Будучы ўласобным у канстытуцыйна-прававую форму, ён надзяляецца якасцю прававой неабходнасці, набывае юрыдычнае значэнне агульнаабавязковага загаду аб'ектыўна-суб'ектыўнага характару, які забяспечваецца дзяржавай у мэтах стварэння належных умоў для рэалізацыі канстытуцыйнага права на спрыяльнае навакольнае асяроддзе. Канстытуцыйная норма, якая таксама выступае ў якасці прававога агульнаабавязковага загаду, не раскрывае зместу абавязку аховы прыроднага асяроддзя, роўна як і не ўстанавівае форм і спосабаў яе рэалізацыі. Зыходзячы з выяўленага Канстытуцыйным Судом сэнсу артыкула 55 Канстытуцыі, рэалізацыя кожным чалавекам свайго абавязку па ахове навакольнага асяроддзя можа ажыццяўляцца прама або ўскосна, у розных формах і рознымі спосабамі, у тым ліку прававымі. У экалагічных адносінах абавязак, займаючы дамінуючае палажэнне ў якасці этычнага патрабавання (імператыву), заахочвае чалавека да ажыццяўлення экалагічных правоў, накіраваных на ахову прыроды, якія, у сваю чаргу, ствараюць умовы для рэалізацыі права кожнага на спрыяльнае навакольнае асяроддзе. Замацаванне заканадаўцам экалагічных правоў прадугледжвае адпаведны дзеянні грамадзян, накіраваныя на іх забеспячэнне, што надае абавязку як этычнаму патрабаванню ўласцівае прававога агульнаабавязковага загаду.

Такі падыход Канстытуцыйнага Суда грунтуецца на канстытуцыйным прынцыпе ўзаемнай адказнасці дзяржавы і грамадзяніна.

2.2. У рашэнні ад 20 чэрвеня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам совершенствования судопроизводства в судах, рассматривающих экономические дела» Канстытуцыйным Судом указана, што рэалізацыя нормы Канстытуцыі, згодна з якой правасуддзе ажыццяўляецца на аснове сапартнасці і роўнасці бакоў у працэсе (частка першая артыкула 115), прадугледжвае судаводства, пры якім бакам у судовым разборы прадстаўляюцца роўныя працэсуальныя магчымасці па адстойванні сваіх правоў і законных інтарэсаў, уключаючы рэальную магчымасць давесці сваю пазіцыю да ведама суда, паколькі толькі пры гэтай умове забяспечваецца права на справядлівую, поўную і эфектыўную судовую абарону.

3. Неабходным крытэрыем ацэнкі Канстытуцыйным Судом канстытуцыйнасці заканадаўчага рэгулявання ў розных сферах грамадскіх адносін выступае прытрымліванне заканадаўцам канстытуцыйных прынцыпаў роўнасці і справядлівасці як умова канстытуцыйнай законнасці ў прававой дзяржаве. Дадзеныя прынцыпы падразумываюць, што права ўвасабляе справядлівасць, а яго нормы ў роўнай меры адрасаваны ўсім суб'ектам праваадносін, абавязковыя для ўсіх і ў роўнай ступені абараняюцца дзяржавай. Названыя прынцыпы прадугледжваюць таксама захаванне прапарцыянальнасці пры ўстанавленні пераваг і абмежаванняў, замацаванне іх толькі законам і суразмернасць абараняемых канстытуцыйным каштоўнасцям, дзяржаўным, грамадскім і прыватным інтарэсам, якая забяспечвае іх баланс.

(Працяг на 8-й стар.)

АБ СТАНЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ ЗАКОННАСЦІ

(Працяг. Пачатак на 7-й стар.)

3.1. Правяралачы канстытуцыйнасьці Закона Рэспублікі Беларусь «О городском электрическом транспорте и метрополитене», у рашэнні ад 2 мая 2014 г. у дачыненні да артыкула 30 гэтага Закона, які ўстанаўлівае ў ліку асаблівасцей працоўных адносін на гарадскім электрычным транспарце і метраполітэне недапушчэнне права работнікаў на абарону сваіх эканамічных і сацыяльных інтарэсаў, якое рэалізуецца ў тым ліку праз забастоўку (частка трэцяя артыкула 41 Канстытуцыі). Разам з тым магчымаць абмежаванне права на забастоўку асобных катэгорый работнікаў з улікам характару іх дзейнасці і вынікаў спынення імі работы вынікае з палажэнняў Канстытуцыі, згодна з якімі кожны абавязаны паважаць годнасць, правы, свабоды, законны інтарэсы іншых асоб (артыкул 53); абмежаванне праваў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, праваў і свабод іншых асоб (частка першая артыкула 23).

Абмежаванне права на забастоўку не супярэчыць таксама агульнапрызнаным прынцыпам і нормам міжнароднага права. Палажэннямі Міжнароднага пакта аб эканамічных, сацыяльных і культурных правах устаноўлена, што абмежаванне права на забастоўку дапушчальна ў адносінах да асоб, якія ўваходзяць у склад узброеных сіл, паліцыі або адміністрацыі дзяржавы (пункт 2 артыкула 8), а ў адносінах да іншых асоб права на забастоўку забяспечваецца пры ўмове яго ажыццяўлення ў адпаведнасці з законамі кожнай краіны (падпункт «d» пункта 1 артыкула 8).

Гарадскі электрычны транспарт і метраполітэн з'яўляюцца важнейшымі састаўнымі элементамі гарадской эканамічнай інфраструктуры, прызначанымі для своечасовага і якаснага забяспячэння патрэбнасцей фізічных асоб у перавозках, стварэння ўмоў бесперабойнага функцыянавання гарадской гаспадаркі. Любыя абставіны, якія могуць парушыць нармальнае функцыянаванне гарадскога электрычнага транспарту і метраполітэна, закранаюць інтарэсы грамадзян, дзяржаўных органаў і арганізацый, у сувязі з чым увядзенне абмежаванняў рэалізацыі права на забастоўку работнікаў указаных відаў транспарту, па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, мае абгрунтаваны характар і адпавядае частцы першай артыкула 23 і артыкулу 53 Канстытуцыі.

Аналагічныя вывады зроблены Канстытуцыйным Судом у рашэнні ад 24 снежня 2014 г. пры правярцы канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам железнодорожного транспорта», які прадугледжвае, што работнікі арганізацый чыгуначнага транспарту агульнага карыстання, якія непасрэдна забяспечваюць перавозачны працэс, не маюць права прымаць удзел у забастоўках.

3.2. У рашэнні ад 16 красавіка 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь «О мерах по предотвращению легализации доходов, полученных преступным путем, и финансированию террористической деятельности» Канстытуцыйны Суд, зыходзячы са зместу часткі першай артыкула 23 Канстытуцыі, якая дапускае абмежаванне праваў і свабод асобы, ва ўзаемазвязі з палажэннем часткі шостага артыкула 44 Канстытуцыі, згодна з якім ажыццяўленне права ўласнасці не павінна супярэчыць грамадскай карысці і бяспекі, улічваючы правы і абараняемыя законам інтарэсы іншых асоб, сфармуляваў правую пазіцыю аб тым, што права ўласнасці можа быць абмежавана заканадаўцамі ў адпаведнасці з агульнаправавымі прынцыпамі прапарцыянальнасці ў той меры, у якой гэта неабходна для дасягнення канстытуцыйна значных мэт.

Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, як адмова ўдзельнікам фінансавай аперацыі ў яе ажыццяўленні,

так і прыпыненне яе ажыццяўлення ў выпадку адпаведнасці крытэрыям выяўлення і прыметам падазронах фінансавых аперацый закранаюць канстытуцыйнае права ўласнасці ўдзельнікаў фінансавай аперацыі, аднак з'яўляюцца правамернымі, паколькі прадугледжаны законам і адпавядаюць патрабаванням суразмернасці і дапушчальнасці. Устанаўліваючы падобныя абмежаванні, заканадавец стварае правы механізм для прадугледжвання легалізацыі даходаў, атрыманых злачынным шляхам, і фінансавання тэарэтычнай дзейнасці, што адпавядае інтарэсам нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны праваў і свабод іншых асоб.

3.3. У ходзе правяркі канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам обеспечения безопасности дорожного движения» Канстытуцыйны Суд прыняў да ўвагі значнасць удасканалвання заканадаўчага рэгулявання адміністрацыйнай адказнасці за правапарушэнні, учыненыя ў сферы бяспекі дарожнага руху і эксплуатацыі транспарту паколькі транспартныя сродкі з'яўляюцца крыніцай павышанай небяспекі. У рашэнні ад 2 ліпеня 2014 г. Канстытуцыйным Судом адзначана, што дапаўненні, якія ўносяцца гэтым Законом, маюць на мэце ўзмацненне мер адміністрацыйнай адказнасці ў сферы бяспекі дарожнага руху і эксплуатацыі транспарту, зыходзячы з уліку характару шкодных вынікаў правапарушэння, забяспячэння суразмернасці адміністрацыйнага спягання характару учынення адміністрацыйнага правапарушэння. Указаныя дапаўненні накіраваны на рэалізацыю ўстаноўленага ў артыкуле 59 Канстытуцыі абавязку дзяржавы прымаць усе даступныя ёй меры для стварэння ўнутранага парадку, неабходнага для поўнага ажыццяўлення грамадзянамі сваіх праваў і свабод.

3.4. У рашэнні ад 22 снежня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в Гражданский кодекс Республики Беларусь» пры ацэнцы палажэнняў гэтага Закона, згодна з якімі заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены іншыя абмежаванні на перадачу маёмасці ў залогу, акрамя замацаваных у пункце 1 артыкула 317 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь, Канстытуцыйны Суд зыходзіць з таго, што права на заняцце прадпрымальніцкай і іншай не забароненай законам эканамічнай дзейнасцю можа быць абмежавана заканадаўцамі. Аднак такое абмежаванне павінна ажыццяўляцца ў адпаведнасці з палажэннем часткі першай артыкула 23 Канстытуцыі, якое замацоўвае, што абмежаванне праваў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, праваў і свабод іншых асоб.

У сувязі з гэтым Канстытуцыйны Суд адзначыў, што заканадавец, ажыццяўляючы ў далейшым прававое рэгуляванне ўказаных адносін, у тым ліку звязаных з абмежаваннем права ўдзельнікаў грамадзянскага абароту на ажыццяўленне прадпрымальніцкай дзейнасці, павінен грунтавацца на канстытуцыйных прынцыпах і нормах, уключаючы прыведзеную норму артыкула 23 Канстытуцыі.

4. Прытрымліваючы канстытуцыйнага прынцыпу вяршэнства права ў заканадаўчым працэсе прадугледжвае стварэнне адзінай унутрана ўзгодненай прававой сістэмы, пры якой нарматыўныя прававыя акты ўзгоднены паміж сабой, у іх адсутнічаюць парэблы і калізій.

Канстытуцыйным Судом у шэрагу рашэнняў указвалася на значэнне прынцыпу прававой пэўнасці для эфектыўнай рэалізацыі канстытуцыйных прынцыпаў і норм у прымяемых законах, забяспячэння канстытуцыйнасці правапрымяняльнай практыкі. Як адзін з неабходных элементаў канстытуцыйнага прынцыпу вяршэнства права, ён прадугледжвае сістэмнасць і комплекснасць прававога рэгулявання грамадскіх адносін, яснасць, дакладнасць, несупярэчлівасць і лагічную ўзгодненасць норм законаў, якія забяспечваюць магчымасць іх аднастайнага прымянення на практыцы.

4.1. У рашэнні ад 5 чэрвеня 2014 г.,

прынятым па выніках правяркі канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам направления граждан в лечебно-трудовые профилактории и об условиях нахождения в них», Канстытуцыйным Судом пацверджана выказаная ім раней прававая пазіцыя, згодна з якой для ўстанаўлення абавязку асуджанага пакрыць урон (кампенсавачы шкоду), прычынены прапраўчай установе сваімі супрацьпраўнымі дзеяннямі, неабходна даказванне ў тым ліку наяўнасці шкоды і яе размеру, супрацьпраўнасці дзеянняў асуджанага, прычыннай сувязі паміж такімі дзеяннямі і наступіўшай шкодай, што магчыма толькі ў выніку судовага вырашэння спрэчкі па іску.

Канстытуцыйны Суд прышоў да вываду, што норма пункта 16 артыкула 2 Закона, якая прадугледжвае пакрыццё ўрону (кампенсаванне шкоды) шляхам учынення выканаўчага надпісу, не ў поўнай меры ўлічвае ўказаную правую пазіцыю Канстытуцыйнага Суда. Заканадаўца прапанавана пры далейшым удасканалванні заканадаўства зыходзіць з неабходнасці забяспячэння канстытуцыйнага права на судовую абарону, замацаванага ў частцы першай артыкула 60 Канстытуцыі, якая гарантуе кожнаму абарону яго праваў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадзутым судом у вызначаных законам тэрміны.

4.2. Правяралачы канстытуцыйнасць Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и изменений в Закон Республики Беларусь «О противодействии торговле людьми», у рашэнні ад 8 снежня 2014 г. Канстытуцыйны Суд адзначыў, што ў выніку ўвядзення заканадаўчым дадатковым прымет пры вызначэнні гандлю людзьмі і эксплуатацыі крыміналізуецца больш шырокае кола грамадска небяспечных дзеянняў, звязаных з гандлем людзьмі і рознымі формамі эксплуатацыі чалавека, уключаючы раней некаральныя іх працягненні, што мае на мэце ўзмацненне законнасці і правапарадку і адпавядае канстытуцыйнаму абавязку дзяржавы абараняць жыццё чалавека ад любых супрацьпраўных замахаў, забяспечваючы свабоду, недатыкальнасць і годнасць асобы (частка другая артыкула 24, частка першая артыкула 25 Канстытуцыі). Пашырэнне зместу тэрміна «гандаль людзьмі» шляхам указаннага на дзеянні, учыненыя ў мэтах эксплуатацыі непаўналетніх, незалежна ад прымянення такіх сродкаў удзеяння, як падман, злоўжыванне даверам, прымяненне насілля або пагроза прымянення насілля, накіравана на ахову інтарэсаў непаўналетніх асоб і максімальнае забяспячэнне гарантыі іх дабрабыту, што адпавядае палажэнню Канстытуцыі, згодна з якім дзяцінства знаходзіцца пад абаронай дзяржавы (частка першая артыкула 32), а таксама забяспечвае належнае выкананне Рэспублікай Беларусь сваіх міжнародных абавязачельстваў.

Разам з тым Канстытуцыйным Судом звернута ўвага заканадаўца на неабходнасць своечасовага ўнясення змяненняў у Крымінальны кодэкс Рэспублікі Беларусь у мэтах удакладнення прымет адпаведных саставаў злачынстваў для адназначнага разумення ўводзімых правяральных Законам тэрмінаў і забяспячэння аднастайнай правапрымяняльнай практыкі.

4.3. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 30 снежня 2014 г. адзначана, што Закон Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам донорства крови и ее компонентов» замацоўвае дадатковыя ўмовы і магчымасці для рэалізацыі грамадзянамі канстытуцыйнага права на ахову здароўя.

Законом уносяцца змяненні ў Закон Рэспублікі Беларусь «О донорстве крови и ее компонентов», якія прадугледжваюць, што ў Адзіную базу даных донарства крыві, яе кампанентаў уключаюцца ў тым ліку звесткі, якія дазваляюць устанавіць асобу донара і асобу рэцыпіента, а таксама іншыя звесткі, якія, па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, дазваляюць прама або ўскосна ідэнтыфікаваць асобу, да якой яны адносяцца. У той жа час Законом устаноўлена, што парадак стварэння і вядзення Адзінай базы даных донарства крыві, яе кампанентаў, выкарыстання і прадастаўлення змешчанай у гэтай базе інфармацыі

вызначаецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Об информации, информатизации и защите информации» даныя, якія дазваляюць ідэнтыфікаваць фізічную асобу, з'яўляюцца персанальнымі данымі; у дачыненні да персанальных даных павінны быць прыняты меры па абароне іх ад выдання з моманту, калі гэтыя даныя былі прадастаўлены фізічнай асобе, да якой яны адносяцца; парадак атрымання, перадачы, збору, апрацоўкі, назапашвання, захоўвання і прадастаўлення персанальных даных, а таксама карыстання імі ўстанаўліваецца заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

У сувязі з выкладзеным Канстытуцыйны Суд звярнуў увагу заканадаўца на тое, што нормы правяральнага Закона аб выкарыстанні і прадастаўленні змешчанай у Адзінай базе даных донарства крыві, яе кампанентаў інфармацыі, якая з'яўляецца па сутнасці персанальнымі данымі донараў і рэцыпіентаў, не прадугледжваюць гарантыі яе абароны і не ў поўнай меры ўзгоднены з адпаведнымі палажэннямі Закона «Об информации, информатизации и защите информации».

5. Канстытуцыйны Суд указаў таксама на такую неабходную ўмову рэалізацыі прынцыпу прававой дакладнасці, як адзінства тэрміналогіі нарматыўных прававых актаў, якое можа быць забяспечана ў тым ліку пры дапамозе выключэння лішку і калізій норм законаў, што замацоўваюць азначэнні выкарыстоўваемых у іх тэрмінаў.

5.1. У прынятым у выніку правяркі канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь «О лекарственных средствах» рашэнні ад 10 лістапада 2014 г. Канстытуцыйны Суд, зыходзячы з патрабаванняў эканоміі прававога рэгулявання, найбольш мэтазгоднага выкладання прававых прадастаўленняў і выключэння іх лішку, звярнуў увагу заканадаўца на тое, што неабходнасць расшыфравкі тэрмінаў узнікае толькі ў выпадках выкарыстання ў тэрмінах рэдкіх або малаўжывальных замежных слоў, пераасэнсаваных агульнаўжывальных слоў, а таксама слоў, якія дазваляюць неадназначна вытлумачыць сэнс тэрміна і выклікаюць разнастайныя сэнсавыя асацыяцыі.

5.2. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 6 чэрвеня 2014 г. «Об адпаведнасці Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь Закона Рэспублікі Беларусь «Об отношениях между гражданами и государством в сфере предпримательской деятельности» адзначана, што ў абзацы другім артыкула 1 гэтага Закона пры вызначэнні тэрміна «беларусы замежжа» ўказваюцца дзве катэгорыі асоб: асобы, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь і ідэнтыфікуюць сябе як беларусы, і асобы, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь і з'яўляюцца выхадцамі з тэрыторыі сучаснай Рэспублікі Беларусь. У той жа час у артыкуле 4 дадзенага Закона ў ліку асоб, якія адносяцца да беларусаў замежжа, акрамя вышэйпамянёных катэгорый, названы і грамадзяне Рэспублікі Беларусь. Аднак да грамадзян Рэспублікі Беларусь належыць таксама асобы, якія не ідэнтыфікуюць сябе як беларусы з пункта гледжання этнічнай прыналежнасці і не з'яўляюцца выхадцамі з тэрыторыі сучаснай Рэспублікі Беларусь. У выніку такога заканадаўчага падыходу кола беларусаў замежжа згодна з артыкулам 4 Закона шырэі, чым устаноўленае ў абзацы другім артыкула 1 Закона.

Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, разгорнутае вызначэнне прававой катэгорыі ў спецыяльным артыкуле Закона выключае прывядзенне вузкай дэфініцыі таго ж паняцця ў іншым яго артыкуле. Такі падыход будзе дапамагаць забяспячэнню лагічнай пабудовы і ўнутранай узгодненасці нарматыўнага прававога акта, дакладнаму разуменню зместу ўсіх яго палажэнняў, аднастайнасці правапрымяняльнай практыкі.

У рашэнні Канстытуцыйнага Суда таксама адзначана, што аб наяўнасці прававой невызначанасці сведчыць выкарыстанне ў Законе «Об отношениях между гражданами и государством в сфере предпримательской деятельности» паняцця «нацыянальныя правы», разгорнутае азначэнне якога адсутнічае як у гэтым Законе і іншых актах заканадаўства, так і ў

прававой дактрыне, што ўскладняе выпрацоўку прававых сродкаў абароны дадзеных праваў. Канстытуцыйны Суд зрабіў вывад аб неабходнасці пры далейшым удасканалванні прававога рэгулявання дзяржаўнай палітыкі ў галіне адносін з беларусамі замежжа ўстараніць указаную правую нявызначанасць шляхам канкрэтызацыі індывідуальных і калектыўных праваў беларусаў замежжа, якія маюць патрэбу ў іх забяспячэнні Рэспублікай Беларусь.

6. Канстытуцыйны Суд, канкрэтызуючы і развіваючы канстытуцыйныя прынцыпы і нормы прымяняльна да спецыфікі асобных сфер грамадскіх адносін, у шэрагу рашэнняў фармуляваў правыя пазіцыі аб неабходнасці прытрымлівання іншых канстытуцыйных прынцыпаў (абавязковасці судовых пастановаў, свабоды прадпрымальніцтва і інш.) пры заканадаўчым рэгуляванні адносін, а таксама арыентаваў заканадаўца на адпаведныя напрамкі удасканалвання яго нарматворчай дзейнасці.

6.1. Як адзначана ў рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 2 ліпеня 2014 г., прынятым па выніках правяркі канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь «О ценообразовании», з аналізу палажэнняў Канстытуцыі, якія прадугледжваюць прадастаўленне дзяржавай усім роўных праваў для ажыццяўлення гаспадарчай і іншай дзейнасці, акрамя забароненай законам, і гарантаванне роўнай абароны і роўных умоў для развіцця ўсіх форм уласнасці, а таксама гарантаванне ўсім роўных магчымасцей свабоднага выкарыстання здольнасцей і маёмасці для прадпрымальніцкай і іншай не забароненай законам эканамічнай дзейнасці ў інтарэсах чалавека і грамадства (часткі другая, чацвёртая і пятая артыкула 13), вынікае вывад аб тым, што ў Рэспубліцы Беларусь павінны стварацца максімальна спрыяльныя ўмовы для функцыянавання эканамічнай сістэмы ў цэлым, у тым ліку шляхам устаўлення прававых асноў цэнавай палітыкі.

Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, гэта прадугледжвае перш за ўсё свабоду прадпрымальніцтва, якая ўяўляе сабой універсальны (інтэграваны) канстытуцыйна-прававы прынцып, што аб'ядноўвае некалькі адносна самастойных прынцыпаў прававога рэгулявання адносін у сферы прадпрымальніцкай дзейнасці (прынцыпы роўнасці, недатыкальнасці ўласнасці, свабоды дагавора, свабоды канкурэнцыі і інш.).

6.2. У прынятым па выніках правяркі канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам совершенствования гражданского судопроизводства» рашэнні ад 20 чэрвеня 2014 г. Канстытуцыйным Судом указана, што з часткі трэцяй артыкула 21, часткі першай артыкула 60 і часткі другой артыкула 115 Канстытуцыі, у адпаведнасці з якімі дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Беларусі, замацаваныя ў Канстытуцыі і прадугледжаныя міжнароднымі абавязачельствамі дзяржавы, кожнаму гарантуецца абарона яго праваў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадзутым судом у вызначаных законам тэрміны, а судовыя пастановы з'яўляюцца абавязковымі для ўсіх грамадзян і службовых асоб, у іх ўзаемазвязі з палажэннямі міжнародна-прававых актаў вынікае, што канстытуцыйнае права на судовую абарону ўключае не толькі магчымасць звароту ў суд, але і своечасовае і поўнае выкананне судовых рашэнняў.

Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, выкананне судовых пастановаў і іншых актаў, якія падлягаюць выкананню, з'яўляецца адной з асноўных умоў рэалізацыі канстытуцыйнага права кожнага на судовую абарону. З мэтай забяспячэння дзейснай абароны парушаных праваў асобы заканадавец абавязаны ажыццяўляць рэгуляванне грамадскіх адносін у гэтай сферы, якое гарантуе рэалізацыю канстытуцыйнага прынцыпу абавязковасці судовых пастановаў і своечасовае выкананне іншых выканаўчых дакументаў.

(Працяг на 9-й стар.)

АБ СТАНЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ ЗАКОННАСЦІ

(Працяг. Пачатак на 7-8-й стар.)

7. З улікам неабходнасці забеспячэння канстытуцыйнасці правапрымяняльнай практыкі Канстытуцыйны Суд сфармуляваў шэраг адрасаваных правапрымяняльных прававых пазіцый, у якіх раскрываецца канстытуцыйна-прававы сэнс норм законаў.

У рашэнні ад 5 чэрвеня 2014 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Беларусь «О здравоохранении» Канстытуцыйным Судом адзначана, што пунктам 18 артыкула 1 правяраемага Закона замацоўваецца права ўрача-спецыяліста адмовіцца ад правядзення штучнага перарывання цяжарнасці, пісьмова паведаміўшы аб гэтым кіраўніку арганізацыі аховы здароўя, калі адмова непасрэдна не пагражае жыццю і (або) здароўю жанчыны; пасля атрымання пісьмовага паведамлення ўрача-спецыяліста кіраўнік арганізацыі аховы здароўя павінен арганізаваць жанчыне правядзенне штучнага перарывання цяжарнасці іншым урачом-спецыялістам. Аднак пры гэтым заканадаўцам не ўстанаўліваецца, якія прычыны павінны ляжаць у аснове адмовы ўрача-спецыяліста ад правядзення ўказанай медыцынскай працэдур.

Канстытуцыйны Суд выказаў прававую пазіцыю, згодна з якой такая адмова ўрача-спецыяліста магчыма пры наяўнасці ўважлівых прычын, у прыватнасці з-за маральна-этычных, духоўных прынцыпаў, рэлігійных і іншых перакананняў, адначасова было ўказана, што наколькі ў шэрагу выпадкаў тэрмін цяжарнасці мае значэнне для выбару спосаба яе перарывання і, адпаведна, магчымых вынікаў для здароўя жанчыны, у тым ліку рэпрадуктыўнага, то ўрач-спецыяліст, кіраўнік арганізацыі аховы здароўя, іншыя медыцынскія работнікі, уцягнутыя ў працэс замены ўрача-спецыяліста, павінны дзейнічаць максімальна аператыўна ў мэтах недапушчэння парушэння правоў і законных інтарэсаў цяжарнай жанчыны.

У дадзеным рашэнні Канстытуцыйнага Суда таксама адзначана, што ў адпаведнасці з пунктам 30 артыкула 1 правяраемага Закона ў частцы першай артыкула 38 Закона «О здравоохранении» захавана агульнае правіла аб забеспячэнні грамадзян Рэспублікі Беларусь пры аказанні ім медыцынскай дапамогі ў стацыянарных умовах у дзяржаўных установах аховы здароўя лекавымі сродкамі і медыцынскімі вырабамі за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў на падставе клінічных пратаколаў або метадаў аказання медыцынскай дапамогі. Па меркаванні Канстытуцыйнага Суда, пад дзеяннем часткі першай артыкула 38 Закона «О здравоохранении» павінны падпадць таксама выпадкі, калі клінічная сітуацыя ў адносінах да канкрэтнага пацыента можа адхіляцца ад зацверджаных агульных патрабаванняў да аказання медыцынскай дапамогі, што аб'ектыўна абумоўлена індывідуальнымі асаблівасцямі арганізма пацыента і нацэльнае арганізацыю аховы здароўя на пошук і выкарыстанне індывідуальных падыходаў, у тым ліку да выбару лекавых сродкаў пры аказанні медыцынскай дапамогі кожнаму пацыенту, забяспечваючы тым самым гарантыванасць канстытуцыйнага права грамадзян на бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных установах аховы здароўя (частка першая артыкула 45 Канстытуцыі).

Такім чынам, практыка абавязковага папярэдняга кантролю канстытуцыйнасці законаў сведчыць аб шматграннасці зместу канстытуцыйных прынцыпаў і норм, іх важкай ролі ў забеспячэнні стабільнасці і дынамізму прававога рэгулявання грамадскіх адносін, узгодненага функцыянавання розных галін заканадаўства Рэспублікі Беларусь і адзінства правапрымянення.

Рашэнні Канстытуцыйнага Суда і выказаныя ў іх прававыя пазіцыі накіраваны на забеспячэнне комплекснага ўздзеяння Канстытуцыі на грамадскія адносіны, паступальнае развіццё якіх у многім залежыць ад аб'ёму рэалізацыі і захавання балансу канстытуцыйных прынцыпаў у прымаемых законах. Канстытуцыйны Суд канстатуюе накіраванае заканадаўца на канкрэтызацыю і развіццё прынцыпаў і норм Канстытуцыі, што забяспечваюць разумную стабільнасць прававога рэгулявання і выступаюць гарантыяй канстытуцыйнасці дадзеных законаў.

II

1. У адпаведнасці з часткай чацвёртай артыкула 116 Канстытуцыі і часткай першай артыкула 22 Кодэкса аб судаўладкаванні і статусе суддзяў Канстытуцыйны Суд дае заключэнне аб канстытуцыйнасці нарматыўных прававых актаў у дзяржаве па прапановах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь. Дадзеная функцыя рэалізуецца Канстытуцыйным Судом у парадку наступнага канстытуцыйнага кантролю ў адпаведнасці з Законам «О конституционном судопроизводстве».

У 2014 годзе ў Канстытуцыйны Суд з прапановай аб правярцы канстытуцыйнасці пункта 7 часткі 1 артыкула 29 і пункта 1 часткі 1 артыкула 303 КПК звярнулася Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу.

Падставай паслужыў ініцыятыўны зварот у Палату прадстаўнікоў, у якім выказвалася меркаванне, што фактам спынення крымінальнай справы па нераэабілітуючай падставе без згоды блізкіх сваякоў асобы, якая памерла, і яго магчымымі юрыдычнымі вынікамі істотна закранаюцца гонар і добрае імя асобы, якая памерла, а таксама законныя інтарэсы яе блізкіх сваякоў, пры гэтым парушаюцца палажэнні артыкулаў 26 і 60 Канстытуцыі, што замацоўваюць прэзюмпцыю невінаватасці і права кожнага на судовую абарону.

Пры правярцы канстытуцыйнасці ўказаных вышэй норм КПК Канстытуцыйным Судом улічваюцца як літаральны іх сэнс, так і сэнс, які надаецца ім практыкай прымянення. Поўнаму і аб'ектыўнаму разгляду справы садзейнічаў удзел у судовым пасяджэнні паўнамоцных прадстаўнікоў у Канстытуцыйным Судзе Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, а таксама прадстаўнікоў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь, Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь і Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь.

На падставе часткі трэцяй артыкула 19 Закона «О конституционном судопроизводстве» прадстаўнікі Палаты прадстаўнікоў пашырылі змест унесенай у Канстытуцыйны Суд прапановы, адзначыўшы, што правярцы на прадмет адпаведнасці Канстытуцыі падлягаюць і іншыя ўзаемазвязаныя нормы КПК у дачыненні да сітуацыі, калі са спыненнем крымінальнай справы не згодны блізкіх сваякі асобы, якая памерла.

Заключэннем Канстытуцыйнага Суда ад 12 чэрвеня 2014 г., вынесеным па дадзенай справе, палажэнні пункта 7 часткі 1 артыкула 29, часткі 1 артыкула 250, часткі 1 артыкула 279, пункта 1 часткі 1 артыкула 303 КПК, якія вызначаюць, што крымінальная справа ў адносінах да асобы, якая памерла, не можа быць узбуджана, а па ўзбуджанай справе падлягаюць спыненню папярэдняе расследаванне і вядзенне па крымінальнай справе пры назначэнні суддзёй судовага пасяджэння, а таксама ў судовым пасяджэнні, акрамя выпадкаў, калі вядзенне па крымінальнай справе неабходна для рэабілітацыі асобы, якая памёрла, прызнаны неадпаведнымі частцы першай артыкула 25, артыкулам 26, 28 і 60 Канстытуцыі, згодна з якімі дзяржава забяспечвае свабоду, недатыкальнасць і годнасць асобы; ніхто не можа быць прызнаны вінаватым у злачынстве, калі яго віна не будзе ў прадугледжаным законам парадку даказана і ўстаноўлена прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу; кожны мае права на абарону ад незаконнага ўмяшання ў яго асабістае жыццё, у тым ліку ад замаху на яго гонар і годнасць; кожнаму гарантуецца абарона яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом у вызначаных законам тэрмінах.

Канстытуцыйны Суд устанавіў, што прыведзеныя палажэнні КПК не адпавядаюць Канстытуцыі ў той меры, у якой яны дазваляюць органу, які вядзе крымінальны працэс, у выпадку смерці падазронага або абвінавачванага адмовіць ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, а па ўзбуджанай справе спыніць вядзенне без згоды яго блізкіх сваякоў.

Замацаваныя ў Законе «О конституционном судопроизводстве» прынцыпы, уключаючы законнасць,

незалежнасць суда, галаснасць, спаборнасць і роўнасць бакоў, садзейнічаюць рэалізацыі канстытуцыйнай гарантыі кожнаму судовай абароны яго правоў і свабод, эфектыўнаму выкананню задач Канстытуцыйнага Суда ў сферы ўмацавання канстытуцыйнай законнасці.

2. У 2014 годзе ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Палату прадстаўнікоў і Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь паступіў 101 ініцыятыўны зварот. Інфармацыя аб такіх зваротах ад Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь як органа, які ў адпаведнасці з часткай трэцяй артыкула 22 Кодэкса аб судаўладкаванні і статусе суддзяў таксама надзелены паўнамоцтвам разглядаць ініцыятыўныя звароты, у Канстытуцыйны Суд па-ранейшаму не паступала з прычыны адсутнасці ў сістэме судоў агульнай юрысдыкцыі належнага ўліку такіх зваротаў.

У ініцыятыўных зваротах ставіліся пытанні аб неабходнасці правяркі канстытуцыйнасці асобных норм кодэксаў, законаў і іншых нарматыўных прававых актаў, якія закранаюць працоўныя, грамадзянскія, жыллёвыя, падатковыя, зямельныя правы грамадзян, а таксама іх права на ахову здароўя, адукацыю, правы, што вынікаюць з адміністрацыйна-працэсуальных, крымінальна-працэсуальных, крымінальна-выканаўчых адносін, і інш.

Толькі па аднаму з такіх зваротаў уплываважым органам было прынята рашэнне аб унясенні адпаведнай прапановы ў Канстытуцыйны Суд. У далейшым патэнцыял ініцыятыўных зваротаў як дзейснага фактару ўмацавання канстытуцыйнай законнасці ўплываважым органам мэтазгодна выкарыстоўваць больш актыўна.

Канстытуцыйны Суд адзначае, што грамадзяне звяртаюцца да ўплываважым органам з ініцыятывай аб правярцы канстытуцыйнасці акта, спасылваючыся пры гэтым на парушэнне іх правоў, у адпаведнасці з палажэннямі Канстытуцыі аб гарантыях судовай абароны правоў і свабод, што прадугледжвае разгляд ініцыятыўных зваротаў у парадку, устаноўленым заканадаўствам.

У сувязі з гэтым патрабуецца заканадаўчае вызначэнне межэй і парадку ацэнкі ўплываважым органам дастатковасці падстаў для унясення ў Канстытуцыйны Суд прапановы аб правярцы канстытуцыйнасці нарматыўнага прававога акта зыходзячы з крытэрыяў разуменнасці і абгрунтаванасці, якое не ставіць пад сумненне самую магчымасць рэалізацыі права на судовую абарону. Такая мера будзе садзейнічаць пашырэнню выкарыстання механізма ўскоснага доступу грамадзян да канстытуцыйнага правасуддзя, умацэнню яго ролі ва ўмацаванні канстытуцыйнай законнасці.

Акрамя таго, у цяперашні час фактычна не рэалізуюцца палажэнні часткі другой артыкула 112 Канстытуцыі. Адсутнасць дзейснага прававога механізма ініцыявання канстытуцыйнага кантролю нарматыўных прававых актаў, якія падлягаюць прымяненню судамі агульнай юрысдыкцыі пры разглядзе канкрэтных спраў, перашкаджае належнаму вырашэнню пытанняў аб правярцы канстытуцыйнасці нарматыўных прававых актаў і не спраўдвае чаканні грамадзян. Гэта сведчыць аб неабходнасці заканадаўчага ўстанаўлення працэсуальнага парадку звароту судоў агульнай юрысдыкцыі з папярэднім (прэюдыцыяльным) запытам у Канстытуцыйны Суд аб правярцы канстытуцыйнасці нарматыўнага прававога акта, які падлягае прымяненню.

На сустрэчы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з суддзямі Канстытуцыйнага Суда 14 сакавіка 2014 г. былі падтрыманы прапановы па далейшым пашырэнні магчымасцей канстытуцыйнага кантролю. Звернута ўвага на неабходнасць выпрацоўкі эфектыўнага заканадаўчага механізма ўскоснага доступу грамадзян да канстытуцыйнага правасуддзя, у тым ліку праз уплываважымых суб'ектаў, напавячэння яго рэальным зместам, а таксама замацавання дзейснага працэсуальнага парадку звароту судоў агульнай юрысдыкцыі ў Канстытуцыйны Суд з мэтай правяркі канстытуцыйнасці нарматыўных прававых актаў.

III

У 2014 годзе ў Канстытуцыйны Суд паступіла 760 зваротаў грамадзян і

юрыдычных асоб. У зваротах пастаўлена больш за 800 пытанняў прававога характару, у тым ліку аб правярцы канстытуцыйнасці нарматыўных прававых актаў, аб неабходнасці ўнясення ў нарматыўныя прававыя акты змяненняў і дапаўненняў, устаранення ў іх прабелаў, выключэння калізій і прававой нявызначанасці, а таксама змяшчаліся прапановы аб тлумачэнні нарматыўных прававых актаў, выкананні і тлумачэнні рашэнняў Канстытуцыйнага Суда.

Паўнамоцтва Канстытуцыйнага Суда прымаць рашэнні аб устараненні ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці замацавана абзацам восьмым часткі трэцяй артыкула 22 Кодэкса аб судаўладкаванні і статусе суддзяў. Згодна з часткай першай артыкула 158 Закона «О конституционном судопроизводстве» падставай для ўзбуджэння вядзення па справах такой катэгорыі з'яўляюцца паступіўшыя ў Канстытуцыйны Суд звароты дзяржаўных органаў, арганізацый, а таксама грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якія змяшчаюць інфармацыю аб наяўнасці ў нарматыўных прававых актах прабелаў, калізій і прававой нявызначанасці.

Пры прыняцці рашэння аб узбуджэнні вядзення па справе аб устараненні ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці Канстытуцыйны Суд зыходзіць з таго, што адпаведныя недахопы канкрэтнага нарматыўнага прававога акта цягнуць такое яго вытлумачэнне і прымяненне, якія парушаюць або могуць парушыць канстытуцыйныя правы і свабоды, перашкаджаюць забеспячэнню гарантый іх рэалізацыі.

Канстытуцыйным Судом у 2014 годзе прыняты шэраг рашэнняў аб выключэнні ў нарматыўных прававых актах прававой нявызначанасці. Вядзенне па дадзеных справах было ўзбуджана Канстытуцыйным Судом у сувязі з паступіўшымі зваротамі грамадзян і недзяржаўнай арганізацыі, у якіх змяшчалася інфармацыя аб наяўнасці ў нормах прававых актаў прабелаў, калізій і прававой нявызначанасці.

1. Так, падставай для ўзбуджэння Канстытуцыйным Судом справы «О правовой неопределенности в правовом регулировании удостоверения личности при назначении пенсии органами по труду, занятости и социальной защите» стаў зварот аб адмове ў назначэнні пенсіі ў сувязі з неатрыманнем па рэлігійных перакананнях пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 9 ліпеня 2014 г. адзначана, што існуючы ў цяперашні час парадак назначэння пенсій і прадстаўлення для гэтага адпаведных дакументаў, які вызначаны на ўзроўні нарматыўнага прававога акта міністэрства, прадугледжвае абавязковае прад'яўленне пашпарта пры звароце за назначэннем пенсіі. Такі парадак абмяжоўвае гарантыванае дзяржавай канстытуцыйнае права на пенсійнае забеспячэнне грамадзян, якія не могуць прад'явіць пашпарт у сувязі з адмовай ад яго атрымання па рэлігійных перакананнях, нягледзячы на тое, што яны набылі дадзенае права сваёй працоўнай дзейнасцю і выкананнем іншых умоў, указаных у Законе Рэспублікі Беларусь «О пенсионном обеспечении».

У мэтах належнай рэалізацыі канстытуцыйнага права грамадзян на сацыяльнае забеспячэнне і прытрымлівання прынцыпу сацыяльнай справядлівасці Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным выключыць прававую нявызначанасць і прапанаваў Савету Міністраў шляхам прыняцця адпаведнай пастановай забяспечыць пры даламозе прававога рэгулявання парадку прадстаўлення і афармлення дакументаў для назначэння пенсіі арганамі па працы, занятасці і сацыяльнай абароне магчымасць сведчання асобы ў выключных выпадках не толькі пашпартама грамадзяніна Рэспублікі Беларусь, але і іншымі дакументамі.

2. У рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 10 ліпеня 2014 г. «О правовом регулировании размера оплаты времени вынужденного прогула работнику, восстановленному на прежней работе», прынятым на падставе звароту адкрытага акцыянернага таварыства, указана, што заканадаўствам аб працы вызначаны выплаты, якія падлягаюць ўліку (або не ўлічваюцца) пры вылічэнні сярэдняга заробку за

час вымушанага прагулу; пры гэтым у частцы вызначэння размеру аплаты часу вымушанага прагулу работніку, які падлягае аднаўленню на ранейшай рабоце, не замацавана норм аб зліку выдат, уключаных у разлік пры звальненні работніка, гэта значыць аб магчымасці змяншэння вылічанага сярэдняга заробку за час вымушанага прагулу на адпаведныя сумы. Канстытуцыйным Судом таксама адзначана, што палажэнні пастановаў Пленума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ад 29 сакавіка 2001 г. № 2 «О некоторых вопросах применения судами законодательства о труде», што вызначаюць, якія выплаты падлягаюць заліку пры вызначэнні судом размеру аплаты часу вымушанага прагулу, не могуць разглядацца ў дадзеным выпадку ў якасці належных сродкаў прававой рэгламентацыі.

У мэтах забеспячэння канстытуцыйнага прынцыпу вяршэнства права і выключэння прававой нявызначанасці Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным унясенне ў Працоўны кодэкс Рэспублікі Беларусь (далей — ПК) змяненняў у частцы ўрагулявання пытання заліку выплат, атрыманых работнікам пры звальненні, пры вызначэнні размеру аплаты часу вымушанага прагулу.

3. Рашэнне Канстытуцыйнага Суда ад 18 верасня 2014 г. «О понятии «одинокая мать» в трудовых правоотношениях» прынята на падставе звароту грамадзянкі, у якім было пастаўлена пытанне аб неабгрунтаванасці адмовы ёй у прадастаўленні гарантый, прадугледжаных ПК пры заключэнні і спыненні працоўнага дагавора, па прычыне неаднясення яе да катэгорыі адзіночых маці, нягледзячы на тое, што яна скасавала шлюб і выхоўвае дзвюх непаўналетніх дзяцей, а бацька дзяцей дапамогі ў іх выхаванні і ўтрыманні не аказвае.

Канстытуцыйны Суд указаў на неабходнасць у мэтах забеспячэння канстытуцыйнага прынцыпу вяршэнства права, гарантывання абароны ў працоўных адносінах канстытуцыйных правоў грамадзян, якія маюць сямейныя абавязкі, выключэння заканадаўцаў у ПК прававой нявызначанасці, выкліканай адсутнасцю яснага і дакладнага вызначэння кола асоб, на якіх распаўсюджваюцца прадугледжваемыя ў ім гарантыі пры заключэнні і спыненні працоўнага дагавора для адзіночых маці, зыходзячы з патрабаванняў Канстытуцыі і з улікам заснаваных на іх прававых пазіцый Канстытуцыйнага Суда, выказаных у дадзеным рашэнні.

Такім чынам, нормы часткі першай артыкула 158 Закона «О конституционном судопроизводстве», якія прадугледжваюць, што падставай для ўзбуджэння вядзення па справе аб устараненні ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці з'яўляюцца паступіўшыя ў Канстытуцыйны Суд звароты дзяржаўных органаў, іншых арганізацый, а таксама грамадзян, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якія змяшчаюць інфармацыю аб наяўнасці ў нарматыўных прававых актах прабелаў, калізій і прававой нявызначанасці, разглядаюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і іншымі суб'ектамі звароту ў Канстытуцыйны Суд як магчымасць іх прамога доступу да канстытуцыйнага правасуддзя і, адпаведна, рэалізацыі іх канстытуцыйнага права на судовую абарону. Прынятыя Канстытуцыйным Судом рашэнні аб неабходнасці ўстаранення ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці, якія маюць канстытуцыйна-правое значэнне, сведчаць аб узростаючай ролі прынцыпу прававой дакладнасці як важнейшага элемента канстытуцыйнага прынцыпу вяршэнства права ў рэгуляванні грамадскіх адносін і ўмацавання канстытуцыйнай законнасці. Гэта абумоўлівае неабходнасць далейшага заканадаўчага ўдасканалвання канстытуцыйнага судаводства па адпаведнай катэгорыі спраў.

(Заканчэнне на 10-й стар.)

АБ СТАНЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАЙ ЗАКОННАСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 7-9-й стар.)

IV
Артыкулам 24 Кодэкса аб судаўладкаванні і статусе суддзю вызначана, што заключэнні і рашэнні Канстытуцыйнага Суда з'яўляюцца канчатковымі, абскарджанню і апратэставанню не падлягаюць; заключэнні і рашэнні Канстытуцыйнага Суда дзейнічаюць непасрэдна і не патрабуюць пацвярджэння іншымі дзяржаўнымі органамі, іншымі арганізацыямі, службовымі асобамі, уступаюць у сілу з дня іх прыняцця, калі ў гэтых актах не ўстаноўлены іншы тэрмін (часткі сёмай — дзявятай). Згодна з часткай сямнаццатай артыкула 85 Закона «О конституционном судопроизводстве» рашэнне Канстытуцыйнага Суда аб устараненні ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці, прыняцця новых нарматыўных прававых актаў, забеспячэння аднастайнай правапрымяняльнай практыкі. У большасці выпадкаў рашэнні Канстытуцыйнага Суда выконваюцца своечасова.

У шэрагу рашэнняў, прынятых Канстытуцыйным Судом, указваецца на неабходнасць унясення ў заканадаўства змяненняў або дапаўненняў, устаранення ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэння ў іх калізій і прававой нявызначанасці, прыняцця новых нарматыўных прававых актаў, забеспячэння аднастайнай правапрымяняльнай практыкі. У большасці выпадкаў рашэнні Канстытуцыйнага Суда выконваюцца своечасова.

1. На працягу 2014 года выканана 8 рашэнняў Канстытуцыйнага Суда, у тым ліку прынятых у парадку абавязковага папярэдняга кантролю канстытуцыйнасці законаў.

1.1. Так, пры правярцы на предмет канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О бюджете государственного внебюджетного Фонда социальной защиты населения Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь на 2011 год» у рашэнні ад 11 кастрычніка 2010 г. Канстытуцыйны Суд указаў на некарэктнасць назвы гэтага Закона, паколькі ім павінен зацвярджацца бюджэт дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь, а яго тэкст павінен змяшчаць палажэнне аб тым, што Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь з'яўляецца распарадчыкам сродкаў дадзенага дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду.

Прававая пазіцыя Канстытуцыйнага Суда ўлічана ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 14 ліпеня 2014 года «О внесении дополнений и изменений в некоторые законы Республики Беларусь», якім назва Закона Рэспублікі Беларусь «Об обязательных страховых взносах в Фонд социальной защиты населения Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь» выкладзена ў наступнай рэдакцыі: «Об обязательных страховых взносах в бюджет государственного внебюджетного фонда социальной защиты населения Республики Беларусь».

1.2. У рашэнні ад 8 ліпеня 2013 г. «О соответствии Конституции Республики Беларусь Закона Республики Беларусь «О внесении дополнений и изменений в некоторые кодексы Республики Беларусь по вопросам развития медиации» Канстытуцыйным Судом указана на нязгодненасць палажэнняў Гаспадарчага працэсуальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — ГПК) і Закона Рэспублікі Беларусь «О медиации», якія датычацца правядзення прымірыцельнай працэдуры (медыяцыі). Для дасягнення аднастайнага прававога рэгулявання адносін, звязаных з прымяненнем медыяцыі, заканадаўца было прапанавана ўнесці змяненні ў ГПК для ўзгаднення яе палажэнняў з нормамі Закона «О медиации», якія прадугледжваюць удзел у перагаворах бакоў выбранай імі па ўзаемнай згодзе незацікаўленай асобы (медыятара) ў мэтах садзейнічання ім ва ўрэгуляванні спрэчкі (спрэчак).

Пазіцыя Канстытуцыйнага Суда часткова ўлічана ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 1 ліпеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам совершенствования судопроизводства в судах, рассматривающих экономические дела», згодна з якім ГПК дапоўнены артыкулам 1551, які прадстаўляе бакам права выбіраць прымірыцеля пры правядзенні прымірыцельнай працэдуры. Разам

з тым Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу заканадаўца на неабходнасць удакладнення і іншых норм ГПК, у сілу якіх прымірыцельная назначеная судом, разглядаючы эканамічныя справы.

1.3. У прынятым па выніках кантролю канстытуцыйнасці Закона Рэспублікі Беларусь «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам нотариальной деятельности» рашэнні ад 26 снежня 2013 г. Канстытуцыйным Судом адзначана, што канстытуцыйнае права кожнага на судовую абарону азначае не толькі гарантанне права на зварот у суд, але і аказанне правамоцнымі асобамі ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку садзейнічання ў рэалізацыі дадзенага права, у тым ліку шляхам забеспячэння натарыўсамі пісьмовых доказаў для разгляду спраў у судах.

Прававая пазіцыя Канстытуцыйнага Суда ўлічана ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 1 ліпеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам совершенствования гражданского судопроизводства». Згодна з дапаўненнем, унесеным у артыкул 234 Грамадзянскага працэсуальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — ГрПК), да ўзбуджэння вядзення па справе ў судзе забеспячэнне пісьмовых доказаў можа праводзіцца натарыўсамі ў парадку, устаноўленым актамі заканадаўства.

2. Важнейшае значэнне для ўмацавання канстытуцыйнай законнасці мае выкананне рашэнняў Канстытуцыйнага Суда аб устараненні ў нарматыўных прававых актах прабелаў, выключэнні ў іх калізій і прававой нявызначанасці, прынятых у адпаведнасці з яго паўнамоцтвамі, прадугледжанымі абзацам восьмым часткі трэцяй артыкула 22 Кодэкса аб судаўладкаванні і статусе суддзю.

2.1. У прыватнасці, у рашэнні Канстытуцыйнага Суда ад 27 мая 2010 г. «О порядке реализации права на обжалование в суд осужденными к аресту, лишению свободы, пожизненному заключению, лицами, содержащимися под стражей, и административно арестованными примененных к ним мер взыскания» звернута ўвага на наяўнасць прабелу ў прававым рэгуляванні парадку разгляду ў судах скарг асуджаных да арышту, пазбаўлення волі і пажыццёвага заключэння, асоб, якія ўтрымліваюцца пад вартай, і адміністрацыйна арыштаваных на прымяненне да іх мер спагнанна, што не ў поўнай меры забяспечвае рэалізацыю канстытуцыйнага права грамадзян на доступ да правасуддзя. У сувязі з гэтым Канстытуцыйны Суд прызнаў неабходным заканадаўча вызначыць парадак і асаблівасці разгляду ў судах скарг названых катэгорый асоб на прымяненне да іх мер дысцыплінарнага спагнанна.

З мэтай вызначэння парадку разгляду ў судах узаканых скарг Законам Рэспублікі Беларусь ад 1 ліпеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам совершенствования гражданского судопроизводства» глава 29 ГрПК дапоўнена параграфам 62, што рэгулюе асаблівасці разгляду і вырашэння скарг грамадзян на вынесенае ў адносінах да іх папярэджанне аб магчымасці накіравання ў лячэбна-працоўны прафілакторый і скарг грамадзян, якія знаходзяцца ў лячэбна-працоўным прафілакторый, на пастанову аб прымяненні да іх мер спагнанна.

2.2. У рашэнні ад 16 лютага 2012 г. «О правовом регулировании освобождения от уголовного наказания или замены наказания более мягким по заболеванию» Канстытуцыйны Суд, зыходзячы з канстытуцыйнага прынцыпу роўнасці ўсіх перад законам, сфармуляваў прававую пазіцыю аб тым, што асобам, якія маюць цяжкае захворванне, што перашкаджае далейшаму адбыванню пакарання, павінна быць гарантанне разгляд судом пытання аб магчымасці вызвалення іх ад адбывання пакарання або замены пакарання больш мяккім з улікам цяжару ўчыненага злачынства, асобы асуджанага, характару захворвання і іншых акалічнасцей незалежна ад часу ўзнікнення захворвання: перад або пасля вынесення прыговору.

Дадзенае рашэнне Канстытуцыйнага Суда выканана шляхам унясення змяненняў ў артыкул 92 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь Законам Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2015

года «О внесении дополнений и изменений в Уголовный, Уголовно-процессуальный, Уголовно-исполнительный кодексы Республики Беларусь, Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях и Процессуально-исполнительный кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях». Названым Законом устаноўлена магчымасць вызвалення ад пакарання або замены пакарання больш мяккім асобе, якая пакутуе на іншае цяжкае захворванне, што перашкаджае адбыванню пакарання, незалежна ад часу ўзнікнення такога захворвання.

2.3. Пры прыняцці рашэння ад 11 снежня 2013 г. «О правовом регулировании порядка разрешения споров, связанных с расследованием несчастных случаев на производстве» Канстытуцыйны Суд прыйшоў да вываду аб тым, што Урад Рэспублікі Беларусь пры рэалізацыі дэлегавага яму заканадаўчымі актамі паўнамоцтва ўстанавіць парадак расследавання і ўліку няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў не меў права нароўні з гэтым ажыццяўляць прававое рэгуляванне пытанняў судаводства, уключаючы вызначэнне умоў рэалізацыі канстытуцыйнага права на судовую абарону.

Канстытуцыйным Судом таксама адзначана, што Правіламі расследавання і ўліку няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў, зацверджанымі паставай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 15 студзеня 2004 г. № 30 (далей — Правілы), рэалізацыя канстытуцыйнага права пацярпеўшага і іншых зацікаўленых асоб на судовую абарону ставіцца ў залежнасць ад складання заключэння па выніках правядзення дзяржаўнага інспектарам працы расследавання няшчаснага выпадку на вытворчасці. Магчымасць звароту ў суд вышэйказаных асоб у выпадках, калі дзяржаўны інспектарам працы такое заключэнне не складаецца, Правіламі не прадугледжвалася, у сувязі з чым не забяспечалася іх канстытуцыйнае права на судовую абарону.

У мэтах выканання прынцыпу вяршэнства права, рэалізацыі канстытуцыйнага права кожнага на судовую абарону і ўстаранення прававой нявызначанасці Канстытуцыйны Суд прапанаваў Савету Міністраў узгадніць Правілы з нормамі Працоўнага кодэкса і іншых заканадаўчых актаў у частцы прававога рэгулявання парадку вырашэння спрэчак, звязаных з расследаваннем няшчасных выпадкаў на вытворчасці.

Пазіцыя Канстытуцыйнага Суда рэалізавана ў пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 14 красавіка 2014 г. № 348 «О внесении изменений и дополнения в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 15 января 2004 г. № 30». У новай рэдакцыі пункта 78 Правіл вызначана, што пытанні, звязаныя з адмовай наймальніка, страхавальніка, арганізацыі ў складанні адпаведнага акта (уключаючы не прызнанне факта няшчаснага выпадку, адмову ў правядзенні яго расследавання) або нязгоднай пацярпеўшага або асобы, якая прадстаўляе яго інтарэсы, асобы, якая дапусціла парушэнні актаў заканадаўства аб працы і аб ахове працы, тэхнічных нарматыўных прававых актаў, лакальных нарматыўных прававых актаў, што прывялі да няшчаснага выпадку, страхавальчыка са зместам указанага акта, разглядаюцца па іх заяве непасрэдна ў судзе. З улікам змянення, унесенага ў пункт 80 Правіл, заключэнне дзяржаўнага інспектара працы таксама падлягае абскарджанню ў судзе ў адпаведнасці з заканадаўствам.

У Правілы ўнесена таксама змяненне, якое прадугледжвае магчымасць адмены заключэння дзяржаўнага інспектара працы непасрэдна судом (пункт 82). Аналагічным чынам скарыжраваны парадак вырашэння спрэчных выпадкаў, якія датычацца ўстанавлення прафесійных захворванняў, і рознагалоссяў па пытаннях, звязаных з расследаваннем і ўлікам прафесійных захворванняў са смяротным зыходам і групавых прафесійных захворванняў (пункт 84).

3. Працягваецца выкананне рашэння Канстытуцыйнага Суда ад 7 красавіка 2011 г. «О позиции Конституционного Суда Республики Беларусь по Закону Республики Польша «О Карте поляка», вынесенага ў парадку рэалізацыі яго паўнамоцтва па прапановах

Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь выкладаць сваю пазіцыю аб дакументах, якія прыняты (выдадзены) замежнымі дзяржавамі, міжнароднымі арганізацыямі і (або) іх органамі і закранаюць інтарэсы Рэспублікі Беларусь, у частцы адпаведнасці гэтых дакументаў агульнапрызнаным прынцыпам і нормам міжнароднага права.

Так, вывады Канстытуцыйнага Суда ўлічаны ў законах Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам деятельности органов внутренних дел Республики Беларусь», ад 1 ліпеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь по вопросам прохождения военной службы (службы)», ад 11 ліпеня 2014 года «О внесении изменений и дополнений в законы Республики Беларусь по вопросам деятельности органов Комитета государственного контроля Республики Беларусь» і ад 31 снежня 2014 года «О внесении дополнений и изменений в некоторые законы Республики Беларусь».

Нормамі названых законаў дэпутатам мясцовых Саветаў дэпутатаў, супрацоўнікам органаў унутраных спраў, работнікам органаў і падраздзяленняў па надзвычайных сітуацыях, работнікам органаў фінансавых расследаванняў і ваеннаслужачым (за выключэннем ваеннаслужачых, якія праходзяць ваенную службу па прызыву) забаронена атрымліваць ад замежных дзяржаў дакументы, якія прадстаўляюць права на льготы і перавагі ў сувязі з палітычнымі, рэлігійнымі поглядамі або нацыянальнай прыналежнасцю, а роўна карыстацца такімі льготамі і перавагамі, калі іншае не вынікае з міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь.

Канстытуцыйны Суд, аналізуючы практыку рэалізацыі рашэнняў, звяртае ўвагу на неабходнасць іх своечасовага і поўнага выканання і, такім чынам, падтрымання даверу грамадзян да правасуддзя і дзейнасці органаў дзяржаўнай улады, што будзе сведчыць аб прытрымліванні нарматворчымі органамі (службовымі асобамі) канстытуцыйных патрабаванняў аб абароне правоў і свабод чалавека і ўстанавленні гарантый іх рэалізацыі. Канстытуцыйны кантроль як адзін з важнейшых інструментаў фарміравання прававой дзяржавы, арыентаваны нарматворчыя і правапрымяняльныя органы на выкананне канстытуцыйных палажэнняў, паслядоўную рэалізацыю прынцыпаў і норм Канстытуцыі, прадугледжана ў нарматворчасці і правапрымяненні прававой нявызначанасці, недапушчэнне прававых прабелаў і калізій, садзейнічае зацвярджэнню канстытуцыйнай законнасці і фарміраванню прававой культуры ў грамадскай свядомасці.

V
1. Ацэньваючы стан канстытуцыйнай законнасці ў нарматворчасці і правапрымяненні, Канстытуцыйны Суд адзначае станоўчыя тэндэнцыі сістэмнага забеспячэння вяршэнства Канстытуцыі ў заканадаўстве і зацвярджэння канстытуцыйнага права парадку ва ўсіх сферах дзяржаўнага і грамадскага жыцця.

Аналіз вывучаных і разгледжаных Канстытуцыйным Судом спраў і іншых матэрыялаў сведчыць аб прытрымліванні і развіцці ў заканадаўчым працэсе канстытуцыйных прынцыпаў і норм, забеспячэнні вяршэнства права, павышэнні эфектыўнасці канстытуцыйна-прававога рэгулявання.

2. Правярэння Канстытуцыйным Судом у 2014 годзе ў парадку папярэдняга кантролю 55 законаў, прынятых Палатай прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь і адбораных Саветам Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, да іх падпісання Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь у цэлым прызнаны адпавядаючымі Канстытуцыі.

Выяўленыя ў некаторых законах прававыя прабелы, прававая нявызначанасць і калізіі заканадаўца рэкамендавана ўстараніць пры далейшым удасканальванні прававога рэгулявання адпаведным адносін.

3. Дынамізм сацыяльных і эканамічных працэсаў прадвызначае неабходнасць своечасовага, а часам і апераджальнага прававога рэгулявання грамадскіх адносін. Пры гэтым

патрэбна ўлічваць, што стабільныя фундаментальныя канстытуцыйныя палажэнні аб канстытуцыйным ладзе, правах і свабодах чалавека і грамадзяніна з'яўляюцца канстытуцыйнай асновай перспектыўнага і дынамічнага заканадаўчага рэгулявання.

Пры прававым рэгуляванні грамадскіх адносін неабходна ў абавязковым парадку ўлічваць асноватворныя канстытуцыйныя прынцыпы прыярытэту правоў і свабод чалавека, вяршэнства права, роўнасці і справядлівасці, што дазволіць паслядоўна накіроўваць заканадаўчы працэс на развіццё канстытуцыйных каштоўнасцей і дасягненне канстытуцыйных мэт.

4. На сучасным этапе ўзрастае патрабаванне дакладнасці прававых норм, поўнага і паслядоўнага замацавання нарматыўнай волі, што з'яўляецца важнай умовай упарадкаванасці грамадскага жыцця, усядомленага падпарадкавання чалавека і грамадзяніна праву.

Канстытуцыйны Суд пастаянна звяртае ўвагу нарматворчых органаў на неабходнасць безумоўнага прытрымлівання прынцыпу прававой дакладнасці, згодна з якім любы нарматыўны прававы акт павінен насіць пэўны характар, эфектыўна ўздзейнічаць на грамадскія адносіны і ўстанавіць суразмернае прававое рэгуляванне. Пры гэтым неабходна выразае, яснае і недвухсэнсоўнае выкладанне прававых норм, якія дакладна ўстанавіваюць патрабаванні, што прад'яўляюцца да дзеянняў фізічных і юрыдычных асоб, рамкі магчымых, належных і забароненых паводзін.

5. Прынятыя ў апошні час заканадаўчыя і арганізацыйныя меры па ўдасканальванні судовага ладу і судаводства накіраваны на зацвярджэнне справядлівага правасуддзя, пашырэнне доступу грамадзян да судовай абароны сваіх правоў і законных інтарэсаў.

У рашэннях Канстытуцыйнага Суда неаднаразова ўказвалася, што замацаваны ў міжнародных актах свабодны і бесперашкодны доступ да правасуддзя з'яўляецца дасягненнем сучаснай цывілізацыі, неад'емнай састаўляючай фундаментальнага канстытуцыйнага права грамадзяніна і юрыдычных асоб на судовую абарону.

Канстытуцыйны Суд лічыць, што ў цяперашні час для забеспячэння свабоднага доступу да правасуддзя заканадаўчыя акты, якія закранаюць права і свабоды грамадзян, мэтазгодна вывадаць на дзвюх дзяржаўных мовах — беларускай і рускай у адпаведнасці з палажэннем артыкула 17 Канстытуцыі аб роўнасці дзвюх дзяржаўных моў.

6. Заканадаўства павінна гарантаваць паслядоўнасць прававога рэгулявання, абаяраючыся на фундаментальныя канстытуцыйныя каштоўнасці і канстытуцыйныя прынцыпы, фарміраваць давер народа да закона.

З уступленнем Рэспублікі Беларусь у Еўрапейскі эканамічны саюз актуалізуюцца пытанні прадаказальнасці прававога рэгулявання, уліку суднасіна нацыянальнага і наднацыянальнага заканадаўства.

Канстытуцыйны Суд звяртае ўвагу заканадаўца на неабходнасць безумоўнага прытрымлівання ў заканадаўчым працэсе вяршэнства Канстытуцыі, паслядоўнага развіцця канстытуцыйных каштоўнасцей і прынцыпаў, што дазваляе дасягнуць гібкага, дынамічнага, гранічна дакладнага, максімальна адпавядаючага патрэбнасцям грамадства і дзяржавы сучаснага прававога рэгулявання.

7. У мэтах забеспячэння канстытуцыйнай законнасці патрабуецца пастаянная мэтанакіраваная дзейнасць усіх дзяржаўных органаў і службовых асоб па арганізацыі дзяржаўных спраў і жыцця людзей у адпаведнасці з нормамі Канстытуцыі, а з боку грамадзян — сумленнае і адказнае выкананне канстытуцыйных абавязкаў.

Пры гэтым стварэнне належных умоў і роўных магчымасцей для рэалізацыі правоў і свабод грамадзян, законных інтарэсаў юрыдычных асоб з'яўляецца важнейшай функцыяй дэмакратычнай сацыяльнай прававой дзяржавы, фарміраванне якой паслядоўна ажыццяўляецца ў Рэспубліцы Беларусь.

Гэта Пасланне прынята на пасяджэнні Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь 20 студзеня 2015 г.

Старшынствуючы —
Старшыня Канстытуцыйнага
Суда Рэспублікі Беларусь
П.П.МІКЛАШЭВІЧ.

■ Нельга забыць...

СТРАШНАЕ СЛОВА «ХАЛАКОСТ»...

Гэта адно з самых жахлівых злачынстваў супраць чалавецтва ва ўсёй сусветнай гісторыі

Чаму з незлічонага мноства гітлераўскіх зверстваў мы гаворым менавіта пра гэта, смуткуем менавіта аб яўрэйскіх ахвярах фашызму? Гэта, вядома, ні ў якой меры не азначае, што людзі іншых нацыянальнасцяў менш цяжкія, пакутавалі і гінулі ад фашысцкага варварства. Але калі рускага, украінца, беларуса, французца, англічаніна забівалі за тое, што яны не жадалі жыць у рабстве, змагаліся за свабоду і незалежнасць сваіх краін, то яўрэйскія забівалі проста таму, што яны яўрэі.

Знішчэнне яўрэйскага, якое праводзілася нацысцкай Германіяй падчас Другой сусветнай вайны, называюць грэчаскім словам «халакост» (успаленне). Сэнс яго, дакладней, абсалютную бессэнсоўнасць і нечалавечую абсурднасць можна выказаць адным словам — «расчалавечванне». Мэтанакіраванае знішчэнне яўрэйскага этнічнай групы з'яўлялася цэнтральным пунктам расісцкай палітыкі гітлераўскай Германіі. Гэта агультначалавечая, а не нацыянальная катастрофа. Гэта трагедыя, якая забрала жыцці больш чым 6 мільёнаў яўрэйскага народа, у тым ліку больш за 3 мільёны — савецкіх грамадзян яўрэйскай нацыянальнасці.

«Людзей прымусілі цалкам распрануцца і скласці вопратку. Да ям падводзілі па дзесяць чалавек і клалі тварам уніз. Спачатку расстрэльвалі мужчын, а затым жанчын з дарослымі дзецьмі».

У час вайны ў Беларусі загінула прыкладна 2,2 мільёна чалавек, або кожны чацвёрты жыхар, з іх каля 800 тысяч яўрэйскага народа — ад немаўлят да старых. З гэтай знішчэння яўрэйскага насельніцтва ў межах гарадоў ствараліся гета (найбольш буйное было ў Мінску — 100 тысяч чалавек).

Адной з праяў гэтай трагедыі быў і Мсціслаўскі халакост, які здзяйсняўся ў некалькі этапаў. Адрозненне пасля захопу немцамі горада Мсціслава Магілёўскай вобласці яўрэі былі вылучаныя як асобная група насельніцтва, іх абавязалі насіць жоўтыя шасціканечныя зоркі на спіне або павязку з зоркай на левым рукаве ці жоўты круг на правым рукаве. Яўрэйскія ідэнтыфікацыйныя знакі адрознення — з імі распаўсюліліся ў першую чаргу.

У адзін з першых дзён кастрычніка 1941 года Мсціслаў быў акражаны немцамі. Паліцэйскія выганялі ўсіх яўрэйскага паходжання на рыначную плошчу, дзе мужчыны і жанчыны былі пастроеныя асобна. У пачатку аперацыі былі адабраны 30 старых-яўрэйскага, якіх адвезлі ў Лешчанскі роў і там расстрэлі. Целы іх былі пакінутыя не зарытымі. З яўрэйскіх жанчын немцы адабралі маладых, заганялі іх у памяшканне крамы, распранулі, падвергнулі катаванням і згвалтаванням. Тыя, якія супраціўляліся, былі расстрэліныя на плошчы. Дарослых і дзяцей білі палкамі. Усім, хто стаяў на плошчы, было загадана пад пагрозай расстрэлу на працягу дзвюх гадзін прынесці на пажарны двор алей, цукар, какава, мёд, чай, футравыя рэчы.

Наступная акцыя пачалася 15 кастрычніка 1941 года. На святанні ў Мсціславе з'явіўся карны атрад зондаркаманды на чале з

фельдфебелем Краўзэ. Яўрэйскія выгналі з дамоў і сабралі ў двары педагагічнага вучылішча. Туды ж прыгналі яўрэйскага з найбліжэйшага прыгарада, у тым ліку з Зарэчча, дзе напярэдадні паліцаі аб'язджалі вуліцы на машынах і крычалі ў рупар пра тое, што на наступны дзень іх пераселяць у Палестыну. Усіх яўрэйскага абшукалі, забралі каштоўныя рэчы, затым пастроілі ў двары педвучылішча і калонай па 4 чалавекі пагналі да Кагальнага рова, паміж Замкавай і Троіцкай гарамі. Акцыю ажыццяўлялі

нямецкія карнікі і мясцовыя паліцэйскія. Наперадзе ішлі два немцы з аўтаматамі, за імі — некалькі паліцэйскіх. Групу старых жанчын везлі на возе. Інвалідаў, якія не маглі ісці ў калоне, расстрэлілі каля сваіх дамоў, а затым целы на конях звезлі ў ямы. Ад кагальнага калодзежа шлях праходзіў уздоўж ручая, па гразі і вадзе, што месцамі даходзіла да пояса. Пасля прыбыцця да месца расстрэлу пяцідзесяці мужчынам загадалі паглыбіць дзве вялікія ямы, а затым іх расстрэлілі. Людзей прымусілі цалкам распрануцца і скласці вопратку. Да ям падводзілі па дзесяць чалавек і клалі тварам уніз. Спачатку расстрэльвалі мужчын, а затым жанчын з дарослымі дзецьмі. Маленькіх дзяцей білі галавой адзін аб адно і кідалі ў ямы жывымі. Настаўніца Мінкіна-Арлоўская (яе муж быў рускі) прасіла пашкадаваць 6-гадовага сына, але паліцаі паднялі дзіця на штыкі.

«Нават праз некалькі дзён пасля расстрэлу коні збочвалі з дарогі, якая праходзіла побач з гэтым месцам — такі быў стогн. Вельмі мала каму ўдалося выратавацца».

Падчас расстрэлу немцы сталі ў ачапленні. Акцыю знішчэння яўрэйскага асяродка паліцаі, у склад якіх уваходзілі ў асноўным мясцовыя здраднікі. Гэты кашмар працягваўся з 11 да 16 гадзін. Калі расстрэл скончыўся, каты пачалі дзяліць вопратку сваіх ахвяр. Пад адзеннем знайшлі дзвюх жанчын-яўрэйскага, якіх тут жа расстрэлілі...

Відавочцы распавядаюць, што яшчэ доўга вада ў кагальным калодзежы была чырвонай. Нават праз некалькі дзён пасля расстрэлу коні збочвалі з дарогі, якая праходзіла побач з гэтым месцам — такі быў стогн. Вельмі мала каму ўдалося выратавацца.

Толькі 15 кастрычніка 1941 года было расстрэліна не менш за 1300 яўрэйскага. Іх знішчалі цэлымі сем'ямі. Сярод загінулых у Мсціслаўскім халакосце ўстаноўлены прозвішчы: звыш 20 — Шыфрыных, 19 — Міхлінных, 19 — Малкіных, 14 — Лявіціных.

Яўрэйскія спрабавалі дапамагач, але дапамога з боку сяброў і суседзяў не заўсёды заканчвалася ўдала. Так, Надзея Ліпцкая ў дзень расстрэлу схавала ў сябе школьную сяброўку, якая на наступны дзень была злоўлена і расстрэліна. Садоўніка Яўсея Смаляка

хавалі суседскія дзеці ў вялікай бочцы і прыносілі туды яму ежу. Сусед-паліцэйскі высачыў старога, выцягнуў яго з хованкі і расстрэліў на месцы.

Віннішчэнне яўрэйскага ў Мсціславе і прылеглых да яго вёсках і пасёлках працягвалася падчас усёй акупацыі. У 1942 годзе было расстрэліна 450 яўрэйскага мястэчка Шамава.

1 лютага 1942 года камендант Мсціслава капітан Шрадэр абвясціў паліцэйскім, што ўсе яўрэі, якія працягваюць у мястэчку Шамава, павінны быць знішчаны. Асуджаных сагналі на плошчу перад царквой. Іх было каля 500 чалавек: старых, жанчыны з дзецьмі. Некалькі дзяўчат спрабавалі ўцячы, але паліцэйскія іх застрэлілі. Затым карнікі размясцілі яўрэйскага ў некалькіх дамах, паставілі ахову з паліцай, а ўначы ахвар невялікімі групамі, па дзесяць чалавек, выводзілі на могілкі і там расстрэльвалі. Многіх кідалі ў яму жывымі, а потым дабівалі з аўтаматаў. Некаторыя былі толькі параненыя і задыхнуліся ў масе трупаў.

Сярод асуджаных былі дзве сястры Сімкіны. Малодшую Раісу, студэнтку Ленінградскага педінстытута, забілі адной з першых. Старэйшай Фаіне — настаўніцы, цудам удалося выжыць. Нельга без слёз чытаць успаміны Фаіны Маркаўны Сімкінай:

«Гэта было пад вечар 1 лютага. Мы з сястрой пацалаваліся, развіталіся — мы ведалі, што ідзем на смерць. У мяне быў сын, Валеры, яму было 9 гадоў. Я яго хацела пакінуць дома, але сястра сказала: «Не трэба. Усе роўна ён загіне. Няхай хоць з табой памрэ». Я яго загарнула ў коўдру. Яму было цёпла. Сястру забралі першай».

Мы чулі крыкі, стрэлы. Затым усё сціхла. У другой партыі павялі нас. Прывялі на могілкі. Дзяцей падымалі за валасы або за каўнер, як кацянят, і стралялі ў галаву. Усё навокал крычала. У мяне вырвалі з рук майго хлопчыка. Ён выкаціўся на снег. Яму было холадна і балюча, ён крычаў. Затым я ўпала ад удару. Пачалі страляць. Я чула стогны, праклёны, стрэлы і зразмела, што яны білі кожны труп, правяралі, хто яшчэ жывы. Мяне два разы вельмі моцна ўдарылі, я маўчала. Пачалі здымаць рэчы з забітых. Сарвалі і з мяне адзежу. Але вось Шрадэр паклікаў паліцэйскага, нешта сказаў. Усе сышлі...

Я пацягнулася да Валерыка. Ён быў зусім холадны. Я пацалавала яго, развіталася. Некаторыя яшчэ стагналі, хрыпелі, але што я магла зрабіць? Я пайшла. Я думала, што мяне заб'юць. Навошта мне жыць? Я адна. Праўда, у мяне муж на фронце. Але хто ведае, ці жывы ён... Я ішла ўсю ноч. Адмарозіла рукі. У мяне няма пальцаў, але я дайшла да партызан».

Так цудам выжыла Фаіна Сімкіна.

Раніцай капітан Шрадэр зноў паслаў паліцэйскіх на могілкі — дабіць параненых.

Праз два дні ў паліцэйскую ўправу прыйшлі чатыры старыя яўрэі. Яны спрабавалі ўцячы ад смерці, але не знайшлі прытулку. Старых адвядзі ў хлэй... Іх білі жалезнай палкай, а калі яны страчвалі прытомнасць, адціралі снегам. Потым да правай нагі кожнага прывязалі вяроўку, перакінулі праз бэльку. Па камандзе паліцэйскага ўздзімалі старых на два метры над зямлёй і скідалі ўніз. Нарэшце, іх застрэлілі...

Тяжкіх злачынстваў было безліч. Невыпадкова на Хатынскіх могілках сярод пахаваных населеных пунктаў Беларусі знаходзіцца вёска Шамава.

«У мяне быў сын, Валеры, яму было 9 гадоў. Я яго хацела пакінуць дома, але сястра сказала: «Не трэба. Усе роўна ён загіне. Няхай хоць з табой памрэ». Я яго загарнула ў коўдру. Яму было цёпла».

Пасля вызвалення Мсціслава савецкімі войскамі было зроблена ўскрыццё магіл, дзе знаходзіліся пахаваныя жыхары горада, расстрэліныя нацыстамі. Захаваўся кароткі, але страшны фільм, які называецца «У наваколлі горада Мсціслава», які з'яўляецца сведчаннем жудаснай карціны — знішчэння ні ў чым не вінаватых людзей. На месцы масавага расстрэлу яўрэйскага горада Мсціслава сёння ўсталяваны помнік.

...Чалавецтва ніколі не зможа цалкам асэнсаваць халакост: нечалавечая абсурднасць, абсалютная бессэнсоўнасць пазбаўляюць яго сэнсу. Няма даравання вінаватым у халакосце. Пра гэта трэба памятаць і гаварыць, бо адгародзіцца сцяной маўчання — значыць перакрэсліць адну з самых страшных старонак гісторыі.

Галіна БАРАНОВА, настаўніца рускай мовы і літаратуры Курманаўскага ДС/СШ Мсціслаўскага раёна.

Прамяністай душы чалавек

Такой успрымаецца Маргарыта Барысаўна ЯФІМАВА. Яе сябры і калегі заўсёды адчувалі ласкавую ўвагу, духоўную падтрымку, а студэнты і аспіранты — мацярынскі клопат, добразычліваю спагаду Богам пазначанага педагога.

Маргарыта Яфімава нарадзілася 25 снежня 1927 года ў Оршы ў сям'і таленавітых педагогаў. Тут валадарылі мастацкае слова і музыка. Гэтая любоў ад бацькоў перадалася дзецям. У 1951 годзе Маргарыта закончыла філалагічны факультэт БДУ Леніна, а праз пяць гадоў абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму «Янка Маўр і беларуская дзіцячая літаратура». Працавала ў Магілёўскім педінстытуце, а з сярэдзіны шасцідзесятых гадоў — у Белдзяржуніверсітэце. Яна чытала спецыяльныя па беларускай дзіцячай літаратуры і па сучаснай беларускай паэзіі, лекцыі па гісторыі беларускай літаратуры, вяла практыкум па выразным чытанні. На занятках дасведчанага педагога арганічна спалучалася асветленне пытанняў навучальных тэм з прыёмамі эстэтычнага выхавання студэнтаў, філалагічна інфармацыя грунтоўна дапаўнялася звесткамі з нацыянальнай і сусветнай культуры.

Плённа працягвала Маргарыта Барысаўна навуковую дзейнасць. Яе ўвага была скіравана на даследаванне працы нацыянальнай дзіцячай літаратуры. Яна падрыхтавала і выдала манаграфію «Янка Маўр. Жыццё і творчасць» (1960), «Цэлы свет — дзецям» (1983), літаратурныя партрэты пісьменнікаў Васіля Віткі («Сонца сее свой палітак»), Алены Васілевіч («Няхай не пакідае нас надзея»), Янкі Маўра («Недаскальчаная вышыня») і іншых, агляды творчасці Паўла Місько, Міколы Маляўкі, Уладзіміра Ягоўдзіка, праграмы па выкладанні беларускай дзіцячай літаратуры, сумесна з іншымі педагогамі ўдзельнічала ў выпуску падручнікаў па дзіцячай літаратуры, напісанні асобных раздзелаў па гісторыі беларускай літаратуры. Пры складанні хрэстаматэі «Беларуская дзіцячая літаратура» для педвучылішчаў (1996) разам з дачкою Вікторыяй Ляшук шмат папрацавала для таго, каб уключыць у агульналітаратурны працэс творы рэпрэсаваных пісьменнікаў.

Надзённым клопатам для Маргарыты Яфімавай з'яўлялася прапаганда беларускага мастацкага слова. Яна часта выступала з лекцыямі па лініі таварыства «Веды». Папулярызацыя нацыянальных твораў садзейнічалі яе сцэнары па творчасці пісьменнікаў, распрацоўкі літаратурных вечарын, якія рэгулярна змяшчаліся ў педагагічных часопісах «Роднае слова», «Пачатковая школа», «Пралеска». Гэтыя матэрыялы ўвайшлі ў кнігі «Літаратурныя вечары ў школе» (1977), «Гучыць жывое слова» (1983), «З верай у дзіцячае сэрца» (1983), «Зямля бацькоў — зямля святая» (1987), «Слова — краска, слова — ззянне» (2000) і іншыя. На родным філфаку арганізавала і нязменная кіравала студэнцкім тэатрам-студыяй «Летуценнік».

Нястомны педагог, руплівы даследчык пакінула багаты духоўны скарб. 21 студзеня гэтага года Маргарыта Барысаўна Яфімавай не стала. Засталіся яе кнігі, шчырыя словы. У адным з інтэрв'ю яна выказалася: «Люблю Беларусь, мову родную, сваю педагагічную прафесію — гэта і радасць мая, і выток натхнення». Гучыць як завет для сучасных настаўнікаў.

Міхась ШАВЫРКІН.

РУП «Институт недвижимости и оценки»

- ▶ **ОЦЕНКА ИМУЩЕСТВА** (недвижимость, транспорт, оборудование, бизнес, интеллектуальная собственность)
- ▶ **ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ АУКЦИОНОВ**

РУП «Институт недвижимости и оценки» (Организатор аукциона) **ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ незавершенного незаконсервированного капитального строения производственного корпуса «Комплект 1-ЭГ»,** расположенного по адресу: г. Минск, ул. Казинка, 121А/48 и принадлежащего ОАО «ИНТЕГРАЛ» – управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ» (Продавец).

Земельный участок площадью 25,9447 га с кадастровым номером 5000000000004002234. Целевое назначение – эксплуатация и обслуживание административных и производственных зданий и сооружений. Право постоянного пользования. Описание права, ограничения (обременения) прав: охранный зона магистральных трубопроводов, площадь 0,0638 га, 0,1819 га, 0,0120 га, 0,0475 га, 0,0070 га; охранный зона водопровода, площадь 0,0189 га, 0,0150 га; охранный зона линий связи, площадь 0,0024 га, 0,0024 га, 0,0022 га, 0,0026 га; охранный зона электрокабеля, площадь 0,0040 га. На земельном участке расположены иные объекты, которые не выставляются на аукцион.

Для обслуживания выставленного на аукционные торги Объекта предполагается передать Победителю аукциона (Претенденту на покупку) условно сформированный земельный участок площадью 1,1916 га и предоставить ограниченное право пользования земельным участком площадью 0,5602 га (земельный сервитут). Решение о выделении земельного участка будет приниматься в соответствии с действующим законодательством Республики Беларусь после определения Победителя аукциона (Претендента на покупку).

Начальная цена с НДС – 26 769 480 000 бел. руб.
Задаток с НДС – 1 000 000 000 бел. руб.

Задаток перечисляется на р/с №3012154337010 в ОАО «БПС-Сбербанк» ЦБУ № 703, 220004, г. Минск, ул. Кальварийская, д. 4а, код 369. Получатель – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Назначение платежа: задаток для участия в повторном аукционе по продаже имущества ОАО «ИНТЕГРАЛ» – управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ», проводимом 10 февраля 2015 г.

Договор купли-продажи Объекта должен быть заключен в течение 10 (десяти) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Условия оплаты приобретенного на аукционе Объекта согласовываются Победителем аукциона (Претендентом на покупку) и Продавцом при заключении договора купли-продажи Объекта. Победитель аукциона (Претендент на покупку) оплачивает Организатору аукциона в размере 1% (одного процента) от цены продажи Объекта в течение 3 (трех) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Обязанность по оформлению всех документов, связанных с регистрацией сделки купли-продажи Объекта, оформлению прав собственности на Объект и выделению земельного участка возлагается на Победителя аукциона (Претендента на покупку). На Претендента на покупку распространяются правила и условия, установленные законодательством Республики Беларусь для Победителя аукциона.

Аукцион состоится **10.02.2015 в 11.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 4. Шаг аукциона – 5%. Заявления на участие и необходимые документы принимаются **по 06.02.2015 до 12.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 2.

Первое полное извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звезда» от 09.10.2014.

С полным текстом извещения можно ознакомиться на сайте Организатора аукциона **ino.by**.

Дополнительная информация:

8 (017) 306-00-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52
• www.ino.by • e-mail: torgi@ino.by

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА В ЧАСТНУЮ СОБСТВЕННОСТЬ ДЛЯ СТРОИТЕЛЬСТВА И ОБСЛУЖИВАНИЯ ЖИЛОГО ДОМА

Организатор аукционов: Коммунальное консалтинговое унитарное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», 210015, г. Витебск, проезд Гоголя, дом 5.

Кадастровый номер, площадь и адрес земельного участка, функциональное назначение земельного участка

Лот № 1. Земельный участок с кадастровым № 224082824301000056, площадью 0,2456 га, расположенный по адресу: Витебская обл., Поставский р-н, Лынтупский с/с, д. Саранчаны, ул. Строителей, 15Г для строительства и обслуживания жилого дома с объектами обслуживания. Ограничения: водоохранная зона водного объекта вне прибрежной полосы (озеро Саранчаны). **Начальная цена:** 15 000 000 бел. руб. **Размер задатка:** 1 500 000 бел. руб. **Реквизиты для внесения задатка:** р/с № 3641324081842 в ЦБУ № 230, ф-л № 216 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Полоцк, код 648, УНП 300077196, код платежа 04901, получатель платежа: Лынтупский сельский исполком.

Дата, время и место проведения повторного аукциона: 11.02.2015 в 14.00 по адресу: г. Поставы, пл. Ленина, 25, Поставский районный исполнительный комитет. Сроки внесения задатков, приема заявлений и прилагаемых к ним документов: с 27.01.2015 в 8.30 по 10.02.2015 до 17.30 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, 5 в рабочие дни с 8.30 до 17.30 в ККУП «Витебский областной центр маркетинга»; 11.02.2015 с 11.00 до 13.00 по адресу: г. Поставы, пл. Ленина, 25 в Поставском райисполкоме.

Повторный аукцион проводится в порядке, установленном Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденным Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 №462. Для участия в аукционе граждане РБ подают заявление об участии в аукционе, представляют документ, подтверждающий внесение суммы задатка с отметкой банка, заключают с организатором аукциона соглашение о правах, обязанностях и ответственности сторон в процессе подготовки и проведения аукциона. Представляются: гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; представителем гражданина – нотариально удостоверенная доверенность. При подаче документов на участие в аукционе граждане предъявляют паспорт гражданина РБ, представители граждан – документ, удостоверяющий личность. **Условия аукциона: победитель аукциона (единственный участник несостоявшегося аукциона) обязан:** в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за зем.участок и возместить затраты на организацию и проведение аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и представлением участникам документации, необходимой для его проведения, формированием зем. участка, в т.ч. гос. регистрацией; осуществить в двухмесячный срок гос. регистрацию прав, ограниченный прав на зем. участок; получить техническую документацию и разрешение на строительство многоквартирного жилого дома; приступить к занятию зем. участка (начать строительство) в течение года со дня получения свидетельства (удостоверения) о гос. регистрации права на него; снять на занимаемом зем.участке плодородный слой почвы и использовать его согласно проектной документации; завершить строительство объекта в сроки, определенные проектной документацией. Инженерные коммуникации и сооружения на зем. участках отсутствуют. Условия инженерного развития инфраструктуры застраиваемой территории устанавливаются проектной документацией. Назначение зем. участков в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества: земельный участок для размещения объектов усадебной застройки (строительства и обслуживания жилого дома) с объектами обслуживания. Аукцион состоится при наличии не менее 2-х участников. Победитель аукциона – участник, предложивший наибольшую цену. Всем участникам предоставляется право ознакомиться с земельно-кадастровой документацией, а также возможность осмотра на местности земельного участка. Извещение опубликовано в газете «Республика» от 27.06.2014. **Конт. тел.:** (0212)42-61-62, (029)510-07-63, e-mail: vcm74@mail.ru; www.marketvit.by.

ЗАПРАШАЕМ РАЗМЯСЦІЦЬ РЭКЛАМУ Ў ГАЗЕЦЕ «ЗВЯЗДА»

Тэл./факс: (8 017) 287 17 79, 292 04 52. E-mail: reklama@zviazda.by.

РУП «Институт недвижимости и оценки»

- ▶ **ОЦЕНКА ИМУЩЕСТВА** (недвижимость, транспорт, оборудование, бизнес, интеллектуальная собственность)
- ▶ **ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ АУКЦИОНОВ**

РУП «Институт недвижимости и оценки» (Организатор аукциона) **ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ гаража №20 с подвалом в ГСК «Парк-14» (лот №10)** с инв. № 500/D-1583, расположенного по адресу: г. Минск, ул. Михася Лынькова, д. 6, пом. 20 и принадлежащего ОАО «Белинвестбанк».

Начальная цена Лота №10 с НДС – 57 643 848 бел. руб.
Задаток с НДС – 15 000 000 бел. руб.

Задаток перечисляется на р/с № 3012154337010 в ОАО «БПС-Сбербанк» ЦБУ № 703, 220004, г. Минск, ул. Кальварийская, д. 4а, код 369. Получатель – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Назначение платежа: задаток для участия в повторном аукционе по продаже имущества ОАО «Белинвестбанк» (Лот №10), проводимом 9 февраля 2015 г.

Договор купли-продажи должен быть заключен в течение 10 (десяти) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Оплата должна быть произведена до передачи имущества, но не позднее 5 (пяти) банковских дней с момента заключения договора купли-продажи. Расходы, связанные с заключением договора купли-продажи, несет Победитель аукциона (Претендент на покупку) в полном объеме. Победитель аукциона (Претендент на покупку) обязан возместить Организатору аукциона стоимость затрат на организацию и проведение аукциона в размере, не превышающем 10 000 000 руб. на основании счета-фактуры в течение 3 (трех) банковских дней с момента подписания протокола о результатах аукциона.

Аукцион состоится **09.02.2015 в 11.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 4. Шаг аукциона – 5%. Заявления на участие и необходимые документы принимаются в рабочие дни **по 05.02.2015 до 12.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 2.

Первое полное извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звезда» от 12.02.2014.

С полным текстом извещения можно ознакомиться на сайте Организатора аукциона **ino.by**.

Организатор аукциона:
8 (017) 306-00-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52
• www.ino.by • e-mail: torgi@ino.by

ЗАВЕРЕНО

Департамент по ценным бумагам
Министерства финансов
Республики Беларусь
12 января 2015 г.

Сушко С.А.

КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ ОБ ОТКРЫТОЙ ПРОДАЖЕ ЖИЛИЩНЫХ ОБЛИГАЦИЙ ВТОРОГО ВЫПУСКА ОТКРЫТОГО АКЦИОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА «МАПИД»

1. Полное и сокращенное наименование эмитента

Полное наименование:
• на русском языке – Открытое акционерное общество «МАПИД»;
• на белорусском языке – Адкрытае акцыянернае таварыства «МАПІД».

Сокращенное наименование:
• на русском языке – ОАО «МАПИД»;
• на белорусском языке – ААТ «МАПІД».

2. Открытое акционерное общество «МАПИД» (далее – Эмитент) зарегистрировано решением Минского городского исполнительного комитета № 197 от 26 февраля 2001 г. в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 100008115.

3. Юридический и почтовый адрес Общества: Республика Беларусь, 220036, г. Минск, ул. Розы Люксембург, дом 205, электронный адрес (e-mail): mail@mapid.by.

4. Основные виды деятельности эмитента:

Код	Наименование вида деятельности
45211	Общее строительство зданий

5. Номер расчетного счета Эмитента, на который будут зачисляться средства, поступающие при проведении открытой продажи жилищных облигаций, наименование обслуживающего банка:

Получатель:	ОАО «МАПИД»
УНП получателя:	100008115
Расчетный счет:	3012740093200
Наименование банка:	ЦБУ: № 539 ОАО «Белинвестбанк»
Код банка:	739
Адрес банка:	г. Минск, ул. Коллекторная, 11
Назначение платежа:	за жилищные облигации ОАО «МАПИД» второго выпуска

6. Бухгалтерская отчетность Эмитента в составе, определенном законодательством, будет публиковаться в газете «ЗВЯЗДА» в течение трех месяцев по истечении отчетного года.

Срок публикации информации об изменениях, внесенных в Проспект эмиссии: не позднее семи календарных дней после регистрации изменений в регистрирующем органе.

Срок публикации информации о принятом решении о реорганизации Эмитента: не позднее двух месяцев после принятия соответствующего решения.

Срок публикации информации о возбуждении в отношении Эмитента производства по делу об экономической несостоятельности (банкротстве): в течение пяти дней с момента получения соответствующего судебного постановления.

Информация о принятом решении о ликвидации (прекращении деятельности) Эмитента публикуется в приложении к журналу «Юстиция Беларуси» в срок не позднее пяти рабочих дней после принятия соответствующего решения.

7. Депозитарное обслуживание Эмитента осуществляет профессиональный участник рынка ценных бумаг ЗАО «Лидеринвест», юридический адрес: 220015, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Понномаренко, 35а, комн. 241; тел.: (017)213-0-213; зарегистрирован решением Минского горисполкома № 1682 от 04 декабря 2001 г., регистрационный номер 190304686; лицензия Министерства финансов Республики Беларусь № 02200/5200-24-1157 на осуществление профессиональной и биржевой деятельности по ценным бумагам, срок действия до 06.05.2024 г.

8. Уставный фонд Эмитента составляет 679 591 126 928 (Шестьсот семьдесят девять миллиардов пятьсот девяносто один миллион сто двадцать шесть тысяч девятьсот двадцать восемь) белорусских рублей. Уставный фонд разделен на 11 042 362 (Одиннадцать миллионов сорок две тысячи триста шестьдесят две) акции номинальной стоимо-

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона) по поручению ОАО «Солигорский райагросервис» (продавец) проводит повторный открытый аукцион по продаже одним лотом имущества в составе:

- здание АБК (инв. № 644/С-896) общ. пл. 636,7 кв.м;
- цех сборки с/х машин (инв. № 644/ С-37989) общ. пл. 798 кв.м;
- здание проходной (инв. № 644/ С-52678) общ. пл. 33,2 кв.м;
- здание весовой (инв. № 644/С-52677) общ. пл. 41,8 кв.м;
- трансформаторная станция с воздушной и кабельной линиями (инв. № 644/С-52750);
- канализационная станция и канализационные сети (инв. № 644/ С-52754);
- противопожарная насосная станция с пожарным резервуаром для воды (инв. № 644/С-52752);
- площадка для хранения с/х машин (инв. № 644/С-52753);
- производственная площадка (инв. № 644/С-52757);
- дороги (инв. № 644/С-52758);
- водопровод (инв. № 644/С-52775);
- забор железобетонный (инв. № 644/С-52774);
- оборудование: котел отопительный, бойлер, кран балка (3).

Имущество расположено на зем. участке площадью 3,5418 га по адресу: Минская область, Солигорский район, Чижевичский с/с, 43, Любанское шоссе.

Недвижимое имущество обременено договорами аренды (сведения об арендаторах можно получить у организатора аукциона).

Начальная цена с НДС – 11 428 585 200 бел. руб. **Задаток 5% от начальной цены (571 429 260 бел. руб.) перечисляется на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 690324015, Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».**

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 (десяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 20 (двадцати) банковских дней со дня заключения договора купли-продажи, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель).

Предыдущее извещение о проведении торгов опубликовано в газете «Звезда» от 18.12.2014 г.

Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов **www.rlt.by**.

Аукцион состоится **06.02.2015 в 14.00** по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по **05.02.2015 до 16.00** по указанному адресу.

Тел.: (8017) 224 61 34, (8029) 102 21 17.

стью 61 544 (Шестьдесят одна тысяча пятьсот сорок четыре) белорусских рубля каждая. Уставный фонд сформирован полностью. На дату принятия решения о выпуске облигаций акции Эмитента полностью оплачены его акционерами.

9. Целью выпуска жилищных облигаций (далее по тексту сокращенно именуемые «Облигации», и по отдельности – «Облигация») является финансирование строительства объекта «Жилая многоквартирная застройка со спортивным комплексом (спортивный зал, административно-бытовые помещения) и многоэтажным гаражом-стоянкой в границах улиц Шаранговича, Горецкого в г. Минске. 3-я очередь строительства. Жилой дом № 6 по генплану», а также для обеспечения хозяйственной деятельности Эмитента, связанной с выполнением функций заказчика. Привлеченные путем выпуска облигаций денежные средства будут использованы в соответствии с целями их выпуска.

10. Форма выпуска Облигаций – жилищные, именные, бездокументарные (в виде записей на счетах), бездоходные, конвертируемые.

Объем эмиссии – 42 480 400 000 (Сорок два миллиарда четыреста восемьдесят миллионов четыреста тысяч) белорусских рублей.

Количество – 6 964 (Шесть тысяч девятьсот шестьдесят четыре) штуки.

Номинальная стоимость – 6 100 000 (Шесть миллионов сто тысяч) белорусских рублей и имеет эквивалент, равный одному квадратному метру общей площади жилого помещения в строящемся объекте «Жилая многоквартирная застройка со спортивным комплексом (спортивный зал, административно-бытовые помещения) и многоэтажным гаражом-стоянкой в границах улиц Шаранговича, Горецкого в г. Минске. 3-я очередь строительства. Жилой дом № 6 по генплану».

Доход по Облигациям не начисляется и не выплачивается.

Серия жилищных облигаций – ОЖМ-2.

Номера жилищных облигаций – с 0001 по 6964.

11. Исполнение обязательств по облигациям обеспечивается залогом недвижимого имущества, принадлежащего Эмитенту на праве собственности на общую сумму **53 555 373 240 (Пятьдесят три миллиарда пятьсот пятьдесят пять миллионов триста семьдесят три тысячи двести сорок)** белорусских рублей.

12. Открытая продажа (размещение) Облигаций проводится с 12 января 2015 года по 09 декабря 2015 года включительно. Эмитент проводит открытую продажу Облигаций ежедневно (кроме выходных и праздничных дней) с 9.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 по адресу: город Минск, улица Розы Люксембург, дом 205 а, кабинет № 1.

13. Срок обращения Облигаций составляет 422 календарных дня, с 12 января 2015 года по 09 марта 2016 г.

14. Датой начала погашения является 09 марта 2016 г.

15. С более подробной информацией и проспектом эмиссии Облигаций можно ознакомиться лично с 9.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 ежедневно (кроме выходных и праздничных дней) по адресу: город Минск, улица Розы Люксембург, дом 205 а, кабинет № 1, либо в указанное время по телефону 207-19-15.

Генеральный директор ОАО «МАПИД» Янчарский И.Б.

Главный бухгалтер ОАО «МАПИД» Цыбульская Е.В.

Примечание: Прием заявлений от граждан осуществляется отделом собственного строительства и инвестиций ОАО «МАПИД» (г. Минск, ул. Р. Люксембург, 205а, кабинет № 1, тел. 207-19-15) с 02 февраля 2015 г., ежедневно, кроме выходных и праздничных дней, понедельник–пятница с 9.00 до 15.00, обед с 12.45 до 13.30.

Для подачи заявления необходимо личное присутствие гражданина и его паспорт.

Прием заявлений осуществляется до момента набора необходимого количества заявлений.

Любоў ЧАРКАШЫНА:

«АЛІМПІЯДА — ГЭТА МАЯ ВЯРШЫНЯ...»

ПРА ЖЫЦЦЁ НА ГІМНАСТЫЧНЫМ ДЫВАНЕ І ЗА ЯГО МЕЖАМІ

Вечар панядзелка, на гадзінніку ўжо каля дзевяці, а ў зале мастацкай гімнастыкі не спыняецца праца — на дыване Станюта і Чаркашына. У нядаўнім мінулым дзеючая спартсменка, а сёння ўжо трэнер, Любоў Віктараўна дапамагае Меліціне, «першаму нумару» зборнай, ставіць праграму на адкрыццё сезона.

Пасля Алімпіяды ў Лондане прайшло ўжо два гады, бронзавы прызёр Гульняў па мастацкай гімнастыцы Любоў Чаркашына перастала выступаць, але гімнастыку не пакінула. Сёння яна дапамагае трэнерваць нацыянальную зборную, праводзіць майстар-класы і зборы для дзяцей, а таксама прадстаўляе інтарэсы спартсменаў у міжнароднай федэрацыі. Пра тое, як прайшоў пераход са спартсменкі ў трэнеры, як удаецца сумяшчаць шчыльны графік з сямейным жыццём і пра тое, чым заваяваў гімнастку муж-футбаліст, распавяла бронзавы прызёр Алімпіяды-2012, неаднаразовы прызёр чэмпіянатаў свету і Еўропы Любоў Чаркашына.

10 СЕКУНДАЎ, КАБ ПАЙСЦІ

— Пасля Алімпіяды прайшло ўжо больш за два гады, за гэты час ці былі ў вас пачуцці, падобныя да «лонданскіх»?

— Наўрад ці мой эмацыйны стан, які быў тады, можна з чымсьці параўнаць. Акрамя таго, што была непараўнальная ні з чым успышка радасці і шчасця, быў і велізарны стрэс... А цяпер я расслабілася, разумею, што зрабіла сваю справу.

Вядома, для кожнага спартсмена Алімпійскія гульні — гэта самае лепшае, што можа быць у кар'еры, тым больш калі заваёўваеш медаль. Я адкрывала фінал, выступала першай. Вы не павярыце: стаю, разумею, што трэба настройвацца, а ў галаве толькі адна думка — у мяне ёсць 10 секундаў, каб развярнуцца і пайсці, 10 секундаў! А далей чую: «Запрашаецца Любоў Чаркашына, Беларусь» і думаю — не паспела! Цяпер у маім жыцці ўсё спакойна.

— Завяршыце прафесійную кар'еру цяжка для кожнага спартсмена, але, наколькі я разумею, вы да гэтага былі гатовы?

— Так, я ведала, што скончу свае выступленні пасля Алімпіяды, але як бы спартсмен ні рыхтаваўся да гэтага, усё роўна развітанне са спортам адбываецца цяжка. На заўтра працянаешся, як без рук, без дыхання, без сваёй прафесіі. Што тычыцца мяне, то я разумела: Алімпіяда — гэта мая вяршыня, хоць многія казалі, што я магла б застацца яшчэ на год. На той момант я адчувала, што ўсё будзе ўжо не тое. Магчыма, я скончыла б той год з добрымі вынікамі, выйграла медалі, але тым самым я б закрыла дарогу маладым, а трэба было працаваць на будучы першы нумар, каб даказаць, што ў нас у гімнастыцы ёсць варта моладзь.

— Далёка ад мастацкай гімнастыкі вы не пайшлі...

— Не кожны чэмпіён пераходзіць на трэнерскую дзейнасць, бо гэта таксама цяжка — атрымліваецца, што ты ўсё жыццё ў адных і тых жа ўмовах. Я не адразу зразумела, што хачу быць трэнерам, прыходзіла ў залу, дапамагала, потым мяне ўцягнулі ў працу камісіі «Жанчыны і спорт» у НАКу. Тут жа за нітачку пацягнулі, выбралі ў Міжнародную федэрацыю мастацкай гімнастыкі прадстаўніком спартсменаў. Я зразумела, што мяне ўжо ўцягнулі ў сістэму: калі б нават захацела выбрацца з гімнастыкі — не атрымалася б (смяецца). Вось так усё закруцілася. Апынулася на трэнерскай пазіцыі і не шкадую. Вядома, першы год было складана. Я не магла многія рэчы растлумачыць словамі, часам не хапала цяплення, падхоплівалася, пачынала паказваць, скакаць. Цяпер ужо магу ўсё растлумачыць.

— Працягваеце прымаць удзел у паказальных выступленнях і цяпер?

— Майстар-класы даю і цяпер, а што тычыцца паказальных выступленняў і паездкаў па ўсім свеце, то думаю, што сёлета ўжо буду згортавацца, таму што вельмі цяжка — спіна баліць, не гнецца. Да таго ж цяпер у мяне іншая прычоска — я не ўпісваюся ў класічныя рамкі мастацкай гімнастыкі.

«А ШТО ІМ, ЛЮБА, ЯНЫ Ў ПЛАНШЭЦЕ САДАВІНУ ПАЛЬЦАМ ЛОВЯЦЬ»

— На пасадзе трэнера адчуваеце сябе камфортна?

— Камфортна, але разумею, наколькі гэта складана. Часам у зале затрымліваюся

Фота Навзел ГАРБАНЧОВАЙ.

даўжэй, чым калі трэніравалася сама. Ёсць не толькі праблемы тэхнічнага характару: вялікую ролю ў спорце адыгрывае псіхалогія. Часам застаешся ў зале пасля трэніроўкі і бачыш, што плача дзяўчынка. Падыходзіш, яна пачынае распавядаць пра свае праблемы. Спрабую са свайго вопыту падказаць, супакойць. Плюс, вядома, гэта адказнасць зусім іншая, ты ўжо не сам за сябе, тут ты яшчэ павінен навучыць правільна, адчуць дзіця, зразумець яго сутнасць, яго фізічныя здольнасці. Зрабіць так, каб дзяўчына «не зламалася».

Пры нашым першым знаёмстве Віця не вельмі ўдала пажартаваў, і я падумала: «Вось хам!»

Летась я курыравала 2003 год, у гэтым, думаю, таксама. Па ўсёй Беларусі мы цяпер сочым за кожным годам, каб у нас дзеці «не губляліся». Гэта лівіная доля працы, таму што ў нацыянальнай камандзе, куды прыходзяць сталыя гімнастыкі, ім трэба выправіць толькі становішча рукі, а дзецям трэба паставіць тэхніку, навучыць. Там відавочна не сядзіш на крэсле: скачаш, выпраўляеш. Акрамя гэтага я не магу працаваць не эмацыйна. Толькі што вярнулася з двухтыднёвых збораў 2004 года — у мяне голас, як у пракуранага чалавека. Усе пытаюцца, ці не захварэла, а я проста вельмі моцна крычала на дзяцей. Гэта не ў плане таго, што яны дрэнныя: я давала ім эмоцыі, гэта проста неабходна.

— У будучыні ў нас будуць новыя Чаркашыны і Станюты?

— Дзеці цяпер змяніліся, вядома. Ёсць такія, што вельмі хочучы паказаць вынік, гэта ў асноўным дзяўчэчкі з абласцей: іх відаць адразу, яны гараць жаданнем. Цяпер у нас ёсць Станюта, далей будзе яшчэ нехта. Рэзерв ёсць, галоўнае — яго захоўваць. Мы не можам параўнацца з Расіяй, таму што ў іх шырокая, вялікая краіна, і яны робяць адбор сваіх гімнастак, а мы робім набор.

СПАРТСМЕНКА, ТРЭНЕР, ЧЫНОЎНІК

— Погляд на мастацкую гімнастыку змяніўся, калі вы сталі займаць розныя афіцыйныя пасады?

— Вядома! Усё гэта складана. Сядзячы за судзейскім сталом, вельмі цяжка заставацца нейтральнай, калі выходзіць гімнастка з маёй краіны або мая сяброўка. У мяне за яе сэрца баліць, і, вядома, не хочацца бачыць нейкіх памылак. Але я стрымліваю сябе: калі пачынаю судзіць, у мяне ёсць толькі чорнае і белае; я не задумваюся, хто выступае, і ацэнкі, натуральна, атрымліваюцца іншыя.

— Любоў Чаркашына — спартсменка, трэнер і чыноўнік — гэта розныя людзі?

— Не. Я, у прычыне, напэўна, заўсёды аднолькавая, ніколі не ўтойваю таго, што думаю. Часам бываю вельмі рэзкай; калі мне нешта не падабаецца ў трэнервацкім працэсе, я магу зрабіць вымову, нават павысіць голас.

Даведка «Звезды»

Любоў Чаркашына нарадзілася 23 снежня 1987 года ў Брэсце. Пачала займацца мастацкай гімнастыкай у 9 гадоў. Дэбютавала на міжнародных спаборніцтвах у 2003 годзе — на Кубку Балтыі заняла трэцяе месца. Затым атрымала дзве «бронзы» ў камандным першынстве на чэмпіянатах свету ў Будапешце (2003) і Баку (2005), а таксама на чэмпіянаце Еўропы ў Маскве (2005). Заваявала «серабро» на чэмпіянатах свету ў камандзе ў 2007-м, 2009-м, 2010 гадах. У 2011-м выйграла сярэбраны медаль на ЧС у Манпелье (каманднае першынство) і бронзу ў практыкаваннях з мячом, а таксама дзве залатыя, сярэбраную і бронзавую ўзнагароды на ЧЕ ў Мінску. У 2012 годзе двойчы стала бронзавым прызёрам у фінале Кубка Свету па мастацкай гімнастыцы — у індывідуальным мнагабор'і і ў практыкаваннях з мячом. Бронзавая медалістка ў асабістым мнагабор'і па мастацкай гімнастыцы Алімпіяды-2012 у Лондане. У канцы лістапада 2012-га Любоў Чаркашына заявіла аб завяршэнні кар'еры. Замужам за былым футбалістам Віктарам Малашам.

Калі казаць аб працы ў камісіі, то я не сяджу, схаваўшы язык. Калі разбіраюся ў чымсьці, то абавязкова выкажу сваю думку; калі не, то павучыся або спытаю, як правільна ў гэтых сітуацыях рабіць.

— Многія скардзяцца на нізкую наведвальнасць спаборніцтваў па мастацкай гімнастыцы ў краіне. Што думаеце з гэтай нагоды?

— Гэтая праблема існуе не толькі ў нас. Проста ёсць краіны, дзе больш развіты гэты від, дзясці менш. Я ўспамінаю чэмпіянат Еўропы, які прайшоў у Мінску, была дастаткова колькасць глядачоў нават для «Мінск-Арэны».

Можа быць, мы дзясці ў маркетынгавым плане не настолькі моцныя, але, з іншага боку, наш народ цяжка разгайдаць. Ёсць яшчэ адзін фактар — сёння да нас у Мінск столькі шоу і канцэртаў прывозяць, што ў людзей перанасычанасць. Нават на «зорак» сталі рэдка ходзіць. Нядаўна была на выступленні Эміра Кустурыцы і здзівілася — народу было мала, а чалавек вельмі неардынарны, цікавы. Вядома, на фоне КХЛ, гандбола, футбола, здаецца, што наведвальнасць у нас нізкая, але вось нядаўна прайшоў Baby sir, і людзей было дастаткова. Спадзяюся, што і на чэмпіянат Еўропы, які пройдзе ў Мінску вясной, народу будзе шмат.

«ДОБРЫ ДЗЕНЬ, МАЯ НОВАЯ МАТУЛЯ!»

— Як праходзіць дзень Любові Чаркашынай?

— Насамрэч нічога цікавага. Мой муж кажа так: «Калі ты выступала, я думаю, цябе дома няма, а цяпер разумею, што дома цябе няма цяпер!» Раніцай прыязджаю ў залу, пакуль у дзяўчат харэаграфія, размінаюся сама, потым трэнірую, у абед трэба заехаць у НАК або сустрацца па якім-небудзь праекце, вяртаюся на другую трэніроўку, у 8–9 вечара заканчваю. Вось так пастаянна кручуся, еду на спаборніцтвы, зборы. Езду ў Лазану на нарады тэхнічнага камітэта або на камісію атлетаў. Клопатаў хапае.

— Як атрымліваецца сумяшчаць такую актыўную дзейнасць з сямейным жыццём?

— Многія абавязкі, вядома, пераходзяць на мужа, але не скажу, што я наогул нічога не раблю. Я не трачу шмат часу на гатаванне і не адчуваю з-за гэтага праблем. Мы можам прыйсці вечарам дадому і разам з мужам прыгатаваць вячэру, з гэтай нагоды канфліктаў у нас не бывае. Я чалавек творчы, магу ісці, пакласці нешта, забыцца, але ў гэтым хаосе заўсёды ведаю, дзе ўсё ляжыць. Ужо 6 гадоў так жывём.

— Апішыце свой характар.

— Я дастаткова камунікабельная, досыць добрая і даволі мэтанакіраваная. Гэтыя тры якасці вельмі дапамагаюць мне па жыцці і ў працы.

— Што вы цэніце ў людзях?

— Адкрытасць, дабрыню і калі людзі працуюць па сумленні, для мяне гэта самае важнае. Цяпер у нас столькі ўсяго ў свеце адбываецца, што часам не хапае проста ісці па вуліцы, дастаць сасіску, якую ты нёс сабе на абед, і

аддаць яе кату. Сёння важна не станавіцца эгаістам.

Не разумею, калі людзі працуюць абы-як. Я на сваіх дзяцей і ў нацыянальнай камандзе заўсёды сваруся, калі бачу, што нехта падхалтурвае. Гэта мяне так раздражняе, што я не магу маўчаць, я нават не хачу глядзець, колькі там яна магу зрабіла практыкаванне, але ў мяне настолькі развіты перыферычны зрок, што я магу сказаць: «Як ты зрабіла дзясці, калі я налічыла сем». І не магу прамаўчаць, разумеюце?

— Чым вас заваяваў ваш муж?

— Мы пазнаёмліся з ім у вучылішчы алімпійскага рэзерву. Ведаецца, як гэта заўсёды адбываецца: ты прыдумляеш сабе, якім ён павінен быць, а потым — раз! І закахалася зусім у іншага. Пры нашым першым знаёмстве Віця не вельмі ўдала пажартаваў, і я падумала: «Вось хам!» Але... Ёсць моманты, якія я магу сабраць у мазаіку і атрымліваецца: вось яно тваё, роднае. Ён прыйшоў знаёміцца з маёй мамай і сказаў: «А я Любін Віця». Мама адказала: «А я Любіна мама». Мяне да гэтага часу здзіўляе, што ён можа мяне не будзіць, сам пайсці пагуляць з сабакамі, каб я лішнія паўгадзіны паспала. Мы 6 гадоў ужо жывём разам, а ён можа даслаць мне якое-небудзь мілае відэа ці песню пра каханне. Такія моманты вельмі каштоўныя. Прылятаю адкуль-небудзь — ён мне заўсёды нешта прыгатуе. Здавалася б, гэтага і не трэба, але такі клопат прыемны. Нямногія гімнастыкі, будучы яшчэ прафесійнымі спартсменкамі, выходзяць замуж. Гэта цяпер я разумею, наколькі рызыкаўна тады я паступіла. Уяўляеце, я прыходжу і кажу Ірыне Юр'еўне Ляпарскай (галоўны трэнер нацыянальнай зборнай па мастацкай гімнастыцы. — Аўт.): «А ў мяне вяселле».

— Ці ёсць у вас заганы?

— У мяне дзве заганы. Першая — гэта тое, што я не ўмею казаць «не». А другая — мне могуць тэлефанаваць, пісаць SMS, я прачытаю, пакладу тэлефон і ўспомню пра гэта толькі дні праз тры. Гэта жаліва, таму што, бывае, людзям трэба імгненна даць інфармацыю.

— З якім літаратурным героем вы маглі б параўнаць сябе?

— Апошнім часам чытаю кнігі па псіхалогіі, там асабліва яе не параўнаеш ні з кім. Па дзіцінстве я б параўнала сябе з Піпі Доўгаяпанчоха. Наўрад ці магу быць падобная да каго-небудзь з класікі, таму што сёння ў нас мала Наташ Растовых, усё ж такі свет ужо іншы.

— Што любіце глядзець?

— Фільмаў гляджу няшмат; апошняе, што спадабалася, гэта «Белыя ночы паштальёна Аляксея Трапіцына». Ёсць над чым задумацца. Да кінатэатра дайсці ніяк не магу, дома засынаю, ды і па тэлевізары ў нас часцей за ўсё ідзе футбол.

— Якая краіна вам падыходзіць больш за ўсё «па характары»?

— Італія і Беларусь. Маё апошняе персанальнае выступленне было менавіта ў Італіі, там я зрабіла свае татуіроўкі. Я не адчуваю сябе там чужой, мне людзі там стварылі такую аўру. Мне падабаецца ў гэтай краіне ўсё: ад ежы да архітэктуры, да кожнага самага маленькага мястэчка, да ўкладу жыцця. Гэтак жа камфортна я сябе адчуваю ў Беларусі.

— У вас ёсць хобі?

— Хтосьці малюе, хтосьці вышывае, а я... Калі ў мяне ёсць вольны дзень, больш чытаю, у добрыя сонечныя дні шмат гуляю з сабакамі. І, вядома, калекцыянірую мопсаў.

— Ёсць рэчы, якія вы хацелі б змяніць у сваім жыцці?

— Пару «касякоў» у мяне было, я іх памянрала б, вядома, але, як той казаў, гэта ўжо гісторыя.

— Як вы бачыце сябе праз гадоў 5–10?

— Не ведаю, я такая непрадказальная. Ніколі не магла падумаць 5 гадоў таму, што буду такой, як ёсць цяпер: і ў НАКу, і ў ФІЖы, і чымсьці ўжо кіраваць. Можа быць, праз 5 гадоў я буду заўзятая сем'янінкай і скажу: не, цяпер я ўжо гатую сьняданак абед і вячэру, з дома не выходжу. А можа, мяне так зацягне ў гэтую кіраўнічую дзейнасць, што я застануся там. Ці набяру дзяцей пачатковай падрыхтоўкі і пачну праводзіць увесь час з імі — не ведаю. Пасля страты мамы я перастала задумвацца пра далёкую будучыню, таму што адна справа, што я сабе да гэтага напрыдумвала, і іншае, што атрымалася і мяне зусім не радуе. Не тое, каб я жыву, як набяжыць: я, вядома, прадумваю на 2–3 дні, на тыдзень, бо само жыццё да гэтага прымушае.

Гутарыла Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ.

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ» 05 февраля 2015 года проводит 22-ой от 23 декабря 2014 года и 1-й от 23 января 2015 года повторный открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности на 2-ом аукционе

Номера лотов	Наименование техники	Местонахождение объекта	Начальная цена продажи (бел. руб.)	Сумма задатка (бел. руб.)
392	Гусеничный тягач АТС-59Г ш. 114316545 дв. 7AG0814E 1987 г. 4 кат. 162 км	г. Старые Дороги, в/ч 48668	70 000 000	7 000 000
393	АТМЗ-5-4320 (автотопливомаслозаправщик) с/о 42 на УрАЛ-4320 ш. 15317 дв. б/н 1981 г. 4 кат. 58637 км	н.п. Подсвилье, в/ч 52188/2Ф	45 000 000	4 500 000
394	Автоцистерна АЦ-5,5-4320М с/о 7118 на УрАЛ-4320М ш. 119701 дв. 414683 1989 г. 4 кат. 33317 км	н.п. Михановичи, в/ч 52188	55 000 000	5 500 000
11	АКЦ-4-255Б1 (автоцистерна для агрессивных жидкостей) с/о 2636 на КраЗ-255Б1 ш. 470126 дв. 815496 1983 г. 4 кат. 15430 км	н.п. Калинковичи, в/ч 55461/2	52 000 000	5 200 000

Условия и порядок проведения аукциона опубликованы в газете «Звезда» № 245 от 27 декабря 2014 года.
Справки по тел.: (017) 398 07 81, факс (017) 398 07 81. Наш адрес в интернете: www.bsk.by, mail@bsk.by.

УНП 101099370

Сведения о результатах проведения Рекламной игры «Возьми кредит и выиграй Айфон 6!»

1. Сведения об организаторе

Организатором Рекламной игры является Закрытое акционерное общество «Идея Банк» (далее – Организатор), зарегистрированное 24.04.2004 г. в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 807000122. Лицензия на осуществление банковской деятельности №25 от 03.06.2013 г. выдана Национальным банком Республики Беларусь. Местонахождение заинтересованного лица: 220034, г. Минск, ул. 3. Бядули, 11. УНП 807000122.

2. Сведения о Рекламной игре

Рекламная игра носит название «Возьми кредит и выиграй Айфон 6» (далее – Игра) и проводится с 30 октября 2014 года по 30 января 2015 года включительно (включая сроки выдачи призов и опубликования результатов проведения Рекламной игры). Свидетельство о регистрации Рекламной игры №2456 от 27.10.2014 г. выдано Министерством торговли Республики Беларусь.

Всего к участию в игре было допущено 11 788 участников, полностью соответствующих требованиям Правил Рекламной игры.

Призовой фонд разыгран полностью.

3. Победители Рекламной игры

В соответствии с Правилами Игры победителями стали 5 участников:

Победитель	Фамилия, инициалы победителя	Выигрыш
Победитель № 1	Барсуков Д. В.	Apple iPhone 6
Победитель № 2	Шиман А. Г.	Apple iPhone 6
Победитель № 3	Босенкова В. Н.	Apple iPhone 6
Победитель № 4	Парицкая Н. В.	Apple iPhone 6
Победитель № 5	Барекко В. И.	Apple iPhone 6

Телефон для справок по вопросам проведения Рекламной игры + 375 (17) 306-33-14, 306-33-15, 7555 (для звонков с мобильных телефонов).

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА ОАО «СТРОИТЕЛЬНЫЙ ТРЕСТ №8»

Номер лота	Предмет торгов	Начальная цена, бел. руб. без НДС	Размер задатка, бел. руб.
Лот № 1	Объект недвижимости: капитальное строение (инв. № 123/С-23070), общ. пл. 660,6 м ² – здание пилорамы, расположенное на земельном участке пл. 0,3433 га с кадастровым номером 124350100001005082	809 816 000	80 981 600
Местонахождение объекта	Брестская обл., г. Кобрин, ул. Советская, д. 137		
Характеристики земельного участка	Земельный участок выделен для содержания и обслуживания здания пилорамы на праве постоянного пользования		
Условия продажи	Без условий		
Продавец (Балансодержатель)	ОАО «Строительный трест №8»		
Организатор торгов	РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление		
Срок заключения договора купли-продажи	В течение 5-и рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукциона		
Условия оплаты	В соответствии с заключенным договором купли-продажи		
Номер р/с для перечисления задатка	р/с 3012105618108 руб. РБ в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 153001369 УНП 102353509		

Аукцион состоится 03 марта 2015 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация»

Для участия в аукционе необходимо предоставить:

- Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение о правах и обязанностях с Филиалом «Центр «Белтехинвентаризация»».
- Заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка на расчетный счет организатора торгов.
- Юридическим лицам – резидентам Республики Беларусь – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица; представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
- Юридическим лицам – нерезидентам Республики Беларусь – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе); представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
- Индивидуальным предпринимателям – копию документа, под-

тверждающего государственную регистрацию; представителю индивидуального предпринимателя – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).

6. Физическим лицам – представителю физического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.

7. При подаче документов на участие в аукционе физические лица, представители физических и юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

* Участник аукциона, выигравший торги, оплачивает продавцу НДС в размере 20% от продажной стоимости объекта, вознаграждение Организатору аукционных торгов

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00.
Последний день приема заявлений – 02 марта 2015 г. до 17.00.
Контактный телефон организатора аукционных торгов: 8-(0162)-23-92-59, 21-88-81.

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА по продаже гражданам Республики Беларусь в частную собственность земельных участков для строительства и обслуживания жилых домов в населенных пунктах дер. Скураты, дер. Прилепы, дер. Ляды Озеричко-Слободского сельсовета Смолевичского района Минской области

1	Форма проведения аукциона	Открытый
2	Дата, время и место проведения аукциона	27 февраля 2015 года, в 11.00, аг. Слобода, ул. Красногвардейская, 27, Озеричко-Слободской сельисполком, зал заседаний
3	Продавец и его адрес	Озеричко-Слободской сельисполком, аг. Слобода, ул. Красногвардейская, 27
4	Земельный участок, его кадастровый номер и адрес	Лот № 1 — площадь 0,1117 га, № 624883009101000197, дер. Скураты. Лот № 2 — площадь 0,0705 га, № 624883008301000524, дер. Прилепы. Ограничение в использовании, земельный участок находится в водоохранной зоне водного объекта. Лот № 3 — площадь 0,1000 га, № 624883005801000122, дер. Ляды
5	Условия продажи	Без изменения целевого назначения
6	Целевое назначение земельного участка	Для строительства и обслуживания жилого дома
7	Начальная (стартовая) цена продажи	Лот № 1 — 80 000 000 рублей Лот № 2 — 200 000 000 рублей Лот № 3 — 150 000 000 рублей
8	Условия аукциона	А) продажа по цене не ниже начальной; Б) участниками аукциона могут быть граждане Республики Беларусь, постоянно проживающие на территории республики или приравненные к постоянно проживающим в соответствии с законодательными актами Республики Беларусь
9	Наличие инженерной инфраструктуры	дер. Скураты — подъездная дорога, электричество; дер. Прилепы — подъездная дорога, электричество, водопровод; дер. Ляды — подъездная дорога
10	Условия оплаты	За безналичный расчет в течение 10-ти рабочих дней после подписания протокола по результатам проведения аукциона
11	Сумма задатка и реквизиты продавца	10% от начальной (стартовой) цены земельного участка, р/с 3641000000058 ЦББ/621 г. Смолевичи филиал 616 АСБ «Беларусбанк» г. Жодино, код 812, назначение платежа 04002 (с пометкой «задаток за земельный участок») УНП 600046563 (МФО 153001812)
12	Порядок предварительного ознакомления в натуре с земельными участками	Среда в 10.00
13	Прием документов	В рабочие дни: понедельник, вторник, среда, четверг, пятница с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00
14	Окончательный срок приема документов	23 февраля 2015 года в 17.00
15	Контактный телефон	8 (01776) 44-636, 68-030.

Расходы по организации и проведению аукциона, затраты на публикацию информационного сообщения подлежат возмещению победителем аукциона.

Примечания: для участия в аукционе в адрес продавца необходимо предоставить:

- Заявление на участие в аукционе по установленной форме.
- Документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков).
- Физическим лицам — документ, удостоверяющий личность (паспорт), и копию паспорта покупателя или его доверенного лица и доверенность, заверенную нотариально (в случае, если интересы покупателя представляет это лицо).
- Счет в банке, на который перечисляется сумма возвращаемого задатка.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Аукцион состоится 27.02.2015 в 10.00 по адресу: 220030, г. Минск, просп. Независимости, 11/1, 2 этаж, конференц-зал.

Организатором аукциона является республиканское унитарное предприятие «Отель «Минск», находящееся по адресу: г. Минск, просп. Независимости, 11.

На аукционе выставляется право заключения договора аренды недвижимого имущества:

1. Помещение № 430, арендуемой площадью 34,9 кв.м, на четвертом этаже изолированного помещения по просп. Независимости, 11, корп. 2-2 (литер Б 7/к), в г. Минске; с центральным отоплением, электроснабжением, телефонизацией; срок аренды – 3 года; начальная цена продажи – 889 950 рублей; размер задатка – 88 900 рублей; целевое использование – размещение офиса; ставка арендной платы за 1 кв.м – 306 000 рублей.

2. Помещение №503, арендуемой площадью 34,1 кв.м, на пятом этаже изолированного помещения по просп. Независимости, 11, корп. 2-2 (литер Б 7/к), в г. Минске; с центральным отоплением, электроснабжением, телефонизацией; срок аренды – 3 года; начальная цена продажи – 869 550 рублей; размер задатка – 86 900 рублей; целевое использование – размещение офиса; ставка арендной платы за 1 кв.м – 306 000 рублей.

Документы на участие в аукционе принимаются с 27.01.2015 по 25.02.2015 с 8.30 до 12.00, с 13.00 до 16.00 по адресу: г. Минск, просп. Независимости, 11/2, каб. 232. Документы, поданные после 16.00 25.02.2015, не рассматриваются.

Порядок проведения аукциона определен Положением о порядке проведения аукционов по продаже права заключения договоров аренды капитальных строений (зданий, сооружений), изолированных помещений, машино-мест, их частей, находящихся в государственной собственности, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 08.08.2009 № 1049 «О мерах по реализации Указа Президента Республики Беларусь от 07 мая 2009 № 238».

Для участия в аукционе участник в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе:

- перечисляет задаток на р/с № 3012000006014 в ОАО «АСБ Беларусбанк», код банка – 795, УНП 100973184, ОКПО 37372251, РУП «Отель «Минск»;
- подает заявление на участие в аукционе;
- заключает соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона;
- предоставляет копию платежного документа о

перечислении задатка.

Помимо указанных документов:

- физическое лицо предъявляет документ, удостоверяющий личность;
- индивидуальный предприниматель – копию свидетельства о государственной регистрации;
- юридическое лицо (резидент Республики Беларусь) – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию; нерезидент – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе) или иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения, в заявлении сообщает о нахождении на территории Республики Беларусь представителя на территории Республики Беларусь; представитель иностранного дел Республики Беларусь разрешения на открытие представительства, номера и срока действия разрешения.
- Представитель физического лица, индивидуального предпринимателя, юридического лица предъявляет доверенность (документ, подтверждающий

полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.

Копии документов предоставляются без нотариального засвидетельствования.

Порядок оформления участия в аукционе: лицу, допущенному к участию в аукционе, организатор аукциона выдает билет участника аукциона, в котором указывается порядковый номер, под которым данное лицо зарегистрировано.

При отсутствии у лица, желающего участвовать в аукционе, текущего (расчетного) счета в учреждении банка, он должен быть открыт до подачи заявления на участие в аукционе и указан в заявлении.

Порядок определения победителя аукциона: торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены и проводятся аукционистом, определяемым организатором аукциона;

аукцион продолжается до тех пор, пока по новой объявленной аукционистом цене аукционный номер поднимает только один участник аукциона или пока не останется только один участник, предложивший наиболее высокую цену. Аукционист трижды называет цену, по которой продан предмет аукциона, и объявляет о продаже данного предмета аукциона, а также сообщает номер участника аукциона, вы-

игравшего аукцион по данному предмету аукциона (далее – победитель аукциона).

Размер штрафа, уплачиваемый участником аукциона и(или) его победителем (приравненным к нему лицом) в случаях, предусмотренных законодательством, составляет 10 000 000 рублей.

Победитель аукциона (лицо, приравненное к победителю аукциона) в течение 3 рабочих дней со дня его проведения обязан в установленном порядке перечислить на расчетный счет арендодателя сумму, за которую продан предмет аукциона, за вычетом внесенной им суммы задатка, а также возместить организатору аукциона затраты на его организацию и проведение, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участником документации, необходимой для его проведения. Информация о затратах на организацию и проведение аукциона, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом аукциона под роспись.

Договор аренды по результатам аукциона заключается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Телефоны для справок:
(8-017) 209-90-93, (8-017) 209-92-78.

■ Спорт-тайм

Здабываец перамогі

У тыднёвым спартыўным аглядзе «Звязда» распавядае пра звышудалае выступленне Дар'і Домрачавай на італьянскім сярэднягор'і, правал гандбольнай зборнай на чэмпіянаце свету і крыўднае паражэнне Вікторыі Азаранкі на Аўстралійскім чэмпіянаце па тэнісе.

1. На этапе Кубка свету па біятлоне, які праходзіў у італьянскай Антэрсельве, Дар'я Домрачова не пакінула ніводнага шанцу сваім саперніцам замахнуцца на верхнюю ступень п'едэстала ў асабістых гонках. Спачатку яна перамагла ў спрынце, а пасля пацвердзіла гэты вынік «золатам» у пас'юце.

Выйграўшы дзве спрынтарскія гонкі запар, Дар'я Домрачова выйшла на першае месца ў заліку гэтай дысцыпліны.

Дарэчы, ужо другі спрынт запар прыма аічыннага біятлону праходзіць «на нуль». У чым сакрэт такіх прыемных змен? «У падрыхтоўцы я нічога не мяняла, — сказала пасля перамогі ў спрынтарскай гонцы Дар'я ДОМРАЧАВА, — не рабіла нічога асаблівага. Думаю, што дапамагаюць сонца і выдатнае надвор'е».

Парадокс, але якраз капрызы прыроды многім камандам сапсавалі эстафетную гонку. Ахвярай пераменлівага

надвор'я стала і наша жаночая зборная. Ірына Крыўко, якая бегла на другім этапе, падчас «стойкі» трапіла ў сапраўдную снежную завіруху і зарабіла адразу тры штрафныя кругі. Гэты вынік адкінуў нашу каманду за межы дзясяткі. Але больш хуткія і меткія Надзея Пісарова і Дар'я Домрачова на сваіх этапах змаглі значна залепшыць стан беларускай зборнай, узняўшы яе на шостае месца. Адзначым, што нашы дзяўчаты ўпершыню ў гэтым сезоне засталіся па-за межамі эстафетнага подыума. Тым не менш яны па-ранейшаму сярод найлепшых у агульным заліку Кубка свету ў гэтай дысцыпліне і саступаюць толькі камандам Чэхіі і Германіі.

Што датычыцца становішча Дар'і Домрачавай у генеральнай класіфікацыі, адставанне трохразовай алімпійскай чэмпіёнкі ад Кайсы Макарайнен скарацілася да 40 ачкоў. У сваю чаргу адрыў Домрачавай ад найбліжэйшых саперніц складае ўжо больш за 100 балаў.

2. Мужчынская зборная Беларусі па гандболе не змагла выйсці з групы на чэмпіянаце свету, які праходзіць у Катары. З чатырма паражэннямі (ад іспанцаў, славенцаў, бразільцаў і катарцаў) і адной перамогай (над чылійцамі) наша каманда заняла перадапошняе месца ў групе і цяпер паспрачаецца за месцы з 17-га па 24-е ў сусьцэльным турніры.

Між іншым, кіраўнік беларускай федэрацыі гандбола Уладзімір КАНАПЛЕЎ рэзка ацаніў выступленне беларускай каманды, назваўшы яе «правалам». Глава федэрацыі адзначыў, што беларускі гандбол мае патрэбу ў пэўных зменах, перш за ўсё звязаных з узмацненнем пазіцыі беларускіх гульцоў у беларускім чэмпіянаце. «Магчыма, варта увесці ліміт на легіянераў, — прапанаваў

Канаплёў. — Да трох замежнікаў у клубе, уключаючы варатара. Будзем абмяркоўваць гэтыя і іншыя моманты».

3. Хакейны «Дынама-Мінск» на выездзе саступіў аднаму з аўтсайдараў Заходняй канферэнцыі — харвацкаму «Мядзвешчаку» (2:4). Толькі ў трэцім перыядзе «бела-сінія» змаглі размачыць сухі лік: вылучыліся Шарль Лінгле і Алег Гарошка. Але ў выніку атрымалася толькі, як той кажа, падсаладзіць пілюлю.

Пасля матча галоўны трэнер «зуброў» Любамір ПОКАВІЧ распавёў, што не атрымалася ў яго падапечных: «Мы пачалі паядынак пад вялікім ціскам, бо гаспадары выдатна стартавалі. Толькі ў трэцім перыядзе пачалі гуляць у наш хакей. Змаглі закінуць, але ў некаторых эпізодах нам усё ж такі не шчасціла. Многае мог змяніць момант з незалічанай шайбай, але яго трактавалі не на нашу карысць».

Заўтра «Дынама» згуляе ў гасцях з магнітагорскім «Металургам».

4. Вікторыя Азаранка прайграла ў чвэрцьфіналі раўндзе Адкрытага першынства Аўстраліі па тэнісе. Шлях да чвэрцьфіналу беларускай тэнісістцы перагарадзіла славачка Дамініка Цыбулкава, якая атрымала перамогу ў трох упартых сэтах — 6:2, 3:6, 6:3. Нягледзячы на паражэнне, Вікторыя Азаранка станоўча ацаніла сваё выступленне на Australian Open: «У мяне былі магчымасці, але я іх не выкарыстала. Напэўна, не хапіла канцэнтрацыі. У гэты ж час мая саперніца хапалася за любыя магчымасці і цалкам кантралявала падобныя сітуацыі. Тым не менш у тым, як я сябе адчуваю, у параўнанні з мінулым годам — розніца вялікая. Я вельмі сур'ёзна трэніруюся і ў матчах спрабую выйсцаць максимум. Так што ёсць рэчы, якімі я магу быць задаволеная».

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ

■ Прыгожае жыццё

«МІС СУСВЕТ-2014» стала калумбійка са шматдзетнай сям'і

Адзін з самых прэстыжных і старшых конкурсаў прыгажосці на планеце завяршыўся 25 студзеня ў прыгарадзе Маямі. Удзел у ім сёлета ўзялі прадстаўніцы 88 краін свету. Галоўны тытул «Міс Сусвет» у выніку дастаўся 22-гадовай Паўліне Вега з Калумбіі, а званні віцэ-міс атрымалі прадстаўніца ЗША Ніа Санчэс і ўкраінская студэнтка, будучы пракурор Дзіяна Гаркуша. У пяцёрку найпрыгажэйшых дзяўчат планеты ўвайшлі таксама канкурсанткі з Нідэрландаў і Ямаікі. Беларусь, на жаль, у сёлетнім шоу не ўдзельнічала.

нае табло. «Міс Германія» Джозефін Донат дапоўніла свой касцюм, прысвечаны падзенню Берлінскай сцяны, белым плюшавым мядзведзем і кранальнай звязкай белых паветраных шарыкаў. А вось прадстаўніца Украіны Дзіяна Гаркуша, наадварот, абрала надзвычай экспрэсіўны чырвона-чорны ўбор пад назвай «Нявесты вайны», які сімвалізаваў трагічны падзеі на яе радзіме... Касцюм «Міс Вялікабрытанія» Грэйс Леві імітаваў форму каралеўскага гвардзейца, «Міс Венесуэла» Мігбеліс Кастэланас ператварылася ў сапраўдную дрыяду,

ФОТА MISSUNIVERSE.COM

Пра каралеву прыгажосці вядома, што яна ўнучка легендарнага лацінаамерыканскага тэнара Гастона Вега і пераможцы конкурсу прыгажосці «Міс Атлантыка» 1953 года Эльвіры Касцільа, што ў яе ёсць тры браты і чатыры сястры і што сама дзяўчына захапляецца танцамі, вывучае ва ўніверсітэце кіраванне бізнесам і больш за ўсё любіць бавіць час з сям'ёй. І хоць яна працуе ў мадэльным бізнесе з 8 гадоў, сваім галоўным дасягненнем на конкурсе лічыць той факт, што ёй удалося «прадставіць сучасную жанчыну, якая клапоціцца не толькі пра тое, каб быць гламурнай і прыгожай, але і пра тое, як стаць прафесійным, разумным і руплівым чалавекам».

Як адзначылі сусветныя СМІ, сёлетні конкурс атрымаўся надзіва яркім і запамінальным, асабліва яго традыцыйная частка — дэманстрацыя нацыянальных убораў. Напрыклад, прадстаўніца Канады Шанель Бекенлехнер упрыгожыла свой касцюм... мноствам хакейных клюшак і элементамі амуніцыі, а за яе спінай гарэла электрон-

бо яе сукенку аздаблялі лісце, кветкі і матылькі, Кімберлі Касціла з Дамініканскай Рэспублікі лейтматывам свайго касцюма абрала вобраз святой дзевы Ла Альтагрысіі — апякункі Дамініканы, а «Міс Карэя» Ю Ібін наогул сабрала на сваёй нацыянальнай сукенцы «ханбок» сцягі ўсіх краін свету, каб прадэманстраваць адзінства ўсіх людзей, незалежна ад іх нацыянальнасці і грамадзянства...

Пераможца атрымала з рук папярэдняй «Міс Сусвет», венесуэлькі Габрыэлы Іслер, пераходны прыз — каштоўную карону. Гэты вянец, кошт якога спецыялісты ацэньваюць у 300 тысяч долараў, дзіяментаў, сафіраў і тапазаў, а яго форма зроблена паводле пейзажаў Нью-Ёрка з яго марачосамі.

Нагадаем, конкурс «Міс Сусвет» праходзіць з 1951 года. Яго заснавальнікам выступіла кампанія — вытворца купальнікаў, а ў 1996 годзе правы на конкурс набыў амерыканскі мільярдэр Дональд Трамп.

Вікторыя ЗАХАРАВА

УШАНАВАНЫ АКАДЭМІКАМІ

Учора наш малады калега Яраслаў Лыскавец атрымаў з рук старшыні Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Уладзіміра Гусакова (на здымку) сваю першую сур'ёзную прафесійную ўзнагароду — дыплом за перамогу ў намінацыі «Найлепшая публікацыя» конкурсу на найлепшае прадстаўленне навуковых дасягненняў 2014 года ў сродках масавай інфармацыі.

Яраслаў быў адзначаны за надрукаваны ў маладзёжным дадатку «Чырвоная змена» цыкл артыкулаў пра маладых навукоўцаў. Віншуйте ЗВЯЗДОЎЦЫ.

ФОТА НАДЗЕЯ БУЖАК

«РЭПЕТЫЦЫЯ» СТУДЭНЦКАГА ЖЫЦЦЯ

Зімовая сесія першай у краіне вочна-завочнай педагогічнай гімназіі прайшла на базе Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

БДПУ, як вядучаму педагогічнаму ўніверсітэту краіны, было даручана падрыхтаваць прапановы па прыцягненні таленавітай моладзі на педагогічны спецыяльнасці і павышэнні прэстыжу педагогічнай адукацыі. У святле пастаўленых задач у год свайго стагадовага юбілею ўніверсітэт аднавіў дзейнасць педагогічных класаў і стварыў вочна-завочную педагогічную гімназію. Яна аб'ядноўвае матываваных вучняў 9-11 класаў устаноў адукацыі Мінска і Мінскай вобласці, якія жадаюць атрымаць педагогічную адукацыю.

У гімназіі рыхтуюць па трох напрамках: фізіка-матэматычным (матэматыка, фізіка), хіміка-біялагічным (хімія, біялогія, геаграфія) і філалагічным (руская і беларуская мова і літаратура, замежная мова). Акрамя прадметаў профільнай падрыхтоўкі, у расклад уключаны і лекцыі па педагогічнай прафарыяцыі.

Навучанне ў вочна-завочнай педагогічнай гімназіі дае старшакласнікам дадатковыя прэферэнцыі: не толькі магчыма адукацыя ў студэнцкае жыццё, папрысутнічаць на лекцыях, якія чытаюць навукоўцы БДПУ, але і паступіць у педагогічны ВНУ без конкурсу. Гэту прапанову падтрымаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падчас правядзення семінара са студэнтамі, выкладчыкамі і выпускнікамі БДПУ ў лістападзе.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ИЗВЕЩЕНИЕ Государственное производственное объединение «Минскстрой»

ДОВОДИТ ДО СВЕДЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ ЛИЦ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ О СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЫХ ПОМЕЩЕНИЙ ОБЪЕКТА «Многоэтажный жилой дом неповышенной комфортности № 26 (по генплану) в микрорайоне «Каменная горка-3» (жилой дом), опубликованную в газете «Звязда» от 10 мая 2013 года № 85 (27450):

Стоимость строительства 1 кв. метра общей площади жилого помещения № 187 без учета выполнения внутренних отделочных работ для граждан, не нуждающихся в улучшении жилищных условий: 1500 долларов США.

Стоимость 1 кв. метра общей площади фиксируется в долларом США эквиваленте и остается неизменной в долларом США эквиваленте до окончания действия договора создания объекта долевого строительства. Оплата производится в белорусских рублях по курсу Национального банка Республики Беларусь на дату оплаты денежных средств.

При одновременной уплате всей суммы по договору создания объекта долевого строительства в течение 10 (десяти) банковских дней со дня регистрации договора в Мингорисполкоме стоимость 1 кв.м общей площади уменьшается на сумму, эквивалентную 50 долларам США.

Заявления о долевом строительстве квартир будут приниматься (регистрация) через 5 календарных дней, а договоры создания объекта долевого строительства будут заключаться через 7 календарных дней после опубликования настоящих изменений в проектную декларацию в кабинете 105 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 13А непосредственно с гражданами, подавшими заявления, либо с их представителями, действующими на основании доверенности, оформленной в установленном законодательством порядке.

Если гражданин либо иной претендент на участие в долевом строительстве в течение 5 (пяти) календарных дней с момента регистрации его заявления не явился для заключения договора и не сообщил об уважительных причинах своей неявки, его заявление на участие в долевом строительстве утрачивает силу и ГПО «Минскстрой» оставляет за собой право заключить договор на заявленную квартиру с другим претендентом.

Генеральный директор

Н.В.Милошевский

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ» 05 марта 2015 года проводит 4-ый открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности

Номера лотов	Наименование техники	Местонахождение объекта	Начальная цена продажи (бел. руб.)	Сумма задатка (бел. руб.)
42	Мастерская полковая артиллерийская ремонтная ПМ-2-70М № Т35135 1986 г. 3 кат. в составе: -ТА-5М № Т35135 на КамАЗ-4310 1986 г. ш. 017288 дв. 873367, МРМ-М1 № 040 на ЗИЛ-131 1986 г. ш. 677127 дв. 570984, МРС-АР № 066 на ЗИЛ-131 1986 г. ш. 655903 дв. 471152, АДБ-3122У1 № 755 на пр.1-П-2,5 1986 г. ш. 0055	г. Гомель, в/ч 63604	140 000 000	14 000 000
43	АЦ-8,7-5320 (автоцистерна) с/о 1440 на ш. КамАЗ-5320 ш. 0267991 дв. 0055649 1987 г. 4 кат. 81081 км	г. Слоним, в/ч 33933	55 000 000	5 500 000
44	АЦ-8,7-5320 (автоцистерна) с/о 814 на ш. КамАЗ-5320 ш. 248960 дв. 952787 1986 г. 4 кат. 40490 км	г. Слоним, в/ч 33933	76 000 000	7 600 000
45	Автоцистерна АЦ-5,5-4320М с/о 5869 на Урал-4320М ш. 092537 дв. 217883 1988 г. 4 кат. 37442 км	н.п. Михановичи, в/ч 52188	55 000 000	5 500 000
46	Автоцистерна АЦ-5,5-4320М с/о 4902 на Урал-4320М ш. 084365 дв. 154616 1988 г. 4 кат. 60064 км	н.п. Михановичи, в/ч 52188	50 000 000	5 000 000
47	Автоцистерна АЦ-5,5-4320М с/о 974 на Урал-4320М ш. 036818 дв. 737642 1985 г. 4 кат. 60636 км	н.п. Михановичи, в/ч 52188	45 000 000	4 500 000
48	Автоцистерна АЦ-5,5-4320М с/о 3687 на Урал-4320М ш. 065575 дв. 991768 1987 г. 4 кат. 58792 км	н.п. Михановичи, в/ч 52188	50 000 000	5 000 000

Аукцион состоится по адресу: г. Минск, ул. Казинца, д. 2, 6-й этаж 05 марта 2015 г. в 11.00.

К участию в аукционе допускаются юридические лица, индивидуальные предприниматели и физические лица, оплатившие задаток и подавшие заявление на участие в аукционе, учредительские и другие необходимые документы до 17.00 02 марта 2015 года.

Победитель аукциона обязан:
1. Заключить договор купли-продажи не позднее 3-х дней с момента проведения аукциона.
2. Произвести оплату стоимости движимого имущества разовым

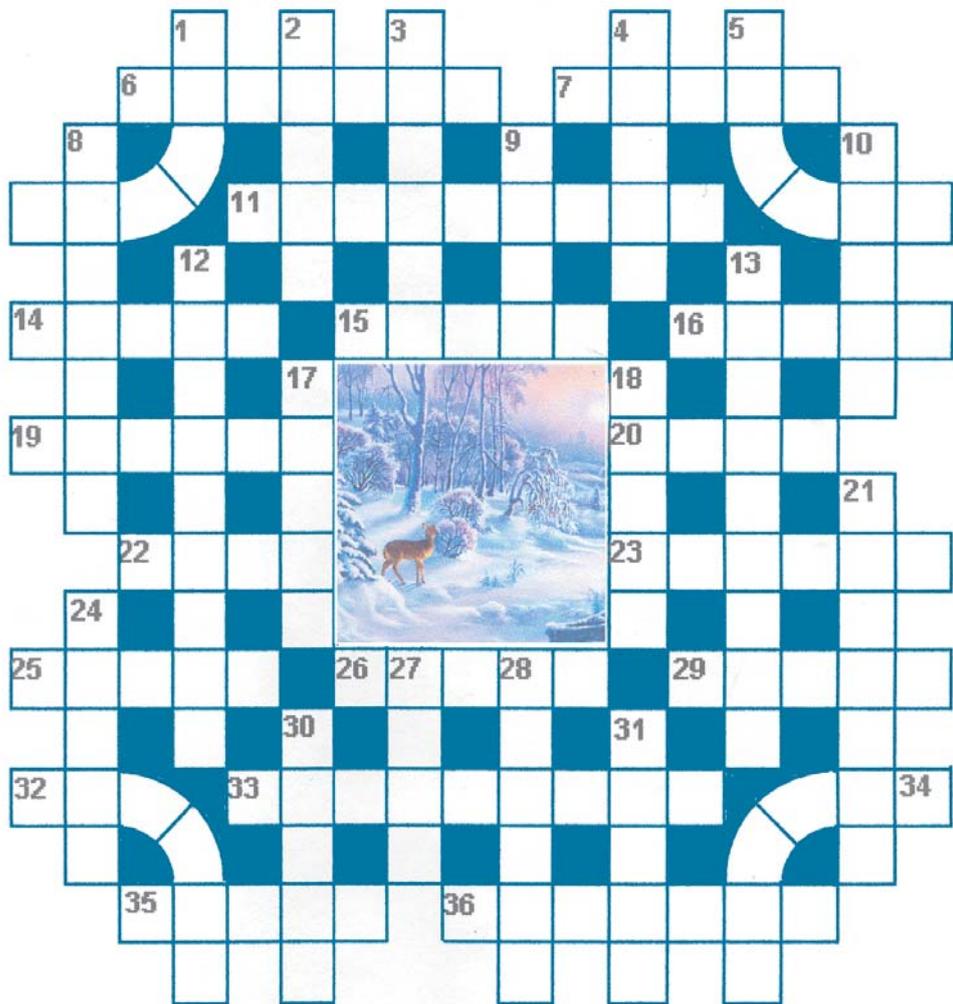
платежом в течение 5-ти банковских дней для резидентов Республики Беларусь и 10-ти банковских дней для нерезидентов Республики Беларусь со дня подписания договора купли-продажи.

Задаток, обеспечение штрафа и денежные средства победителем лота перечисляются на расчетный счет РУП «Белспецконтракт»: 3012244970018 в ОАО «Белинвэстбанк», г. Минск, пр. Машерова, 29, код 153001739, УНП 101099370, БИК 153001369. Без НДС.

Справки по тел.: (017) 398 07 81, факс (017) 398 07 81.

Наш адрес в интернете: www.bsk.by, mail@bsk.by.

«ЗІМНЯЯ КАЗКА»

Па гарызанталі: 6. У беларускай міфалогіі — лясны дух, што нібыта апякуе птушак і звяроў. 7. Снежная бура, мяцеліца. 11. Персанаж «Зімнай казкі» З. Тапеліуса. 14. Вопратка, з якой у вядомым сюжэце мужык паленам мароз выганяў. 15. Гарадок у германскай Цюрынгіі, дзе ў 1848 годзе ўпершыню пачалі вырабляць шклянныя шары для ўпрыгажэння ёлкаў. 16. Што ў казцы М. Танка збіралі лясныя «сваты» для мядзведзя-жаніха? 19. Славыты аўтар паэмы «Зімою». 20. Прыстасаванне, дзе распальваюць і падтрымліваюць агонь. 22. Рыжыхвостая хітруха, якая ў вядомай рускай казцы ашукала дзеда-рыбака і галоднага ваўка. 23. Пачуццё маркоты, жалю, што апанавала Герду, сябар якой апынуўся ў палоне Снежнай каралевы. 25. Руская актрыса, выканаўца адной з галоўных роляў у фільме А. Сахарова і Э. Шэнгеля «Снежная казка». 26. Боязь, на якую ў вяршаванай казцы Г. Бураўкіна забыліся азяблы заяц, трапіўшы ў зімовы сад. 29. Жанр апавядальнага твора І. Шамякіна «Снежныя зімы». 33. Цар зімовага лесу — дзеючая асоба п'есы А. Аст-

роўскага «Снягурчка». 35. Аўтар мелодыі папулярнай песні «Завіруха». 36. Стужка знакамітага рэжысёра У. Дыснея «Зімовая казка», складзеная з мультфільмаў і анімацыйных кліпаў.

Па вертыкалі: 2. След зайца на снезе. 3. Маляўнічае возера ў Расонскім раёне, што здавён прываблівае аматараў падледнай рыбалкі. 4. Руская пісьменніца, аўтар паэтычнага зборніка «За кветкамі ў зімовы лес». 8. У старажытных павер'ях беларусаў — фантастычная істота, што ўвасабляла зіму. 9. Літаратурны твор М. Багдановіча «Завіруха». 10. Фінская стваральніца цыкла казак «Зімовае падарожжа замест спячкі». 12. Казка А. Васілевіч «Калінавая...». 13. Паднашэнне, якое зрабіў падчарыцы Марозка ў аднайменнай народнай казцы. 17. Сцэнарыст дакументальнага фільма «Вяртанне ў першы снег». 18. Чатырохногі памочнік Антося на зімовым паляванні, апісаным Я. Коласам у паэме «Новая зямля». 21. Абутак, з дапамогай якога зімовымі вечарамі дзяўчаты варажылі на сваё замужжа. 24. Шэры заяц, у адрозненне ад беляка, ён і летам і зімой захоўвае аднолькавую афарбоўку. 27. «Мільгаюць іскры белага агню, // У... шугае вецер стылы» (з верша С. Грахоўскага «Лыжня»).

28. Упрыгажэнне ўбору Снягуркі. 30. Пара зімовага палявання. 31. Непраходныя, парослыя густым лесам мясціны.

Па дугах: 1. Вобраз, створаны С. Філіпавым у «Карнавальнай ночы» Э. Разанава. 5. Хто ў беларускай народнай казцы прагнаў з лубяной зайцавай хаткі нахабную лісу? 32. Зацвярдзелая скарынка на паверхні снегу. 34. Народная назва саннай дарогі.

Склаў Іосіф КАРПЫЗА,

г. Ляхавічы.

ПРАВЕЦЕ, КАЛІ ПАСКА, АДКАЗЫ

Правеці: 1. Лектар, 2. Певец, 3. Певец, 4. Певец, 5. Певец, 6. Певец, 7. Певец, 8. Певец, 9. Певец, 10. Певец, 11. Певец, 12. Певец, 13. Певец, 14. Певец, 15. Певец, 16. Певец, 17. Певец, 18. Певец, 19. Певец, 20. Певец, 21. Певец, 22. Певец, 23. Певец, 24. Певец, 25. Певец, 26. Певец, 27. Певец, 28. Певец, 29. Певец, 30. Певец, 31. Певец, 32. Певец, 33. Певец, 34. Певец, 35. Певец, 36. Певец.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	9.05	17.40	8.35
Віцебск	9.00	17.25	8.25
Магілёў	8.55	17.30	8.35
Гомель	8.46	17.33	8.47
Гродна	9.19	17.56	8.37
Брэст	9.14	18.03	8.49

Месяц

Першая квадра ў 6.48.
Месяц у сузор'і Цяльца.

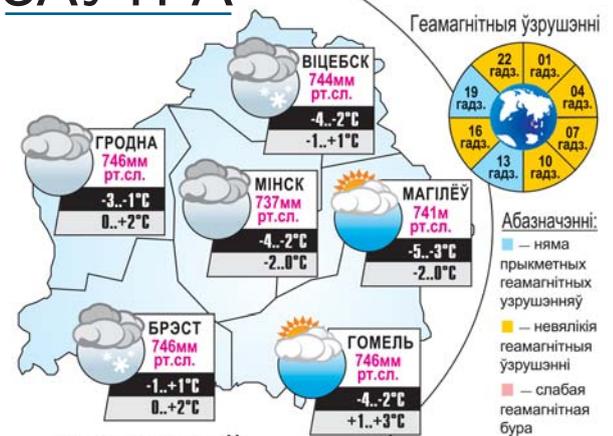
Імяніны

Пр. Ніны, Івана, Паўла, Сяргея, Сцяпана, К. Ангелікі, Анелі, Ілоны, Юрыя, Яна.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА	0...+2°C	КІЕЎ	+1...+3°C	РЫГА	-1...+1°C
ВІЛЬНЮС	-1...+1°C	МАСКВА	-2...0°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ	-3...-1°C

УСМІХНЕМСЯ

І тут нас спыніў даішнік і прапанаваў абмяняць сто тысяч рублёў на «Усяго добра».

— Тата, я баюся, што мяне ніхто не возьме замуж.
 — Не хвалойся. Возьмеш у маці зелле, падсыплеш каму-небудзь і выйдзеш.
 — А ў яе ёсць такое зелле?!
 — Павінна быць. Колькі на яе гляджу, іншай прычыны, чаму я з ёй ажаніўся, не бачу.

Гэтыя спецыялісты па нечаканых нападках, часцей за ўсё агрэсіўныя і самаўпэўненыя, ідуць да сваёй мэты, наносячы знішчальныя ўдары і ідуць «па галовах». Мараль як катэгорыя для іх не існуе, яны перакананы ў сваёй правасце і не адказваюць за свае ўчынкi. Іх прывабліваюць напружаныя і складаныя сітуацыі, дзе можна дзейнічаць راشуча і хутка. Ім неабходна імкнуцца не прычыніць шкоды тым, хто знаходзіцца побач, развіваць ў сабе чалавечнасць, навучыцца адпачываць і атрымліваць асалоду ад усялякіх праяў жыцця.

Іх вызначальная рыса — празмерна ранняя развіццё. Здольнасці праяўляюцца яшчэ ў дзяцінстве, а ў сталым узросце гэтыя людзі захоўваюць бадзёрасць духу і юначы аптымізм. Яны здзіўляюць сваёй звышэнергіяй, праяўляюць кіпучы энтузіязм, хутка рэалізуюць свае праекты і задумы, аператыўна прымаюць рашэнні, але часта не ўлічваюць пры гэтым меркаванні іншых людзей. Яны падуладны крызісу «сярэдняга ўзросту» ў 27, 36 і 42 гады, калі неабходна будзе рабіць выбар паміж дзяцінствам і сталасцю. Каб атрымаць поспех у справах, ім важна развіваць больш рэалістычны погляд на жыццё.

Даты Падзеі Людзі

27 СТУДЗЕНЯ

1826 год — нарадзіўся Міхаіл Яўграфавіч Салтыкоў-Шчадрын, рускі пісьменнік. Яго жыццё — гэта драматычная гісторыя асобы ў яе імкненні да ідэалу. Салтыкоў-Шчадрын сваім пяром, як ніхто, бадай, іншы, выкрываў заганы сучаснага яму грамадства. У сваіх творах ён востра высмейваў недахопы бюракратычнай сістэмы XIX стагоддзя. Малючы, здавалася б, станючага героя, Салтыкоў-Шчадрын як выдатны псіхалаг паказваў у яго душы такія рысы, якія не маглі пакінуць чытача абьякавым.

1870 год — 145 гадоў таму нарадзіўся (вёска Забелышын, цяпер Хоцімскі раён) Іван Раманавіч Брайцаў, беларускі матэматык, доктар фізіка-матэматычных навук (1935), прафесар (1924), член Маскоўскага матэматычнага таварыства (1904). У 1896 годзе скончыў Маскоўскі ўніверсітэт. Працаваў там жа, з 1899-га — прыват-дацэнт кафедры чыстай матэматыкі. У 1900—1916 гг. выкладаў у Варшаўскім, у 1916—1918 гг. — у Ніжагародскім політэхнічных інстытутах. З 1918 года — у Ніжагародскім універсітэце. І. Брайцаў быў адным з арганізатараў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, складальнікам праекта вучэбнага плана для фізіка-матэматычнага факультэта БДУ. Навуковыя даследаванні вучоны праводзіў у галіне тэорыі аналітычных функцый і функцыянальных ураўненняў. Аўтар 60 навуковых прац, манаграфій. З'яўляецца заснавальнікам навуковай школы ў галіне аналітычных функцый. Сярод яго вучняў — члены-карэспандэнты АН СССР М. Субоцін, А. Лявонцёў і іншыя. Памёр у 1947 годзе.

1935 год — 80 гадоў таму нарадзіўся Зіновій Іосіфавіч Бабій, спявак, народны артыст Беларусі (1964).

У 1957-59 гадах вучыўся ў Кіеўскай кансерваторыі, у 1981-м скончыў Беларускае кансерваторыю. Творчую дзейнасць пачаў у ансамблі Прыкарпацкай ваеннай акругі. Быў салістам оперы Кіеўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя Т. Шаўчэнкі, Львоўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя І. Франка. У 1963-77 гадах — саліст Дзяржаўнага тэатра оперы і балета Беларусі. Выконваў пераважна партыі героіка-драматычнага і трагедыйнага плана. Сярод іх Атэла ў аднайменнай оперы Дж. Вердзі, Сяргей («Алесь» Я. Цікоцкага), Герман («Пікавая дама» П. Чайкоўскага) і іншыя. Спеваком падрыхтавана больш за 40 сольных праграм, створана галерэя яркіх і незабыўных вобразаў у операх Вердзі («Аіда», «Атэла», «Рыгалета», «Трубадур»), Пучыні («Багема», «Мадам Батэрфляй», «Тоска»), Леанкавала («Паяцы»), Масканы («Сельскі гонар»), Чайкоўскага («Пікавая дама»), Танеева («Арэстэя»). Бабій з'яўляецца адзіным выканаўцам, які выступаў на ўсіх оперных сценах Савецкага Саюза.

Было сказана

Аркадзь КУЛЯШОЎ, народны паэт Беларусі:

«Зайздросічу я мастам, не іх канструктарам,
 Дарогам, на якіх да нашых дзён
 Імчаць саставы з поспітам і зрукатам,
 Не помнячы праслаўленых імён».

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯЎКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс), адрэдакцыя: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zviazda.by>
 e-mail: info@zvyazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.852. Індэкс 63850. Зак. № 336.

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

Нумар падпісаны ў 19.30 26 студзеня 2015 года.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

СОЮЗ

ЕВРАЗИЯ

№ 2 (17) Вторник 27 января 2015 года

Для читателей Армении, Беларуси, Казахстана, России

Выходит 2 раза в месяц

Издается с 26 апреля 2014 года

СИНИЙ И ЗОЛОТОЙ

Экономическое сотрудничество Европы и Азии — в основе символов ЕАЭС

Коллаж Александра ШАБЛЮКА

Флаг и эмблема ЕАЭС символизируют стремление к экономическому сотрудничеству государств — членов ЕАЭС (эмблема) и мирный характер деятельности Союза (белое

полотнище флага), отражая преимущество евразийской экономической интеграции. Эмблема ЕАЭС представляет собой две симметрично отраженные формы синего и

золотого цветов, образующие динамичную фигуру, центром которой является изображение карты Евразии на круге. Синий цвет — символ Европы. Золотой цвет — символ Азии.

СТРОИТЕЛЬСТВО БЕЗ БАРЬЕРОВ

Генеральная договоренность об этом есть, дело теперь за узкими специалистами

Административные преграды на пути создания единого рынка строительных услуг Евразийского экономического союза (ЕАЭС), с которыми сталкиваются государства-партнеры, необходимо преодолеть. Такое совместное мнение по итогам заседания в Минске высказала директор Департамента градостроительной деятельности и архитектуры Министерства строительства и жилищно-коммунального хозяйства России Елена ЖУКОВА. Деловая встреча в столице Беларуси прошла в рамках двухдневного визита в нашу страну делегаций России и Казахстана.

В ходе переговоров стороны обсудили основные аспекты взаимодействия в рамках Договора о ЕАЭС и Таможенного союза. Особое внимание было уделено вопросу формирования единого рынка услуг в строительной сфере. Позицию российских коллег по выработке безбарьерного сотрудничества поддержал первый заместитель министра архитектуры и строительства Беларуси Александр Кручанов. Он отметил, что строительный комплекс Беларуси заинтересован в активизации работы по унификации единой нормативно-правовой базы, которая позволит активизировать совместное сотрудничество и дать возможность белорусским строительным организациям беспрепятственно трудиться на рынке России, а российским — в Беларуси. Значимым шагом в этом направлении стало подписание соответствующего соглашения.

Сергей ПОЛИНИН.

Армен ХАЧАТРЯН:

«ДАЖЕ САМАЯ СИЛЬНАЯ И БОГАТАЯ СТРАНА НЕ МОЖЕТ ВЫЖИТЬ В ОДИНОЧКУ»

Эта страна имеет древнейшую историю и культуру, люди ее славятся умением сохранить духовные богатства своего народа в любых условиях. В тяжелейшие годы блокады она сумела выстоять, а сегодня процветает. Туда приезжают люди из разных стран, чтобы узнать о своей истории, там колыбель христианства и своеобразный заповедник старинных церквей... Конечно же, это Армения, которая для многих, кто родился и вырос во времена Советского Союза, ассоциируется еще и со знаменитым коньяком «Арагат». Как удалось этой стране в первые годы после развала СССР пережить войну и лишения и восстановить свою экономику? Чем интересен для нее Евразийский экономический союз? Почему армянский коньяк можно произвести только в Армении? Обо всем этом рассказал Чрезвычайный и Полномочный Посол Армении в Беларуси Армен Хачатрян.

— Армения какое-то время была практически полностью изолированной от остального мира, тем не менее государству удалось выжить. Как это удалось сделать в тех условиях? Какие сегодня отношения у Армении с соседними странами?

— Армянам никогда не жилось легко. Бог дал нам кусочек той земли, от которой очень сложно получить хлеб. Армения находится на перекрестке интересов: Персия, Византия, арабские и монголо-татарские нашествия. Армения всегда была на перекрестке этих войн, не говоря уже о гено-

циде со стороны Османской империи, когда 1,5 миллиона армян было убито, нация была обезглавлена...

У нас довольно тяжелая история, но за века армяне стали умнее, сильнее. Ведь когда что-то трудно дается, человек начинает мыслить, находить другие альтернативные реше-

ния проблемы. Армяне очень изобретательны, догадливы, талантливы, трудолюбивы: их жизнь заставила быть такими. Когда у нас не работала атомная электростанция и мы были заблокированы почти со всех сторон, кроме Ирана, в дома перестало поступать электричество, снабжались только стратегически важные объекты. Но все же каждый нашел свой способ добычи света. Люди придумывали различные приспособления: генераторы, аккумуляторы... Каждый армянин стал электриком!

Но благодаря Богу сейчас мы продаем электроэнергию. Армения восстала, и ее не узнать. Когда кто-то из зарубежья приезжает в Армению, он удивляется комфорту жизни у нас, нашему сервису...

Армяне — трудолюбивые, находчивые, терпеливые, понимающие люди. Умение преодолевать трудности у нас заложено генетически. В свое время американцы присыла-

ли к нам комиссию, чтобы та изучала методы выживания: как это армянам удалось выжить, когда везде было холодно, когда ничего не работало. В тяжелые времена наши люди помогали друг другу, собирались в домах у тех, у кого было теплее...

Что касается наших соседей, то у нас прекрасные отношения с Грузией и с Ираном, а заблокированы мы с двух сторон — со стороны Турции и Азербайджана.

— Сегодня экономика вашей страны динамично развивается. Что поспособствовало этому? Какие шаги предприняло правительство, чтобы «настроить» экономику?

— Надо было реально посмотреть на жизнь, оценить наши возможности, определить приоритеты.

(Окончание на 2-й стр. «СЕ».)

«ДАЖЕ САМАЯ СИЛЬНАЯ И БОГАТАЯ СТРАНА НЕ МОЖЕТ ВЫЖИТЬ В ОДИНОЧКУ»

(Окончание.)

Начало на 1-й стр. «СЕ».)

Что можно развивать в Армении, учитывая блокаду со стороны двух наших соседей? Приоритетными направлениями в Армении стали наука, высокие технологии: нанотехнологии, информационные, программирование. Приоритетом для нашей экономики является сельское хозяйство, которое также очень развито, сюда же включается производство коньяка, вин, минеральных вод, соков. Развивается у нас и ювелирное дело. Мы довольно много экспортируем бриллиантов, золота, меди, молибдена, строительного камня. Как ни парадоксально, мы экспортируем и морские деликатесы: начиная с черной икры и заканчивая огромными раками, рыбными консервами... Это все добывается в Армении, в наших озерах и реках. Также у нас развито и химическое производство, развивается легкая промышленность. В основном все это идет на экспорт.

Что касается наших овощей и фруктов, то без преувеличения скажу: они самые лучшие в мире. Или, по крайней мере, одни из лучших: у нас хорошая земля, много солнца. Армения — это родина абрикосов, научное название их, кстати, — армянские яблоки. У нашего винограда до 30% сахарности, поэтому нам и удается приготовить такой всемирно известный коньяк. Мы также придаем большое значение туризму. Сейчас в Армении очень много гостиниц разной категории. Их много не только в Ереване, но и по всей территории нашей страны.

Развиваем мы и сферу образования: у нас есть учебные заведения международного класса. В свое время несколько состоятельных армян создали фонд и школы в Дилижане, Ереване, где преподают самые лучшие преподаватели со всего мира. Там учатся не только армяне, но и иностранные студенты, отсюда можно поступить в любой престижный университет мира.

Мы много уделяем внимания той истине, что все начинается с детства, когда человеку прививается осознание духовных ценностей, вкус... Создать человека — самое важное для государства. Вложить в образование, науку, культуру — это самое главное. Во время геноцида, во время различных гонений армяне спасали не золото, а книги. Поэтому сегодня у нас есть Матенадаран, одно из крупнейших в мире хранилищ древних рукописей, это огромный институт-музей, где хранятся многие-многие тысячи древнейших книг. Туда приезжают со всего мира, чтобы познать свою же историю, потому что у нас все это сохранилось.

Золото приходит и уходит, а духовные ценности остаются. Для нас это очень важно, поэтому мы любим и уважаем

белорусов, которые также ценят духовное.

— Армения присоединилась к Евразийскому экономическому союзу. Чем полезно для вашей страны это интеграционное объединение?

— Сейчас даже самая сильная и богатая страна в одиночку не может противостоять вызовам времени. Будь то экологические проблемы, терроризм, вопросы здравоохранения, образования... Сейчас такой век, когда мы должны держаться друг друга. Естественно, по истории, в том числе новейшей, по

1988 году в том же Гюмри, мы видели отношение россиян к нам, когда они присылали самое последнее, что у них было, в помощь людям, которые потеряли все.

Гюмри — это город искусства, мастеров, традиций, анекдотов и юмора, которому около трех тысяч лет. Он дал очень много композиторов, художников, поэтов... Но, к сожалению, после землетрясения эта жизнерадостность у местных людей пропала. Сейчас она только-только начала восстанавливаться, и тут этот случай...

Представители армянской диаспоры на Фестивале национальных культур в Гродно.

фото Александра ШАБЛОКА

ментальности мы были вместе с Россией, Беларусью, Казахстаном, Кыргызстаном. Естественно, наши интересы во многом совпадают. Кроме того, для нас открылся очень большой рынок со 170 миллионами потребителей.

В Армении на каждом шагу можно увидеть какой-нибудь памятник архитектуры. У нас хватит духовного наследия на 10 народов!

Армения же по своему геополитическому местонахождению расположена на перекрестке, через нашу страну можно выйти на очень многие рынки: на тот же Иран, Индию... Поэтому наша страна также очень важна для стран Евразийского союза. Наши рынки знакомы друг другу, нам легко найти общий язык.

— Повлияли ли события в Гюмри на отношение обычных армян к этому объединению? Ведь многие понимают ЕАЭС как, прежде всего, союз с Россией...

— Я бы не сказал, что повлияли. Если бы это было государственное отношение, если бы это был заказ, если бы это было направлено против Армении, против нашего народа, то это, естественно, могло бы быть так. Но мы видим, что этот зверский поступок, мотивы которого невозможно понять — это отдельный случай, который, к сожалению, может иметь место. Армяне — очень мудрый народ, они понимают, что это не отношение России к Армении, это не отношение русского народа к армянскому народу. Когда было землетрясение в

— То, что ваше государство не граничит с другими странами Евразийского экономического союза, отразится на экономической эффективности этого объединения для вас?

— Абсолютно не отразится. У нас есть договоренности с Грузией, согласно которым наши фуры перед выездом будут запечатываться и следовать через эту стану к пункту назначения в Евразийском экономическом союзе.

— Армения имеет очень хорошие отношения и с Западом, и с Востоком. Как вам удается поддерживать такую сбалансированную политику?

— Мы уже долгое время проводим комплементарную политику, которая означает выстраивание добрых отношений со всеми странами, которые заинтересованы в этом. У каждого можно чему-то научиться, у каждого можно увидеть что-то хорошее... У нас древнейшие связи и с Западной Европой, и с Россией. Нельзя сделать стену и сказать: это, мол, черное, а это — белое. У нас, например, прекраснейшие отношения с Францией уже сотни лет. Наш последний король похоронен в Сен-Дени, где покоятся французские короли. Сейчас в этой стране огромная армянская диаспора — около 700 тысяч. И многие из них — французская элита. Имеется в виду, в культуре, искусстве. Сколько известнейших певцов, режиссеров, поэтов, ученых, футболистов, послов!.. Армяне живут во всем мире. Например, в Соединенных Штатах их, ориентировочно, 2–2,5 миллиона человек. С

каждой страной, где живут наши соотечественники, мы стремимся поддерживать хорошие отношения. Армян за рубежом живет в несколько раз больше, чем в самой Армении. Везде, где к армянам хорошо относятся, они верой и правдой служат той стране и тому народу.

— У вас даже есть Министрство диаспоры, чтобы поддерживать связи с соотечественниками...

— У нас очень тесная связь с диаспорой, армяне и сами очень тесно связаны друг с другом. Для всех армян Армения — их Великая родина, и каждый хочет быть ей полезен: к нам поступают серьезные денежные потоки со всего мира. Кроме того, каждый хочет оставить свой след — или в истории, или в культуре, или в науке, или в экономике.

Государство очень организованно сотрудничает с диаспорой. У нас регулярно проводятся панармянские игры (их прототип — Олимпийские игры), в которых участвуют молодые армяне со всех стран мира. На этих играх есть даже «олимпийский» огонь.

Сейчас среди армян, живущих за рубежом, становится популярным покупать дома на родине и жить здесь либо постоянно, либо в течение нескольких месяцев в году. У нас им жить комфортно. К примеру, у нас в 4 раза дешевле сходить в ресторан, чем в Беларуси. А сервис у нас — один из лучших в мире, я могу говорить уверенно, потому что объездил весь мир. Иногда он даже становится поводом для анекдотов. К примеру, один спрашивает: «У вас есть такое-то лекарство?» А ему отвечает: «У нас есть лекарства от таких болезней, которых еще нет».

В Армении, насколько я знаю, максимальное количество кафе на душу населения. Конкуренция огромная, поэтому каждое заведение старается обслужить своего клиента как можно лучше. У нас нет слова «нет». И никаких высоких цен! Армянская кухня очень разнообразная, никого не оставляет равнодушным. Как говорят наши кавээнщики: «Армянская кухня — победа еды над разумом!».

Во время геноцида, во время различных гонений армяне спасали не золото, а книги.

— Армения — страна с древнейшей культурой. Уже сейчас некоторые белорусские турфирмы предлагают экскурсии в вашу страну. А что бы вы посоветовали обязательно увидеть на своей родине?

— Наша страна — это колыбель христианства. Мы первыми сделали его своей государственной религией — еще в 301 году. У нас можно увидеть города, которым по три тысячи лет. Наш Ереван

был основан в 782 году до нашей эры, он на 29 лет древнее Рима! У нас огромное количество старинных церквей и разнообразные ландшафты. Я активно путешествую по Армении на протяжении всей своей жизни — и не могу сказать, что увидел все.

Золото приходит и уходит, а духовные ценности остаются. Для нас это очень важно, поэтому мы любим и уважаем белорусов, которые также ценят духовное.

Советую ехать минимум на две недели. Обязательно надо увидеть кафедральный собор в Эчмиадзине, где и находится резиденция нашего патриарха — Католикоса всех армян Гарегина II. Напомню, у нас — Армяно-григорианская апостольская церковь. В Эчмиадзине вы увидите храм, который стоит там с 301 года, а также 5 древних церквей. Также следует увидеть монастырь Хор Вирап (в переводе — «глубокая яма») — он находится прямо на границе с Турцией, это святое место. Советую посетить Дилижан — там следует пойти в Агарцин, монастырь, который находится в прекрасном ущелье. Также у нас самая длинная в мире пассажирская канатная дорога, протяженность которой — 5,7 километра. Она простирается над глубоким и живописным ущельем реки Воротан и ведет к Татевскому монастырю.

В Армении на каждом шагу можно увидеть какой-нибудь памятник архитектуры. У нас хватит духовного наследия на 10 народов! А сколько всего армяне создали за рубежом! Сколько по всему миру армянских церквей — в Нью-Йорке, Париже, Лондоне, Сиднее, Москве... Еще интереснейший пример — в самом центре Сингапура находится гостиница «Рудольф», построенная двумя братьями-армянами. Там в свое время останавливалась королева Великобритании.

— А могут ли туристы посетить те заводы, где изготавливается армянский коньяк?

— Да, у нас это возможно. Я и сам бывал там не раз, и такая экскурсия оставляет неповторимые впечатления. Производство коньяка у нас началось в 1887 году. Для него нужны определенные условия: особая земля, на которой произрастает виноград особых армянских сортов, особая вода, солнце. Нужны специальные бочки, сделанные из дуба, которому не менее 100 лет. Виноградный спирт заливается в эти бочки и настаивается там под контролем мастеров до 100 и более лет. И только потом из разных спиртов готовится букет коньяка. Вот почему я всегда говорю, что армянский коньяк можно приготовить только в Армении.

Беседовала Надежда ЮШКЕВИЧ.

К сожалению, такая разница есть. И прежде всего она связана с разной системой финансирования здравоохранения в наших странах. В Республике Беларусь это бюджетное, или государственное финансирование, а в Российской Федерации — не только федеральное, но и муниципальное (местные бюджеты).

До недавнего времени предусматривали выполнение одинаковых подходов к оказанию медицинской помощи не все субъекты Российской Федерации. Правда, уже в этом, 2015-м году ситуация должна измениться.

Подробнее о том, что по законодательству положено гражданам обеих стран на территории соседнего государства, рассказывает **начальник главного управления**

организации медицинской помощи Министерства здравоохранения Республики Беларусь Елена БОГДАН.

— Обеспечение равных прав на получение медицинской помощи в обеих странах предусмотрено двусторонним договором еще в 1998 году. Это тот документ, который регулирует права граждан России и Беларуси в нескольких сферах — образования, трудоустройства, социального обеспечения, а также медпомощи и оздоровления. Что касается исключительно здравоохранения, то тут действует еще и отдельное соглашение, подписанное правительствами Беларуси и России в январе 2006 года. Вступило в силу оно в марте 2008-го. В документе прописан ряд конкретных положений по оказанию медицинской помощи.

— Кто же, в какой ситуации получает бесплатное медицинское обслуживание в соседней стране?

— Соглашение полностью регулирует порядок оказания медпомощи гражданам нашей страны в учреждениях Российской Федерации и наоборот. В первую очередь речь идет о конкретных категориях граждан, которые могут рассчитывать на такую помощь. И здесь у нас с российской стороной есть определенные различия.

Постоянно проживающие граждане Беларуси в Российской Федерации имеют равные права с гражданами РФ на получение медицинской помощи, включая бесплатное лечение в государственных и муниципальных учреждениях здравоохранения РФ по полису обязательного медицинского страхования.

Граждане Республики Беларусь, **временно пребывающие**, а также **временно проживающие и не работающие в РФ**, имеют право на получение бесплатной скорой медицинской помощи (исходя из практики — не более 3 дней) и медицинской помощи в случае возникновения у них в период пребывания в РФ заболеваний, представляющих опасность для окружающих.

А ЛУЧШЕ ЗАСТРАХОВАТЬСЯ!

Есть ли разница между медицинским обслуживанием белорусов в России и россиян в Беларуси и как это соотносится с одной из четырех свобод ЕАЭС — свободой движения услуг?

Временно пребывающие и временно проживающие и не работающие граждане Беларуси должны приобретать полисы добровольного медицинского страхования или сами оплачивать услугу плановой медицинской помощи. К указанной группе относятся студенты, аспиранты, пенсионеры и дети, имеющие статус временно пребывающих в России (в 2011/2012 учебном году в РФ обучалось 21 тысяча студентов из Беларуси, у нас — 2 тысячи россиян).

Законодательством дано право субъектам Российской Федерации самим определять в территориальной программе дополнительные условия и объемы оказания медицинской помощи указанным категориям граждан. Следует учитывать, что граждане РФ получают медпомощь на основании полиса обязательного медицинского страхования. Поэтому и наши граждане, которые там постоянно проживают, должны получить такой полис. Таким образом, нашим гражданам сначала нужно пройти административную процедуру для получения полиса. В то время как граждане России, которые постоянно проживают на нашей территории, приравниваются в правах без всяких дополнительных административных процедур и получать медицинскую помощь могут только на основании вида на жительство.

Есть еще отдельная категория — Герои Советского Союза и кавалеры орденов Славы трех степеней, которые, независимо от их статуса (временно они проживают или постоянно), получают медпомощь в обеих странах наравне с местным населением.

Соглашение также предусматривает вопрос о предоставлении бесплатной медпомощи гражданам, **работающим по трудовым договорам**. То есть россияне и белорусы, которые работают на территориях двух государств без вида на жительство, имеют одинаковые права в сфере охраны здоровья.

Речь идет о достаточно большом количестве граждан. В тоже время в Республике Беларусь, учитывая государственный характер финансирования, нормы соглашения выполняются в полном объеме. В 2013-м в учреждениях здравоохранения Беларуси оказана медицинская помощь более чем 75 тысячам гражданам России, из них по вызову скорой медицинской помощи — 5401. По экстренным показаниям госпитализировано 4042 человека, в амбулаторно-поликлинические организации обратились 2043 человека. Плановую помощь на бюджетной основе получили в стационарах 2722 человека, в

амбулаторно-поликлинических отделениях — 5517.

По данным нашего посольства в 2013 году свыше 60 тысяч белорусских граждан получили медицинскую помощь в РФ, из них 10,5 тысячи — в амбулаторно-поликлинических учреждениях, 3,9 тысячи — в стационарах. В форме скорой (неотложной) медицинской помощи — 52,6 тысячи.

— Временно проживающие в России белорусы также могут обращаться за бесплатной помощью в поликлиники «по месту жительства»?

— Да, как и те, кто проживает постоянно, для получения неотложной помощи.

все придется платить личными средствами.

— А если речь для любой из категорий граждан идет не о приеме в поликлинике, а о пребывании в условиях стационара?

— Действительно, граждане обеих стран за пределами своей родины попадают в аварии, становятся жертвами серьезных производственных травм и попадают в больницу. Скорая неотложная помощь в таких случаях оказывается в течение трех дней (этого времени достаточно для стабилизации состояния) или до того момента, когда становится возможной транспортировка больного на родину, поскольку

на родину для продолжения лечения и восстановления.

— Каковы источники финансирования бесплатного медицинского обслуживания в рамках упомянутого соглашения?

— В нашей стране для этого используется один источник финансирования — республиканский бюджет. В России же несколько источников — средства федерального и муниципального бюджетов, обязательное медицинское страхование. Это несколько усложняет ситуацию для наших граждан, поскольку далеко не каждый субъект Федерации предусматривает подобные расходы.

Для граждан иностранных государств плановая медпомощь, лечение тяжелых заболеваний, с использованием высоких технологий, — только на платной основе. Как в России, так и в Беларуси.

— А на что могут рассчитывать временно проживающие граждане там и у нас?

— Эта категория бесплатно получает только экстренную и неотложную помощь. Плановая медпомощь, лечение тяжелых заболеваний, с использованием высоких технологий — только на платной основе. Так и в России, и у нас.

— Временно проживающие белорусы в России и россияне в Беларуси оказываются самой незащищенной категорией...

— Сложно назвать их незащищенной категорией, но речь здесь идет о студентах, аспирантах, пенсионерах; тех, кто просто приезжает к родственникам, а также о нелегальных трудовых мигрантах. Ведь есть определенные законодательством РФ условия для получения полиса обязательного медицинского страхования. Поэтому эта категория людей должна еще до отъезда позаботиться о медицинском страховании в своей стране. Временно проживающие белорусы в России могут также самостоятельно приобрести полисы медицинского страхования. В противном случае за

в дальнейшем нахождение в медучреждении потребует оплаты.

Выезжая в любую страну, в том числе и в Россию, нужно помнить о том, что в другой стране со здоровьем может что-то случиться. А потому необходимо обеспечить себе через страховые кампании медицинское страхование.

Временно пребывающие и временно проживающие и не работающие граждане Беларуси должны приобретать полисы добровольного медицинского страхования или сами оплачивать услугу плановой медицинской помощи.

Нередко наши люди не задумываются о такой необходимости, и потому в случае, например, автомобильной аварии расходы, связанные с лечением пострадавшего, берут на себя родственники, которые оплачивают при необходимости и транспортировку

— Планируется ли пересмотреть ситуацию и сделать права действительно равными?

— Данное поручение было дано двум министерствам здравоохранения резолюцией Высшего государственного совета Союзного государства, подписанной его председателем — нашим Президентом. Данному вопросу при поддержке Постоянного комитета Союзного государства были посвящены две рабочие встречи. Кроме того, этот вопрос рассмотрен в декабре прошлого года на совместной коллегии министерств здравоохранения наших стран.

— Подобная практика обеспечения равных прав в области здравоохранения, возможно, предусматривается в рамках Евразийского союза?

— Это оказание экстренной и неотложной медицинской помощи на бесплатной основе. Кроме того, с другими странами СНГ действует межправительственное соглашение, также определяющее аналогичный порядок оказания помощи.

Светлана БОРИСЕНКО.

КАРТОЧКА ФИНАНСОВОГО СБЛИЖЕНИЯ

Создавать единую межгосударственную платежную систему на территории ЕАЭС планируют в середине следующего года

Напомним, что еще в конце октября прошлого года в Минске состоялось заседание Международного координационного совета банковских ассоциаций стран Содружества Независимых Государств, Центральной и Восточной Европы. Именно там оценивались перспективы развития и интеграции национальных платежных систем. По итогам заседания между нашей платежной системой «БелКарт» и некоммерческим партнерством «Национальный платежный совет» (Россия) было подписано соглашение о взаимодействии, в рамках которого стороны планируют обмениваться информацией по вопросам реализации различных платежных продуктов и услуг.

Принципиальная договоренность

Вопросам интеграции платежных систем уделяется внимание и национальными регуляторами. Так, например, в рамках заседания Межбанковского валютного совета центральных банков Беларуси и России (17 декабря прошлого года в Сочи) состоялся обмен мнениями по вопросам развития национальных систем платежных карт наших стран. По итогам заседания подписано соглашение о сотрудничестве между Национальным банком Беларуси и Центральным банком России по вопросам совместного надзора (наблюдения) за платежными системами.

Совместно с руководителем национальной системы «БелКарт» Александром Сотниковым редакция СЕ оценила перспективы потенциальной интеграции национальных платежных систем стран ЕАЭС.

Беларусь лидирует

Согласно статистическим данным Национальных банков Армении, Беларуси, Казахстана, Кыргызстана и России, можно констатировать тот факт, что карточные рынки в этих странах развиты неодинаково. По степени проникновения платежных карточек среди населения в России и Беларуси количество «пластика» в обращении значительно превышает численность населения. В Казахстане объем карточек практически соответствует численности населения, а в Армении и Кыргызстане степень проникновения их сравнительно невысокая. Практически по всем показателям развития карточный рынок Беларуси среди стран ЕАЭС занимает лидирующие позиции, за исключением количества карточек, приходившихся на один банкомат. Однако это визуальное отставание на фоне существующего

показателя развития инфраструктуры для платежей посредством карточек в Беларуси как раз и свидетельствует о большей развитости рынка платежных технологий. Ведь основным трендом развития карточной индустрии в нашей стране являются именно безналичные платежи. Что подтверждается долей в 25% безналичного оборота в общем объеме карточных платежей в Беларуси, а это максимальная величина данного показателя среди стран — участниц ЕАЭС.

По итогам 3-го квартала 2014 года в Армении в обращении находится 1,63 млн карточек, из которых доля национальной платежной системы ArCa составляет около 35%. При общей численности населения на начало прошлого года в 3,17 млн человек на 1 человека в Армении приходится 0,54 карты. В рамках процессингового центра ArCa обслуживается более 1,5 млн карт как национальной, так и международной платежных систем, более 100 банкоматов и около 6200 POS-терминалов. Таким образом, можно говорить о том, что прием карточек национальной платежной системы ArCa обеспечен в подавляющем большинстве объектов карточной инфраструктуры.

Главный игрок еще не «созрел»

Национальные системы платежных карточек существуют только в Беларуси, Армении и Кыргызстане. Казахстан в

настоящее время не планирует организовывать национальную платежную систему на подобие белорусской «БелКарт», армянской ArCa или кыргызстанской «ЭлКарт».

Национальная платежная система на основе использования платежных карточек в России находится в настоящее время на стадии формирования. Чисто российского «пластика» пока нет. Огромное количество копий было сломано в России по поводу необходимости создания собственной карточной платежной системы национального уровня. И до сих пор многие участники российского финансового рынка сомневаются в перспективах развития собственной карточной системы. Но система уже создана, цели и задачи ее определены, сроки установлены. Примечательно, что эмиссия собственной карточки РФ запланирована в конце этого — начале будущего года. А со второго квартала будущего года допускается выход нацсистемы России на внешние рынки платежных продуктов.

Таким образом, вопросы интеграции будут актуальны для национальной платежной системы платежных карт России только в 2016 году, и это при условии успешной реализации первых этапов развития системы. Директор платежной системы «БелКарт» Александр Сотников уверен, что самым сложным этапом — этапом проверки идеи создания платежной системы России на прочность, станет второй — эмиссия собственной карточки. Именно его реализация, а вернее, полученные результаты покажут — будет ли с чем национальной платежной системе выходить на международный рынок. Ведь помимо красивой интеграционной идеи нашему восточному коллеге необходимо будет однозначно убедить своих международных контрагентов, в том числе и «БелКарт», в том, что потенциальные интеграционные

решения будут экономически выгодны сторонам.

Плюсы и минусы общей карты

Александр Сотников предполагает несколько вариантов решений по интеграции национальных систем на основе использования платежных карточек.

Создание общей наднациональной системы платежных карточек стран — участниц ЕАЭС упростит работу банков, исключит из расчетов бумажного «посредника» и повысит качество финансовых услуг. Да, с одной стороны данный формат кажется наиболее перспективным в сложившейся ситуации, но... Следует учитывать, что ни у одного из потенциальных участников нет опыта построения международной системы на основе платежных карточек, а опыт развития национальных платежных систем есть только у Беларуси, Армении и Кыргызстана. При этом именно Беларуси, Армении и Кыргызстану уже есть что терять.

Более того, экономическая эффективность создания такой наднациональной платежной системы на данном этапе не кажется такой уж очевидной, особенно учитывая тот факт, что потребуются значительные экономические, методологические, технологические и технические изменения в сложившейся карточной инфраструктуре стран-участниц.

Запуск наднациональной платежной системы в полной мере лишает внутренние рынки такого их естественного преимущества, как локальность, — со всеми вытекающими последствиями, считает Александр Сотников. Особенно остро это будет ощущаться в вопросах безопасной работы новоиспе-

ченной системы. На небольших региональных финансовых рынках (Беларусь, Армения, Кыргызстан) уровень мошенничества в рамках локальных платежных систем минимален именно благодаря тому, что украденные карточные данные невозможно использовать за пределами этих стран. С созданием же наднациональной платежной системы заинтересованность мошенников вырастет в десятки раз.

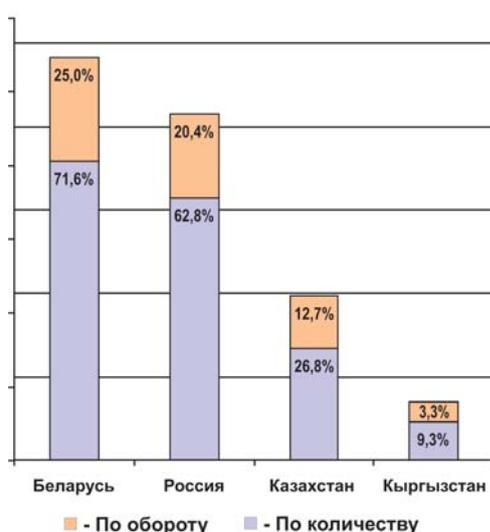
За кем последнее слово?

Не менее важный аспект возникает и с юрисдикцией такой платежной системы. Поэтому, как следствие, по выработке правил, подходов, алгоритмов, технических требований к поставщикам программного обеспечения, по заготовке карточек и периферийного оборудования вопрос будет стоять очень остро. А ведь сердце любой платежной системы — это правила ее функционирования и тот, кто определяет правила (тот и определяет развитие системы). На следующем этапе интеграции — перспектива по выработке межгосударственной, межбанковской системы расчетов в национальных валютах, что должно стать основой функционирования такого рода карточной платежной системы. А вот до решения вопросов межбанковских расчетов в национальных валютах пока еще очень далеко.

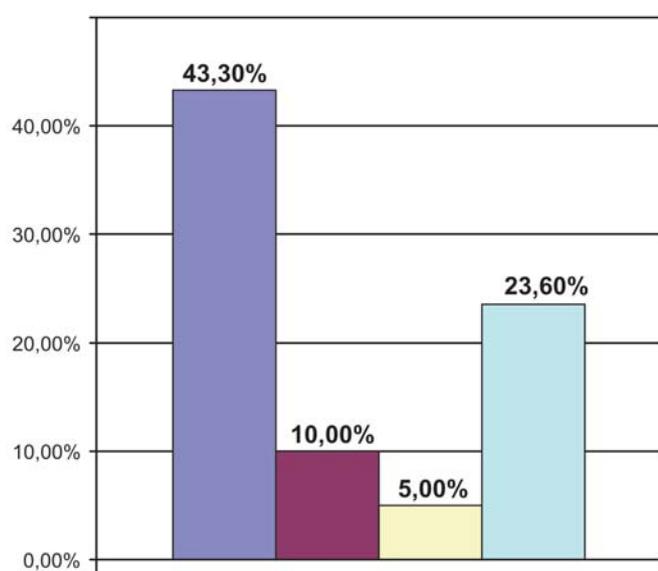
В новом деле проблемных вопросов действительно хватает. Но директор «БелКарт» уверен, что создание наднациональной платежной системы потенциально позволит на этапе проектирования учесть мнения всех ее участников, оптимизировать существующие и настроить новые бизнес-процессы в национальных платежных системах.

Сергей КУРКАЧ.

Доля безналичных операций на рынке платежных карт (по состоянию на 01.07.2014)

Доля локальных карт (которые действуют на территории одной страны) на эмиссионном рынке (по состоянию на 01.07.2014)

ТЕСТ НА ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ

Украинским политикам необходимо, наконец, задуматься о национальных интересах

Очередное обострение ситуации в Украине еще раз вынуждает задуматься о том, насколько политическим лидерам безразличны интересы рядовых граждан, от имени и по поручению которых якобы обязаны действовать властьпридержащие.

К сожалению, «минские договоренности», которые с такой радостью были встречены жителями Донецкой и Луганской областей, солдатами на передовой и их близкими по всей стране, воспринимались лишь как временное отступление как в близких к официальному Киеву кругах, так и среди руководства сепаратистов, а также международными патронами воюющих сторон в Москве и Вашингтоне.

Конечно, действительного мира на фронте никогда и не наступало, однако после встреч в Минске стабилизировалась граница противостояния, пошел процесс обмена пленными, заметно снизилась интенсивность боевых действий. В восточные регионы Украины даже начали возвращаться беженцы.

Естественно, что ситуация «ни мира, ни войны» не могла продолжаться неопределенно долго и нуждалась в качественном изменении в сторону негативного или, наоборот, позитивного прогноза. Слухи о том, что вооруженные силы Украины планируют предпринять очередное наступление на позиции ополченцев, активно циркулировали в экспертных кругах еще с осени прошлого года. Одновременно в российской националистической среде минские договоренности трактовались не иначе, как «предательство». Противоборствующие стороны готовились взять реванш

и, несмотря на все теоретические выкладки о нецелесообразности ведения военных действий в зимнее время, новой «русской весны» в Киеве решили не дожидаться.

Хрупкое равновесие в Украине было обречено по многим причинам. Во-первых, полный провал как официального Киева, так и руководства самопровозглашенных республик в деле государственного строительства и организации жизни людей. Во-вторых, стремление руководства Российской Федерации добиться геополитической победы в Украине и вынудить США к переговорам, а в-третьих, аналогичное желание «ястребов» в Вашингтоне нанести полное поражение России и принудить последнюю к капитуляции перед Западом. Получается, что десятки миллионов украинцев в очередной раз стали заложниками неумных амбиций собственных лидеров и геополитического противоборства глобальных акторов.

Таким образом, столь популярная у горячих голов «война до победного конца» просто превращается в бессмысленную бойню.

Битва за малоперспективный в оперативно-тактическом плане донецкий аэропорт была лишь символической предтечей начала широкомасштабных боевых действий по всей линии фронта. Вооруженные силы Украины в этой ситуации начали первыми, однако инициатива вскоре вновь оказалась в руках сепаратистов. Сбив наступательный порыв ВСУ, ополченцы перешли в контрнаступление и в настоящий момент угрожают Мариуполю, а ряд частей украинской армии вновь под угрозой окружения.

Боевой успех сепаратистов зиждется на том, что их подразделениями контролируется часть российско-украинской государственной границы, откуда при молчаливом согласии или даже поддержке государственных властей поступают пополнения добровольцев, имеющих опыт боевых действий в локальных конфликтах, а также составы с военной техникой и амуницией.

Фактически украинская гражданская война развивается по т.н. «испанскому сценарию», когда на стороне генерала Франко воевали кадровые испанские и немецкие части, а республиканцам помогали многочисленные советские «добровольцы». При этом очевидно, что технические возможности сторон практически равны, а качественно подразделения ополченцев значительно превосходят ВС Украины и, даже с учетом преимуществ украинской армии в части мобилизационного ресурса, без восстановления пограничного контроля украинско-российской государственной границы дальнейшие боевые действия для Киева абсолютно бесперспективны.

Также очевидно, что наступательный потенциал сепаратистов явно недостаточен для окончательного и бесповоротного разгрома ВСУ, что может быть осуществлено лишь с полномасштабным вторжением в Украину контингентов российской регулярной армии. Такой поворот событий вряд ли возможен, исходя из нынешнего состояния российской экономики, которую эксперты характеризуют не иначе как «падающую».

Таким образом, столь популярная у горячих голов в Украине по обе стороны баррикад «война до победного конца» просто превращается в бессмысленную

бойню по перемалыванию населения без всяких шансов на окончательный успех в краткосрочной перспективе.

Это значит, что украинским политикам, в первую очередь в Киеве, необходимо, наконец, обрести пресловутую субъектность и задуматься о национальных интересах. Необходимо в одностороннем порядке прекратить активные боевые действия и перейти к обороне, основное внимание уделяя при этом организации мирной жизни в контролируемой части Украины.

Возможные успехи украинских властей в государственном строительстве будут гораздо лучшей рекламой для населения Донбасса, чем пули и артиллерийские снаряды ВСУ. Одновременно лишены возможности спекулировать вокруг «бандеровской угрозы» руководители сепаратистов также будут вынуждены искать варианты для налаживания мирной жизни, а значит, неизбежно столкнутся с необходимостью ведения переговоров о своем статусе в системе украинского государства, так как РФ по объективным причинам вряд ли сможет принять на себя ответственность за этот разрушенный регион.

Конечно, остаются еще геополитические амбиции глобальных игроков, для которых территория Украины лишь арена для противостояния, своеобразное поле для экспериментов по конфигурации нового мирового порядка, однако это противоречие национальных интересов и интересов мировых держав и есть тест на государственность для украинцев. Пока, к сожалению, этот экзамен оказывается украинскому обществу явно не по силам....

Александр ШПАКОВСКИЙ.

СТРОИТЕЛЬСТВО МОСТА

Будут ли использованы существующие возможности для интеграции интеграций?

Двумя главными факторами, которые подтолкнули Евросоюз и Евразийский экономический союз к сближению и сотрудничеству, стали вступление в силу Договора о Евразийском экономическом союзе и, как бы противоречиво это ни звучало, украинский кризис. Министр иностранных дел Казахстана Ерлан Идрисов на брифинге «Итоги деятельности МИД РК» заявил о том, что «Казахстан видит линию соприкосновения интересов Евразийского экономического и Европейского союзов, а также заинтересован в укреплении взаимовыгодных торгово-экономических отношений с Россией, Украиной и ЕС. Полагаю, что данное противостояние (между Украиной и Россией. — Авт.) демонстрирует, что сегодня диалог между Западом и Востоком необходим как никогда».

Выбор фундамента

Евросоюзу также подтверждает необходимость строить мост между евразийской и европейской интеграциями. Немецкий канцлер на Давосском форуме отметила особую важность налаживания контактов между Евросоюзом и странами, которые входят в Евразийский экономический союз: Россией, Арменией, Казахстаном и Беларусью.

Как минимум, это означает признание Евразийского объединения перспективным от одной из стран — двигателей Евросоюза — Германии.

Одной из программ, способной на уже существующей международной площадке облегчить диалог европейской и евразийской интеграций, могла бы стать программа «Восточное

партнерство» Евросоюза по усилению сотрудничества со странами-соседями: Беларусью, Арменией, Молдовой, Азербайджаном, Украиной и Грузией.

В центре партнерства — построение рыночной экономики, устойчивое развитие постсоветских государств, верховенство права и права человека. При этом более углубленное сотрудничество между Евросоюзом и членами программы означает лишь частичное, секторное партнерство и визовое упрощение отношений. Подобные программы секторного взаимодействия в экономической сфере реализуются между ЕС и Беларусью под названиями «Временная фаза» и «Реформум».

Армения и Беларусь являются участниками и «Восточного партнерства», и Евразийского

экономического союза. Россия отвергла свое участие в программе «Восточное партнерство», но входит в зону особых интересов сотрудничества с Евросоюзом. В подтверждение тому служит наличие в рамках наднациональных органов Евросоюза отделов по «Восточному партнерству» и России.

Наличие инструментов

Экономическое партнерство, соглашения о зонах свободной торговли и либерализация визового режима — вот три опоры, предлагаемые Евросоюзом для сбалансированных партнерских отношений со странами — членами «ВП».

Принимающие решения чиновники говорят о необходимости и даже обязательности налаживания отношений с членами Евразийского экономического союза и программы «ВП». Однако, как правило, мелким шрифтом всегда идет условие о двустороннем стремлении к этой цели.

Одним из принципов программы «Восточное партнерство» является принцип «большее за большее». Он предполагает выдачу финансирования для осуществления экономической модернизации как «пряник» в ответ на успешные усилия в области демократических и правовых преобразований.

Безвизовый режим уже установлен для граждан Молдовы, желающих посетить шенген-пространство. Для того, чтобы съездить в ЕС, азербайджане, украинцы и армяне платят 35 евро, в то время, как Беларусь пока еще в стадии переговоров о безвизовом режиме. К слову, Армения подписала соглашение с ЕС об упрощении визового режима еще на Вильнюсском саммите, что не помешало ей стать частью евразийской интеграции. На лицо один из примеров взаимовыгодного и не противоречащего законодательству всех заинтересованных сторон сотрудничества интеграций. Напомним, что наша страна остается государством с наи-

большим количеством выданных шенгенских виз из стран, имеющих визовый режим с ЕС. Планируется, что по итогам Рижского саммита в мае 2015 года, «шенген» подешевеет и для белорусов.

Недостающие детали

Для создания реального моста между объединениями в первую очередь необходимо выработать общую систему ценностей в Евразийском экономическом союзе, настолько понятную, насколько этого требует взвешенная позиция евразийского объединения для ведения эффективных переговоров с ЕС. Это укрепит единство и веру в новую интеграцию.

Во-вторых, не стоит строить иллюзии и воздушные замки по поводу получения регаллий от Евросоюза в обмен на выполнение условий по углублению сотрудничества. Для того, чтобы не обмануться в ожиданиях, как это отчасти произошло с Украиной, рассчитывающей на выделение значительной по сумме экономической помощи за намерение стать членом европейской семьи.

И в-третьих, необходимо быть максимально представленными на европейских дискуссионных площадках на разных уровнях сотрудничества.

Алеся ВОРОБЬЕВА.

УПС-ДЕТИ НА АРЕНЕ,

или История хулиганистого цирка

На представлениях этой цирковой труппы всегда царит радость, смех и... удивление. Удивление от того, что артисты — дети, что все они с непростой судьбой, но при этом не выглядят несчастными, а даже наоборот: счастливые, озорные и немного безбашенные. «Упсала-цирк» — российский социальный проект, который направлен на адаптацию детей, входящих в группу социального риска. Ничего подобного в Беларуси еще нет, и потому эта организация будет интересна не только любителям веселых и восхитительных зрелищ, но и специалистам, которые работают с «трудными» детьми.

Несколько лет назад группа Санкт-Петербургских энтузиастов начала работу с беспризорниками, обучая детей акробатике, жонглированию и актерскому мастерству. Долгое время своеобразная цирковая труппа была «бродячими артистами»: гастролировали с мая по сентябрь, выступая в шатре шапито. Сегодня коллектив цирка имеет собственное здание, гастролирует по всей России и Западной Европе, а его необычные спектакли всегда пользуются аншлагом. Многие дети, с которыми работали волонтеры «Упсала-цирка», нашли свое призвание и изменили свою жизнь. О том, как родился и развивался этот необычный проект, рассказала директор «Упсала-цирка» Лариса АФАНАСЬЕВА.

на детей из групп социального риска, особенно он заметен на лицах детей из детских домов. Нам было важно прийти к такому результату, где очевидно достоинство этих детей. Необходимо было не просто много работать с ними, а очень много, чтобы дети смогли достичь высокого технического уровня в цирковой технике. И это нужно не для того, чтобы утолить какие-то взрослые амбиции, а для того, чтобы дети не вызвали жалости и гордились тем, что они делают.

— Какие дети, в вашем понимании, входят в группу социального риска?

— Мы решили для себя, что это дети с ограниченными возможностями, потому что им трудней остальных интегрироваться в общество. Это также дети из

На сегодняшний день в проектах «Упсала-цирка» задействовано 60 детей.

у них было огромное желание и не было денег. Тогда все правильно сложится. Если у них будут деньги, то может и не получиться нужного результата. У нас в самом начале не было ни финансирования, ни контактов, ни команды. Более того, наш цирк был бродячим, и нам долгое время приходилось кочевать из одного здания в другое. Каждый шаг нам приходилось выстраивать очень последовательно, долго и обдуманно. На самом деле каждый этот шаг был отважной историей, которую мы совершили, и таким образом прошли все этапы «взросления». Хотя иногда мне кажется, что мы еще не совсем в зрелом возрасте, но все же движемся в этом направлении. За эти пятнадцать лет наш проект пережил разные этапы. Конечно, говорить о некоей стабильности рано, но... На сегодняшний день у нас работает команда настоящих профессионалов, выработана своя методика, есть понимание и осознание педагогики, появился свой стационарный шатер и гастрольный график.

— С какого возраста дети могут попасть в «Упсала-цирк»?

— К нам приходят дети с восьми до восемнадцати лет. На сегодняшний день в наших проектах задействовано 60 детей, с которыми мы шесть раз в неделю по 2-4 часа в день проводим занятия актерским мастерством, акробатикой и пластикой. Мы стараемся всячески заинтересовать ребят. Для группы старших детей есть возможность уехать во Францию на месячную стажировку в Цирковую академию. Но это право могут заслужить только лучшие. Это те, кто не пропускает тренировки и много работает. Более того, внутри нашего цирка существует программа, в которой после четырнадцати лет ребята проходят волонтерство внутри организации, работая

с младшими. Это помогает нашим детям выработать самые правильные человеческие качества. В такие моменты мы присматриваемся к подросткам, видим, у кого из них есть потенциал тренеров. Сейчас мы уже планируем задействовать ребят, у которых хватает компетенции, и в профессиональных спектаклях.

Вообще, многие из детей, которые прошли нашу школу, становятся артистами, тренерами либо уходят в свободное плавание.

Понимаете, когда люди начинают что-то очень важное и нужное, то просто необходимо, чтобы у них было огромное желание и не было денег. Тогда все правильно сложится.

— Поддерживаете ли вы связь с выпускниками цирка?

— Дело в том, что наша задача — не воспитать из детей дипломированных специалистов, а изменить сценарий их жизни, заменить своеобразный билет, который выдала им жизнь, родители, школа или общество. Мы хотим помочь ребенку увидеть свои возможности, помочь понять, на что он способен и как все может изменить. Конечно, когда ребенку исполняется восемнадцать, мы не отказываемся от него и не прощаемся. Они могут быть волонтерами и приходиться в цирк, помогать нам с другими детьми. Многие из наших ребят сейчас работают самостоятельно, у них есть собственные социальные проекты, и они являются уже нам коллегами.

— Дети, с которыми вы работаете, очень не простые... Тем не менее вы с ними проводите много времени. Скажите, был ли в вашей жизни ребенок, который затронул ваше

сердце, но вы вспоминаете о нем с горечью или сожалением?

— Да, я уже пережила подобные моменты в самом начале, когда брала на себя право думать о ком-либо с горечью, обижаясь или расстраиваясь. Сейчас я думаю о том, что каждый человек имеет право на свой выбор жизненного пути. И тот выбор, который он совершает — это ответственность этого человека, а не моя. Я могу дать только то, что могу, и произношу только те слова, которые могу. Далее — выбор за ребенком. Обижаться или горевать непозволительно, потому что это может отразиться на работе с другими детьми. Это не способ защиты, это скорее способ продвижения вперед, понимания и принятия тех ребят, которые к нам приходят такими, какие они есть. Мы не имеем право налагать на детей бремя ответственности за нашу работу и старания.

Но при этом я люблю этих детей и переживаю за них. У нас есть тренер Николай, которому сегодня 23 года. Он к нам пришел 9-летним мальчишкой с улицы, и я видела, как много он над собой работал, чтобы изменить сценарий своей жизни. Он вырос на моих глазах, превратился в мужчину, и у меня огромное к нему уважение. Глядя на него, я понимаю, зачем нужен этот проект.

— Планируете ли вы гастроли в Беларуси?

— Это возможно, но только если нас пригласят... А вообще у нас есть белорусские друзья, довольно известные в России, — кабаре-бэнд «Серебряная свадьба». Они участвовали в постановке циркового спектакля «Приехали». Работать с ними было большим удовольствием для нас. Надеемся, что это будут не единственные наши друзья из Беларуси.

Наталья ТАЛИВИНСКАЯ.

Директор «Упсала-цирка» Лариса АФАНАСЬЕВА: «Каждый шаг нашего становления был отважной историей».

— Если говорить об истории, то идея создания нашего проекта принадлежит Астрид Шорн, гражданке Германии, — рассказывает директор цирка. — Пятнадцать лет назад она была еще студенткой, и ее университетом была поставлена задача не только придумать, но и воплотить дипломные проекты для детей из групп социального риска. Когда она приехала в Санкт-Петербург, то увидела огромное количество детей, которые замечают невниманием родителей и непонимание их потребностей уличным драйвом и адреналином. Тогда она поняла: чтобы привлечь внимание этих детей, необходимо придумать что-то очень яркое. Цирк совмещал в себе все необходимое: и красочность, и адреналин, и спектакль... Когда мы с ней познакомились, то решили, что этот проект не должен быть стандартным социальным проектом, где присутствуют бедные несчастные дети. Есть такой отпечаток

многодетных семей, ибо они менее других защищены государством; дети из кризисных и приемных семей, детских домов и интернатов, а так же дети с девиантным поведением (поведение, которое отклоняется от общепринятых социальных норм). К нам приходят иногда социальные психологи и просят взять к себе ребенка, «по которому спецшкола плачет». Для нас такие дети просто бонус, мы их берем с распростертыми объятиями. Бывает, что к нам приводят и так называемых гиперактивных детей. Для нас это качество — не недостаток, а настоящее сокровище. Такие дети бесстрашны, и мы готовы с этим работать.

— С какими трудностями вы сталкивались в реализации проекта?

— Банальные трудности, с которыми сталкиваются все... Понимаете, когда люди начинают что-то очень важное и нужное, то просто необходимо, чтобы

О туристическом потенциале Кыргызстана не говорит только ленивый. И правда, у республики, которую первый президент Аскар Акаев именовал «второй Швейцарией», есть все возможности для того, чтобы стать туристическим оазисом не только в Центральной Азии, но и на всем постсоветском пространстве.

Резко континентальный климат страны дает возможность наблюдать все четыре времени года во всем великолепии — и жаркое лето, и золотую осень, и снежную зиму, и расцветающую теплую весну. Главной же достопримечательностью круглый год по праву можно назвать озеро Иссык-Куль, расположенное в северо-восточной части республики, между хребтами Северного Тянь-Шаня Кунгей Ала-Тоо и Терской Ала-Тоо на высоте 1 тыс. 609 метров над уровнем моря. Озеро, окруженное горами — находка и для любителей

И тут не важны ни социальный статус, ни положение в обществе и даже размер банковского счета. Ведь летний отдых на Иссык-Куле по карману каждому. Остановиться можно и в пансионатах с номерами в многоэтажных корпусах, и в отдельных коттеджах с видом на озеро, отдельной охраняемой территорией, парковой зоной, бассейном, теннисным кортом и другими атрибутами современной жизни. Также можно пользоваться услугами спа-центров или получать лечебные процедуры. Проживание одного человека в таких

банане или катамаране. Если захочется понырять поглубже, несколько раз в день из Чолпон-Аты на середину озера отплывает теплоход. Для любителей тусовок есть и бары, и ночные клубы, и кафе-караоке. Стоимость ночного отдыха зависит от количества съеденного и выпитого, а также статуса заведения.

Акватория Иссык-Куля изобилует не только различными видами рыб (маринка, осман, сазан, чебак, форель), но и фруктами. Летом можно побаловать себя свежими абрикосами, урюком, малиной, черной и красной смородиной, яблоками, черешней и вишней. Можно отведать и дикой облепихи.

Кроме приятных впечатлений и воспоминаний, на память об Иссык-Куле можно купить различные сувениры. В Чол-

Зимний горнолыжный сезон в Караколе длится с ноября по апрель. Длина спусков от 800 метров до 4,5 километра. Наивысшая точка катания — чуть более 3 тысяч метров. Здесь можно напрокат брать все необходимое снаряжение как для взрослых, так и для детей. Новички могут нанять инструктора. Пока родители катаются, за детьми могут присмотреть няньки.

На территории горнолыжной базы расположен отель «Каприз». Стоимость, в зависимости от класса номера и его вместительности, колеблется от 100 до 150 долларов в сутки. Можно поселиться и в гостиницах, расположенных в городе Каракол, что не так сильно будет бить по кошельку.

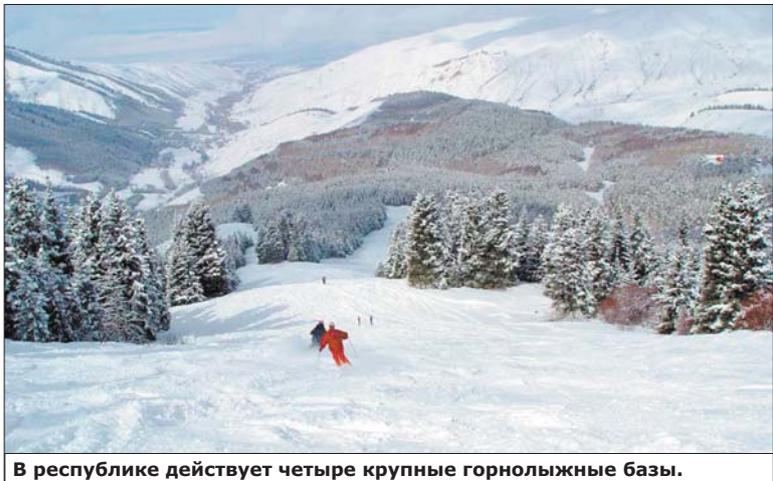
Но эти заманчивые перспективы летнего и зимнего отдыха — ничто по сравнению с

коне красавец-джигит, схватил ее, и с быстротой вихря понеслись они вдвоем в недосыгаемую высоту. Помнила она, как он обнимал ее, целовал, а расставаясь, надел ей на палец свой перстень и сказал: «Я скоро вернусь. Кольцо не снимай. Пока оно у тебя, никакое несчастье тебя не коснется».

Посланные хана явились к ней с богатыми дарами и предложили стать его женой. Она отказала, заявив, что любит другого, и незаметно ушла в горы в надежде снова встретить своего возлюбленного. И только тут девушка заметила, что перстень исчез с ее пальца. Расстроенная, она решила вернуться домой. По дороге ее схватили всадники и привели к хану. Он окружил ее неслыханной роскошью, но никакие подарки не могли поколебать девушку.

ИССЫК-КУЛЬ — ОЗЕРО НАДЕЖДЫ И ЛЮБВИ

Горнолыжный сезон в Кыргызстане длится с ноября по апрель

В республике действует четыре крупные горнолыжные базы.

комфортабельного отдыха, и для тех, кто предпочитает экотуризм. Летом на Иссык-Куль едут за солнечными ваннами, курортными романами, а зимой — за адреналином, получаемым от зимних видов спорта.

ТЕПЛОЕ И СВЯЩЕННОЕ

С кыргызского языка «Иссык-Куль» переводится как теплое, или горячее, озеро. Но, по мнению некоторых ученых, название восходит к древнему «ызык, эзык» (священное). Святость озера и почитательное отношение к нему со стороны кыргызов уходят в далекое прошлое. Например, люди старшего поколения и по сей день считают озеро священным и не купаются в нем.

Но за годы советской власти, а затем и за 20 лет независимости Иссык-Кульская область благодаря одноименному озеру стала туристической зоной. Отдыхающие летом в основном предпочитают северное побережье. Популярными являются город Чолпон-Ата и села Бостери, Сары-Ой, Чон-Сары-Ой, Тамчы, Кара-Ой, а также Корумду, где расположены пансионаты и дома отдыха.

Слегка соленая вода не дает озеру зимой покрыться льдом, летом же она прогревается до 20-25 градусов тепла, собирая у своих берегов любителей золотистого загара и солнечных ванн.

заведениях, расположенных близ озера, в среднем колеблется от 50 до 150 долларов в сутки. Многие коттеджи и номера оборудованы кухней, поэтому можно самому готовить свои любимые блюда. А если не хочется, то можно купить путевки с трехразовым питанием.

Но эти заманчивые перспективы летнего и зимнего отдыха — ничто по сравнению с великолепием самого озера.

Можно снять номера в гостиницах или частных домах, которые расположены в селах за более приемлемую цену. Правда, не во всех таких заведениях есть блага цивилизации. Но главный минус — отдаленность от пляжа. Хотя назвать это минусом тоже сложно. Ведь ходьба для нас, тепличных городских жителей, полезна. Среди большинства студентов, приезжающих летом на Иссык-Куль, самым популярным и бюджетным является так называемый «отдых дикарем». Большинство молодых ребят в целях экономии предпочитают снимать у местных жителей комнатку за 500-600 сомов в сутки (8-10 долларов).

На пляже молодежь играет в карты, волейбол. Желающие могут покататься на скутере,

пон-Ате есть крупный базар. Местные мастерицы продают там изделия из войлока и шелка — начиная от украшений и заканчивая платьями с элементами национального орнамента. Приятно удивят изделия из кожи, сувениры, вырезанные из дерева и многие другие красивые мелочи, которые можно увезти домой.

ЭКОТУРИЗМ.

И ЭТО ТОЛЬКО НАЧАЛО

Современное направление в туризме, именуемое экологическим, набирает обороты и в Кыргызстане. Не обошел экотуризм стороной и Иссык-Куль. Его сказочные ущелья, цветущие долины и исторические памятники все больше привлекают тех, кто стремится не просто лицезреть первозданную красоту, но и сохранить ее.

Для тех, кто предпочитает побыть наедине с природой, есть смысл посетить Семеновское и Григорьевское ущелья. Их еловые заросли, разнообразие флоры и потрясающий вид на озеро с высоты гор, захватывают дух.

Гостеприимный Иссык-Куль богат и загадочными Эоловыми каньонами, которые еще называют «Эоловыми замками». Богата Иссык-Кульская долина и царством наскальной «Сказки», нетронутыми тропками южного берега, каменными изваяниями, древними петроглифами, и конечно же, устным народным творчеством.

ВСТАВАЙ НА ЛЫЖИ!

В последние годы в Кыргызстане все большую популярность обретают зимние виды спорта. В республике действуют четыре крупные горнолыжные базы — Орловка, Оору-Сай, Суусамыр и Каракол-Каприз. Последний расположен в 7 километрах от одноименного города на южном побережье озера Иссык-Куль. Кстати, при СССР этот город носил имя русского путешественника-натуралиста Николая Пржевальского, который похоронен на побережье озера.

великолепием самого озера, с его пьянящим горно-морским воздухом, которое напоминает по своей природе женскую сущность.

ЛЕГЕНДЫ ИССЫК-КУЛЯ

Иногда еле слышный шум его легких волн напоминает щелбание влюбленной девушки. В плохую погоду озеро местами становится почти черным, где-то зеленым, а где-то темно-синим, что сравнимо с эмоциями скорбящей по любимому человеку женщины. А бывают дни, когда озеро становится столь же безмятежным и кротким, как счастливая женская душа. Так или иначе, все легенды о происхождении озера связаны с прекрасной девушкой, которая во имя своей любви отдала жизнь.

По одной из легенд, в давние времена на месте озера был город. Над городом, на вершине крутой горы, стоял замок

Наконец, хан решил силой взять то, чего не смог получить подарками. Но девушка распахнула окно и бросилась в зияющую бездну реки. В тот же миг из всех ущелий хлынула вода, затопив замок хана, а вместе с ним и всю долину. Так образовалось озеро.

По другой легенде, Толгонай (Полнолуние) красотой сравнимая лишь с луной, ждала своего возлюбленного батыра Юсупа с войны. Но хан решил овладеть ею. Тогда за девушку вступились семеро братьев ее жениха, которые стояли так же крепко, как быки. Но воинам хана удалось убить их. Увидев это, девушка вонзила кинжал в свое сердце. На месте гибели семи братьев образовалось семь скал, которые кровью Толгонай были окрашены в красный цвет. Вернувшись, Юсуп горько плакал, и его горячие соленые слезы затопили всю долину. Так образовалось озеро Иссык-Куль и Джеты-Огузское ущелье (ущелье семи

Летний отдых на Иссык-Куле по карману каждому.

старого, богатого и могущественного хана. Он славился своей жестокостью и сластолюбием. Однажды услышав о девушке сказочной красоты из бедной семьи, он решил овладеть ею. Не один славный джигит сложил голову за красавицу на поединке, но на предложения о женитьбе она отвечала, что любит другого. Кого любила, никто не знал. Не знала и она сама. Помнила только, что в одно раннее утро явился перед ней на белом

быков) на северном склоне хребта Терской Ала-Тоо в 25 километрах от города Каракол. В нем ныне расположен курорт Джеты-Огуз, известный своими лечебными геотермальными источниками. А одна из скал в ущелье напоминает разбитое сердце. По преданию это и есть сердце Толгонай. Ущелье стало местом паломничества влюбленных.

Замангуль АКУНОВА.

г. Бишкек.

«АНАИТ» — ВОЗРОЖДЕНИЕ АРМЯНСКОЙ МУЛЬТИПЛИКАЦИИ

В ереванском центре анимации будут проводить уроки для школьников

Последним самым ярким культурным событием ушедшего года и прекрасным подарком к Новому году для Армении, вне всякого сомнения, стала премьера отечественного полнометражного мультипликационного фильма «Анаит» по сказке Газароса Агаяна. Премьера мультфильма состоялась 27 декабря 2014 года в ереванском кинотеатре «Москва».

Это первый очень качественный полнометражный мультфильм, снятый за годы независимости, который стал первой ласточкой возрождения армянской мультипликации. Дело выдающегося армянского мультипликатора и режиссера Роберта Саакянца — автора таких легендарных советских мультфильмов, как «В синем море, в белой пене», «Ух ты, говорящая рыба!», «Масленица» и других, вошедших в золотой фонд мировой мультипликации, продолжали его дети и ученики во главе с сыном мастера Давидом Саакянцем, причем практически на голом энтузиазме. Но не так давно молодых мультипликаторов поддерживало государство, и теперь можно с уверенностью сказать, что это если и первый, то точно уже не последний мультфильм, снятый в Армении после развала СССР. Теперь у них есть мощная опора и все необходимые условия для дальнейшего развития: осенью прошлого года, с целью поддержки развития современной армянской мультипликации, правительство Армении приняло решение выделить более \$300 тысяч общественной организации «Анимационная мастерская имени Роберта Саакянца». Как рассказал художник-мультипликатор, сценарист, режиссер Давид Саакянц, в 2010 году наряду с основанием студии «Роберт Саакянц продакшн» (после ухода из жизни его отца) возникла идея на ее базе создать еще и центр анимации, в котором будут кинотеатр, музей, детская школа и студия по производству мультфильмов, а также курсы для взрослых, желающих заниматься мультипликацией.

— Трудности были у нас на каждом этапе, но когда видишь цель и то, к чему идешь, преодолевать их еще интереснее. А трудности банальные — нехватка финансов и времени: то, с чем сталкивается любой человек. Президент Серж Саргсян однажды

Коллектив «Анимационной мастерской имени Роберта Саакянца».

поинтересовался, как обстоят дела у нашей студии и армянской мультипликации в целом. Я рассказал, поделился нашей идеей, которая ему очень понравилась. Глава государства назначил мне встречу, во время которой я озвучил все наши задумки, и буквально в тот же вечер вопрос с территорией для нашего центра был решен. На следующий день нам показали территорию, которая могла быть отведена под студию. После чего был также решен вопрос с выделением средств со стороны правительства.

Все персонажи выполнены в лучших традициях армянской классической мультипликации...

Центр, строительство которого планируется завершить к весне этого года, скорее всего, заработает к сентябрю — когда дети вернутся с летних каникул. Здесь их будет ждать много интересного: мультфильмы Роберта Саакянца из серии обучающих фильмов для детей («АБВГД. Учимся читать», «Арифметика для малышей», «Английский», «В мире динозавров», «Всемирная история» и т.д.). Планируется, что руководство центра анимации будет договариваться со школами столицы и пригородов, чтобы дети имели возможность приходить сюда и 40 минут урока проводить в центре. Кроме того, в кинозале для детей будут идти мультфильмы лучших мировых мультипликаторов — советских, армянских и зарубежных. Есть также неизданный учебник по мультипликации Роберта Саакянца, публикацию которого приурочат к открытию центра.

А вот в музейную часть будет включена вся история армянской мультипликации, которая насчитывает уже 77 лет.

Что касается собственно нового детища студии Роберта Саакянца, то мультфильм «Анаит» был снят при поддержке Министерства культуры Армении. Команда создателей мультфильма — Наира, Люля, Давид Саакянцы, Эрнест Мурадян (художник-постановщик), продюсеры — Айк и Давид Саакянцы, Карен Казарян; креативный продюсер — Ваан Оганесян; генеральный продюсер — Рубен Джигинян. Продюсинг фильма осуществила компания «Шарм холдинг». Мультфильм выполнен в традиционной рисованной технологии с применением трехмерной графики (3D) и полностью отвечает мировым стандартам.

В основе мультфильма лежит история любви мастерицы (ткачихи ковров) Анаит и царевича Вачагана. Царевич предлагает Анаит руку и сердце, но мудрая девушка ставит перед ним условие: она выйдет замуж только если Вачаган овладеет каким-либо ремеслом. И хоть не царское это дело — работать, но во имя любимой царевич принимает условие и обещает ей соткать великолепный и единственный в своем роде ковер. Не случайно слоган мультфильма: «Сегодня ты правитель, а завтра — кто знает?..».

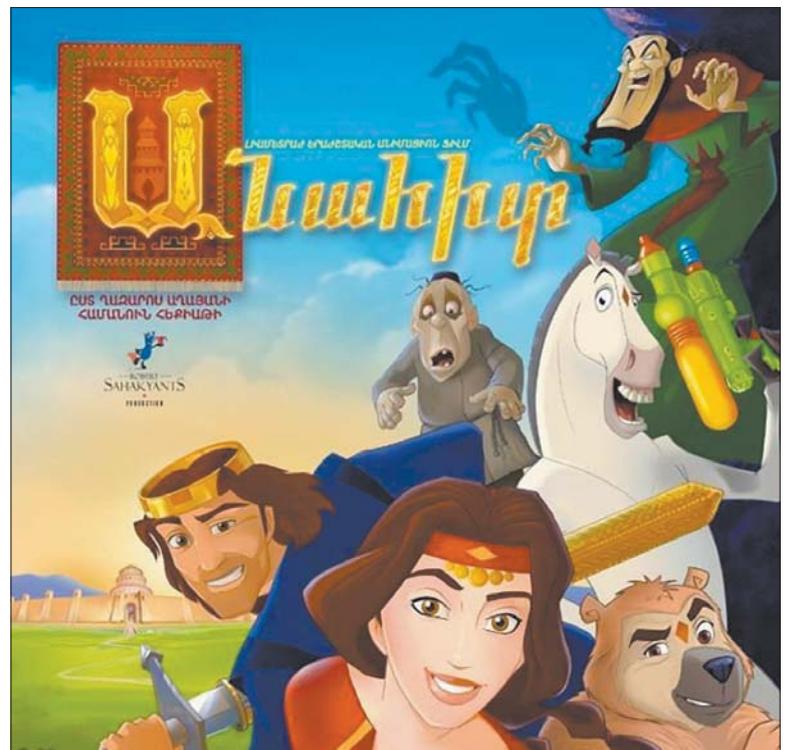
По ходу развития сюжета становится понятно, что Анаит была права: мудрый правитель должен не только править, но и владеть ремеслом и быть творцом. Власть властью, а ремесло в руке всегда поможет в трудную минуту. А она не заставила себя ждать: дядя Вачагана Азар под руковод-

ством темных сил решил захватить трон и поработить его народ. Ему в этом помогает его приспешник — злодей Энвер. Но планам злодеев в мультфильме не суждено осуществиться: как и в любой сказке, основанной на извечной борьбе добра со злом, добро и любовь в итоге побеждают. Не без помощи второстепенных героев мультфильма — немного сумасшедшего, но очень забавного и смешного чародея Петроса, который сотворил из волшебного источника коня Андока (для Анаит) и верного пса Занги (для Вачагана). Последние, как и полагается волшебным помощникам, всегда следуют за своими подопечными и приходят им на помощь в трудную минуту.

Особо хочется отметить качество мультфильма: все персонажи выполнены в лучших традициях армянской классической мультипликации, в фильме очень четко присутствует национальный колорит. Несомненной удачей является и озвучка персонажей известными армянскими актерами и певцами: Анаит — Назени Ованнисян, Вачаган — Хорен Левонян, Азар — Рафаэль Котанджян, Шушан — Шушан Петросян, Сероб — Грант Тохатян, Андок — Мкртыч Арзуманян (Мко), Энвер — Давид Баба-

этнографического ансамбля «Акунк» дополняют динамичный и захватывающий сюжет мультфильма. Создатели мультфильма не просто справились с работой, но и подарили всем нашим детишкам добрый, красивый и смешной мультфильм, который, вне всякого сомнения, получит признание за пределами страны. Как отмечают создатели картины, после ереванской премьеры соответствующий диснеевским стандартам мультфильм «Анаит» будет представлен на престижных международных фестивалях. Думается, там его ждет успех, поскольку показы собирают полные залы и сопровождаются смехом детей и взрослых.

Мультфильм сразу полюбился зрителям и еще долго не будет сходить с экранов армянских кинотеатров. Кстати, «Анаит» заинтересовал россиян: про студию и собственно мультфильм были показаны сюжеты по ВГТРК — в программе «Вести RU», и по проекту «Анаит» уже есть предложения по дубляжу со стороны России и Ирана. Как отмечает Давид Саакянц, его коллектив надеется стать одним из двигателей нынешней армянской мультипликации: они только в начале пути. Приоритетом же все-таки будет классическая рисованная мультипликация.

Афиша первого в постсоветской истории полнометражного армянского мультфильма.

ян, Занги — Вардан Задоян. Прекрасные, местами очень смешные диалоги (авторы Ваграм Саакян и Левон Галстян), музыка (композитор Армен Мартиросян) и песни в исполнении Шушан Петросян, Инги Аршакаян, Тиграна Петросяна, Гора Суджяна, Ника Эгибяна, Асмик Карапетян и

«В ней заложено то, чего нет в компьютерной анимации — какой-то особый дух и притягательность. Бумага, карандаш — все это так манит, плюс мы этому учились — это наше ремесло», — говорит Давид Саакянц.

Ирина АБРОЯН.

г. Ереван.